

Conjuntura econòmica de les Illes Balears

Novembre 2017

GOVERN
ILLES
BALEARIS

Conjuntura econòmica de les Illes Balears

Novembre 2017

Direcció: Llorenç Pou Garcias
Director general d'Ocupació i Economia

Coordinació: Miquel Quetglas Oliver

Realització:
Margalida Albertí Garau
Laura Alomar Llorente
Alejandro Godoy Moyà
Joan Matamalas González
Francisca Ibáñez Ripoll
M^a del Mar Ribas Mas

Assessorament lingüístic:
Servei Lingüístic de la Conselleria de Treball,
Comerç i Indústria

Maquetació:
Rosa Palmer Martorell

Direcció General d'Ocupació i Economia
Conselleria de Treball, Comerç i Indústria
GOVERN DE LES ILLES BALEARS
Plaça de Son Castelló, 1
(Polígon de Son Castelló) 07009 - Palma
Illes Balears (Spain)
Tel.: +34.971.788.526
Fax.: +34.971.176.981
<http://dgeconomia.caib.es>
E-mail: informa@dgeconomia.caib.es

ISSN: 2254-481X
DL PM 1214-2002

Subscripció:

Per subscriure-vos de franc al nostre servei d'informació,
vos convidam a enviar un missatge per correu electrònic a
l'adreça:

informa@dgeconomia.caib.es

Vos notificarem la publicació del nostre *Butlletí de Conjuntura
Econòmica* en versió digital tan aviat com estigui disponible,
com també d'altres notícies d'interès.

índex

Cronologia	4
Resum Executiu	5
I. Entorn	8
1 Internacional	8
2 Unió Europea	12
3 Espanya	14
II. Illes Balears	17
1 Mallorca	19
2 Menorca	20
3 Pitiuses	21
III. Oferta	22
1 Agropesquer	22
2 Indústria i energia	26
3 Construcció	31
4 Serveis	34
4.1. Comerç	36
4.2. Turisme. Hostaleria	37
4.3. Turisme. Transport i comunicacions	42
4.4. Mediació financera	47
4.5. Serveis empresarials i activitats immobiliàries	49
4.6. Altres serveis	53
IV. Demanda	56
1 Preus	56
2 Consum intern	58
3 Consum de no residents	60
4 Recaptació fiscal	61
5 Inversió	63
V. Mercat Laboral	66
1 Dades laborals de l'EPA. Illes Balears, Espanya i UE-28	66
2 Ocupació i atur a les Illes Balears: dades administratives	68
3 Costos laborals	72
4 Accidents de treball	74
VI. Medi Ambient	75
Índex de gràfics i taules	84
Notes i abreviatures. Agraïments	86

Cronologia

Juliol 2017	27	L'INE publica el tipus d'interès mitjà a l'inici de les hipoteques constituïdes al maig (2,90%), el més baix de la sèrie històrica iniciada en el 2009.
	31	Es publica en el BOIB la Llei 6/2017, de 31 de juliol, de modificació de la Llei 8/2012, de 19 de juliol, del turisme de les Illes Balears, relativa a la comercialització d'estades turístiques a habitatges.
	31	L'afiliació a la Seguretat Social aquest dia arriba a les 561.090 persones, la xifra més alta de tota la sèrie històrica.
Agost 2017	8	Es publica en el BOIB el decret llei 3/2017 de 4 d'agost, de modificació de la Llei 8/2012, de 19 de juliol, del turisme de les Illes Balears, i de mesures per afrontar l'emergència en matèria d'habitatge a les Illes Balears.
	9	L'Indicador de Pressió Humana arriba a les 2.060.526 persones a les Illes Balears, el màxim diari de la sèrie històrica.
	29	El tipus de canvi de la lliura esterlina se situa en 1,076 €/£, el més baix d'ençà l'octubre del 2009.
Setembre 2017	7	El Consell de Govern del BCE decideix que els tipus d'interès aplicables a les operacions principals de finançament, la facilitat marginal de crèdit i la facilitat de dipòsit es mantinguin sense variacions en el 0,00%, el 0,25% i el -0,40% respectivament.
	8	El dòllar es bescanvia per 0,829 €, punt de màxima devaluació de la moneda nord-americana des de final del 2014.
	21	L'agència de qualificació Standard & Poor 's rebaixa la valoració de la Xina des d'AA- fins a A +.
	30	L'atur registrat a les Illes Balears se situa en les 42.415 persones. El nivell més baix d'un mes de setembre d'ençà el 2007.
Octubre 2017	16	El Ministeri d'Economia, Indústria i Competitivitat actualitza l'Escenari Macroeconòmic 2017-2018. Preveu un increment del PIB espanyol del 3,1% pel 2017 i del 2,3% pel 2018.
	27	El Consell de Govern aprova el text articulat del Projecte de llei de pressuposts generals de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears per a l'any 2018, per un total de 5.008,81 milions d'euros.
Novembre 2017	3	El tipus d'interès EURIBOR a 1 any arriba a -0,191%, el nivell més baix de tota la sèrie històrica.
	9	El preu del barril de petroli Brent arriba a 64,49 \$, el màxim d'ençà el juny del 2015.

Resum Executiu

Taula 1. Perspectives de l'economia balear

Taxas de variació del PIB. Volum encadenat base 2010 (en %)															
	Anual					Trimestral									
	2012	2013	2014	2015	2016	2015				2016 (p)				2017 (a)	
					(p)	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
Zona euro	-0,9	-0,2	1,3	2,1	1,8	1,8	2,0	2,0	2,0	1,7	1,8	1,7	1,9	2,0	2,3
Espanya	-2,9	-1,7	1,4	3,4	3,3	2,9	3,4	3,6	3,8	3,5	3,4	3,2	3,0	3,0	3,1
Illes Balears	0,0	0,3	1,0	3,0	4,1	2,2	2,8	3,2	3,6	4,0	4,2	4,2	4,0	4,1	3,9
Mallorca	-0,1	0,2	0,7	2,9	4,1	2,1	2,6	3,1	3,5	4,0	4,1	4,2	4,0	4,1	3,9
Menorca	-0,5	0,4	0,8	2,9	3,7	2,0	2,7	3,3	3,4	3,5	3,9	3,7	3,5	3,4	3,0
Pitiüses	0,7	1,1	2,4	3,6	4,3	3,0	3,6	3,7	3,9	4,2	4,3	4,4	4,1	4,3	4,0

Font: Eurostat i Direcció General d'Ocupació i Economia

f: previsió. p: provisional. a: avanç.

El dinamisme mostrat per l'economia de les **Illes Balears** l'any passat es manté també al llarg del 2017. Així, el ritme de creixement en el segon trimestre del 2017 roman al voltant dels quatre punts percentuals (3,9 %). Amb aquest fet, la previsió de tancament per al 2017, que és del 3,8 %, es referma. Aquestes xifres indiquen un ritme d'activitat a l'arxipèlag balear per damunt de la mitjana estatal, la qual cosa es reflecteix en uns increments dels indicadors parcials més intensos. De fet, les dades indiquen que les variacions a l'arxipèlag es troben entre les més altes segons l'AIREF. La campanya turística tanca el 2017 amb rècords històrics d'afluència i de despesa. A més, l'allargament de la temporada turística ha incrementat la renda disponible de les llars que s'ha traduït ara en una reactivació del consum i de la confiança. Les bones perspectives afavoreixen la inversió, tant la de les empreses com la de les llars, en forma de noves hipoteques sobre habitatges. La construcció revifa les taxes de creixement i accelera el ritme de creixement respecte del primer trimestre. Tant els projectes visats com les llicències d'obra van preveure que l'empenta continuarà en aquest sector. La indústria, que no és una activitat tan cíclica com la construcció, presenta unes taxes de creixement properes als dos punts percentuals, sostinguda per l'energia i per la indústria de les manufactures.

A **Mallorca** continua l'augment de l'afiliació a tots els sectors i el descens de l'atur registrat, fets que reflecteixen l'evolució favorable de l'economia general de l'illa. Els increments que es donen en els viatgers i pernoctacions dels establiments reglats fan que una altra vegada es batin els rècords marcats anys anteriors. Paral·lelament, el passatge arribat via aèria també puja amb força i destaquen els passatgers d'origen britànic i espanyol. El nombre de tones de mercaderies als ports de Palma i Alcúdia, les noves hipoteques constituïdes, les compravendes d'habitatges i el consum de carburants són altres indicadors que assenyalen el cicle expansiu en què es troba l'economia mallorquina.

Menorca presenta en el segon trimestre del 2017 un creixement econòmic superior als tres punts percentuals. Tot i que es tracta de l'illa amb la menor taxa interanual, el nivell al qual es troba és molt destacat des de fa dos anys. La contractació i l'afiliació a la Seguretat Social a l'illa mantenen el sentit positiu en els tres primers trimestres del 2017 i l'atur registrat mostra descensos relatius de dues xifres. El resultat de la campanya turística a Menorca fins al setembre queda palès en els moviments de viatgers a l'aeroport de Maó. Per via aèria arriben més d'un milió i mig de passatgers i la taxa interanual és la més elevada de totes les illes. També destaca a Menorca el nombre de creueristes arribats, que gairebé es dupliquen en els dos primers quadrimestres del 2017 respecte del mateix període del 2016. Tant el mercat immobiliari com l'hipotecari mostren un increment de l'activitat notable i el consum de carburants reflecteix la reactivació de la despesa interna.

En la darrera dècada el creixement econòmic d'**Eivissa i Formentera** s'ha trobat al capdavant de tot l'arxipèlag. Entre abril i juny, el valor afegit generat a les Pitiüses augmenta un 4,0 % interanual. El mercat laboral recull aquest dinamisme i el nombre d'afiliats a la Seguretat Social puja a un ritme de gairebé dues xifres. L'atur registrat manté les fortes caigudes, cosa que redueix la taxa d'atur registrat en més d'un punt percentual a ambdues illes. Fins al setembre s'incrementen el nombre de viatgers i el de pernoctacions en els establiments hotelers, però els apartaments turístics no aconsegueixen assolir els mateixos resultats de l'any anterior. Tot i això, el passatge arribat via aèria millora en tots els països emissors, amb l'única excepció important d'Alemanya. Tal com succeeix a la resta d'illes, el mercat immobiliari reprèn el dinamisme en la compravenda d'habitatges i en la constitució d'hipoteques. Finalment, com a indicador general del ritme d'activitat, les mercaderies embarcades i desembarcades als ports de les Pitiüses tenen una evolució positiva entre el gener i l'agost.

Les perspectives del creixement **mundial** milloren, segons l'FMI, fins assolir el 2017 un 3,6 % de variació interanual, atesa la recuperació de la inversió, el comerç, la producció industrial i l'enfortiment de la confiança en els negocis i els consumidors. No obstant això, el creixement continua dèbil a molts de països, com ara els mercats emergents i les economies en desenvolupament a l'Àfrica subsahariana, Orient Mitjà i Amèrica Llatina. Pel que fa als Estats Units, en el segon trimestre del 2017 l'economia nord-americana creix a un ritme d'un 2,2 % interanual, lleugerament per sota de la zona euro. Al setembre del 2017 el preu del barril de Brent és de 56 dòlars, un 20,6 % més en termes interanuals. L'Organització de Països Exportadors de Petroli (OPEP) preveu més demanda de cru i menys producció per al 2018. D'altra banda, la incertesa política a Europa pot provocar una desacceleració en la cotització de la divisa comunitària, que des del principi del 2017 mostra una tendència creixent.

El 2017 el PIB de la **zona euro** repunta un 2,3 % en el segon trimestre. L'FMI preveu que l'any 2018 la zona euro acabarà amb un creixement del PIB d'un 1,9 % i una taxa d'atur del 8,7 %. Aquest mateix organisme internacional estima que el deute públic de la zona euro es reduirà fins el 87,4 % del PIB en el 2017. L'economia alemanya, el segon trimestre del 2017, s'accelera fins a un 2,1 %. França accelera el creixement del PIB i el situa en un 1,8 % interanual en el mateix període. A Itàlia el creixement del segon trimestre del 2017 mostra una variació del PIB de l'1,5 % i, segons la previsió de l'FMI, no millorarà per al 2018. En el segon trimestre del 2017 el PIB britànic augmenta un 1,5 % interanual, és a dir, tres dècimes menys que en el trimestre anterior, i és la taxa més baixa des del principi del 2013.

El PIB **espanyol** del segon trimestre del 2017 es manté amb un creixement del 3,1 %, per sobre del creixement registrat a la zona euro. L'estimació avançada del PIB del tercer trimestre del 2017 també és del 3,1 %. El bon ritme de l'economia es produeix, tant gràcies a les exportacions com a la demanda interna. El sector de la construcció manté una major acceleració que els altres. En el segon trimestre l'ocupació augmenta a un ritme del 2,8 % interanual.

El sector **agropesquer** de les Illes Balears manté en el 2017 les pujades en l'afiliació a la Seguretat Social i la comercialització de la fruita i l'hortalissa torna al terreny positiu gràcies als majoristes, atès que els productors redueixen les vendes. La collita de cereal del 2017 reporta una producció major que la del 2016, però no així en la collita de l'ametla. Quant a les vendes de productes a l'estranger, cau l'exportació de la patata en valor i la de goma de garrofi, però la facturació exterior dels vins i licors puja. Les tones de carn sacrificada als escorxadors de les Illes Balears es redueixen en tots els tipus de ramat, excepte per al cas del boví. Respecte de la pesca, les captures presenten en el segon trimestre un increment de volum que, atès el manteniment del preu mitjà, també es tradueix en un augment del valor monetari.

La majoria d'indicadors **industrials** mostren una evolució moderadament positiva en el sector secundari i el VAB del segon trimestre es manté estable. La producció, la cartera de comandes i la facturació de les empreses del sector, tot i les contínues fluctuacions, es recuperen de forma significativa. L'exportació de manufactures confirma el fort dinamisme dels mesos precedents. Totes les illes, excepte Eivissa, que manté el mateix nombre, guanyen afiliats a la Seguretat Social i de forma més marcada a Mallorca. Finalment, les darreres dades disponibles mostren una davallada important de la demanda

d'energia elèctrica.

Les variacions interanuals del VAB de la **construcció** a les illes continuen en nivells alts i en el segon trimestre el sector creix i es manté en positiu des de fa més de dos anys. Els certificats de final d'obra s'han incrementat de forma significativa en nombre d'edificis i especialment en el pressupost d'execució. No obstant això, les dades de l'Enquesta de població activa rompen la senda de creixement dels darrers trimestres amb més atur i menys ocupació. L'augment en el nombre de projectes visats i en els pressuposts que impliquen fa preveure que es mantindrà el dinamisme del sector a mitjà termini.

En el segon trimestre, el VAB dels **serveis** manté un fort ritme de creixement. La facturació i l'ocupació de les empreses del sector segueixen en positiu, malgrat perden vigor gradualment, sobretot en el volum de negoci. L'afiliació a la Seguretat Social puja amb força en totes les illes i en pràcticament totes les agrupacions d'activitat, tant en el règim general com en el d'autònoms.

Els principals indicadors del sector de **comerç** mantenen taxes de creixement positives, en especial l'índex de comerç integrat en els IASS. En canvi, les vendes del comerç al detall han perdut certa vitalitat els darrers mesos. L'ocupació mostra més fortalesa i l'afiliació a la Seguretat Social augmenta en totes les illes, de forma molt destacable a les Pitiüses, i en totes les activitats del sector.

Quant als indicadors **turístics**, fins el setembre de l'any 2017, la despesa total que efectuen els turistes estrangers a les Illes Balears s'incrementa de forma important. La despesa mitjana diària i la despesa mitjana per persona augmenten a un ritme similar, atès que l'estada mitjana dels turistes es manté sense variacions respecte a l'any passat.

Els viatgers que pernoctaren a les Illes Balears de gener a setembre del 2017 augmenten lleugerament i arriben a marcar un alça del 2,3 %, fins i tot després d'assolir, de manera consecutiva, el màxim de la sèrie històrica els dos darrers anys. El nombre de pernoctacions no presenta variacions significatives, tot i que destaquen els allotjaments de turisme rural, mentre els hotels i els apartaments turístics consoliden les bones dades de l'any anterior. Els preus hotelers a les Illes Balears presenten augments interanuals que s'han accelerat des del setembre de l'any 2014 i se situen per sobre dels d'Espanya. El manteniment del nombre de pernoctacions, juntament amb la pujada dels preus, ha estirat a l'alça la rendibilitat hotelera. L'estada mitjana total es manté estable en 5,9 dies. El viatger que opta per un apartament turístic pernocta més dies de mitjana i, en canvi, el viatger que tria l'allotjament rural en fa menys, de jorns. La variació dels preus de l'oferta complementària a l'arxipèlag balear des de l'octubre de l'any 2015 se situa per sobre de la variació de preus de l'Estat.

Els **passatgers** arribats entre el gener i el setembre de l'any 2017 a les Illes Balears per via aèria augmenten amb força en comparació amb el mateix període de l'any passat, amb els mercats nacional i el britànic a l'alça, mentre que l'alemany creix a un ritme moderat. Altres països, com ara Holanda, França i Suècia, augmenten interanualment el passatge per via aèria fins al setembre. Paral·lelament, els passatgers arribats en companyies de baix cost mantenen la tendència ascendent. El trànsit marítim de passatgers, després d'un any rècord, augmenta amb força tant en línia regular com en creuers. Alhora, també s'incrementa el transport de les mercaderies que arriben a les Illes Balears fins el mes d'agost.

El sector **financer** ve marcat pel fet que el Banc Central Europeu (BCE) manté el tipus d'interès oficial de la zona euro en el 0,0 %. El nombre d'oficines bancàries segueix en descens en el conjunt de les Illes Balears, la qual cosa es reflecteix en un menor nombre d'afiliats en aquesta activitat. Els dipòsits de les entitats financeres presenten una clara tendència a l'alça a les Illes Balears, però el crèdit que concedeixen continua minvant. La ràtio de morositat del sector privat es redueix gradualment. Finalment, l'euríbor continua endinsant-se en el terreny negatiu.

Els **preus**, tant a les illes com a l'Estat, recuperen terreny gradualment. La inflació subjacent es manté més estable, al voltant del punt i mig d'ençà principi d'any.

Els principals indicadors de **consum** confirmen la millora observada els darrers mesos, la qual cosa queda reflectida en la valoració positiva de l'evolució de l'economia per part dels consumidors. Igualment, presenten un bon comportament la despesa de les llars i la matriculació de vehicles.

La **recaptació fiscal** a les Illes Balears s'incrementa a un ritme de dos dígits, tant en els tributs de competència compartida com en els de competència exclusiva de la comunitat autònoma. Els tributs que estan més relacionats amb el consum, com ara l'IVA o l'impost sobre transmissions patrimonials, pugen més d'un 10 %. Les figures tributàries lligades a l'activitat empresarial, com per exemple les retencions per l'IRPF i l'impost de societats, també augmenten amb força els tres primers trimestres del 2017. En suma, la recaptació acumulada d'ençà del gener dels principals impostos a les illes és significativament superior a la d'un any enrere.

Es recupera tímidament el dinamisme empresarial si bé, considerant els resultats acumulats al llarg de l'any, baixen el nombre de societats mercantils creades, així com la producció de capital net. La inversió estrangera del segon trimestre millora notablement i el mercat hipotecari mostra signes de vitalitat, especialment la firma d'hipoteques sobre habitatges. El nivell d'endeutament de les administracions públiques de les illes amb les entitats de crèdit es redueix i el volum dels dipòsits continua

augmentant.

El bon comportament del **mercat laboral** de les Illes Balears es manté durant el mes de setembre del 2017. El novè mes de l'any es registren 545.673 afiliacions, el que suposa un màxim històric d'afiliació en un mes de setembre. Les Illes Balears continuen al capdavant de la creació d'ocupació i són la única comunitat autònoma amb un nivell d'ocupació superior al d'abans de la crisi. En concret, un 9,5 % per sobre de les dades del 2007, mentre que el conjunt d'Espanya només ha recuperat la meitat de l'ocupació perduda. La xifra d'atur del setembre del 2017 se situa, per segona vegada enguany, per sota dels valors del 2008, amb 42.415 persones en atur, que representen un descens interanual del 12,1 %. Totes les illes presenten descensos de l'atur registrat per sobre del 10 % i també increments de l'afiliació respecte d'un any ençà. D'altra banda, el cost salarial per treballador augmenta a les Illes Balears, així com el nou índex de costos laborals de les Illes Balears del segon trimestre del 2017, que presenta un repunt del 7,0 % en termes interanuals. Finalment, la sinistralitat laboral manté la tendència a l'alça en el període comprès entre el setembre del 2016 i l'agost del 2017.

A l'apartat de **medi ambient** es tracten els indicadors per a les Illes Balears relacionats amb el canvi climàtic i la qualitat de l'aire. El 2015 les Illes Balears han reduït les emissions un 23 % respecte del 2008, quan s'assolí el màxim amb més de 10 milions de tones. Quant al comerç del dret d'emissions de CO₂, les emissions verificades tant en el sector elèctric com en el sector industrial s'han reduït d'ençà el 2005. Les Illes Balears emeten més tones per resident que Espanya, però la ràtio es redueix d'ençà del 2007. La intensitat de les emissions de gasos d'efecte hivernacle de l'economia balear segueix una tendència decreixent. Per sectors, el 88,8 % de les emissions corresponen al processament d'energia i la majoria estan relacionades amb activitats de combustió. Pel que fa a la distribució per tipus de gas a Espanya, el CO₂ continuà essent el principal gas emès l'any 2015 (el 78,3 % del total). En general, la qualitat de l'aire a les Illes Balears és bona, llevat de tres contaminants per a zones concretes.

1 Internacional

Taula 2. Indicadors internacionals

	PIB			Taxa d'atur			Inflació		
Estats Units	2n Trimestre	2,2	↗	agost	4,4	→	agost	1,5	→
Japó	2n Trimestre	1,4	→	agost	2,8	→	agost	0,7	→
Unió Europea	2n Trimestre	2,4	↗	agost	7,6	→	agost	1,7	→
Regne Unit	2n Trimestre	1,5	→	juny	4,3	→	agost	2,9	↗
Zona euro	2n Trimestre	2,3	↗	agost	9,1	→	setembre	1,5	→
Alemanya	2n Trimestre	2,1	↗	agost	3,6	→	setembre	1,8	→
França	2n Trimestre	1,8	→	agost	9,8	→	setembre	1,1	→
Itàlia	2n Trimestre	1,5	→	agost	11,2	→	setembre	1,3	→
Espanya	2n Trimestre	3,1	↗	agost	17,1	↘	setembre	1,9	→

Font: Eurostat i Cabinet Office of Government of Japan, Japan Ministry of Internal Affairs and Communications (Statistics Japan).

Dades estacionalitzades pel PIB i la taxa d'atur. Inflació: Indicador de Preus de Consum Harmonitzat.

Les fletxes indiquen la variació amb la xifra del mateix període de l'any anterior.

El Fons Monetari Internacional (FMI), a l'octubre, estima una millora en el creixement de l'economia mundial. Així preveu que el 2017 tanqui amb un 3,6 % de variació interanual del PIB i per al 2018 que augmenti aquesta variació una dècima. Recolza la recuperació de la inversió, el comerç, la producció industrial i l'enfortiment de la confiança en els negocis i els consumidors. Atesos els resultats en el primer trimestre del 2017 es revisaren a l'alça les previsions de la zona euro, el Japó, la Xina, l'Europa emergent i Rússia, les quals compensaren les revisions a la baixa dels Estats Units, el Regne Unit i la Índia. No obstant això, el creixement continua dèbil a molts de països, com ara els mercats emergents i les economies en desenvolupament a l'Àfrica subsahariana, Orient Mitjà i Amèrica Llatina. Els exportadors de

combustible estan particularment afectats per l'ajust dels menors ingressos dels productes bàsics. Es dona una elevada incertesa política, que afecta a la confiança en el mercat i les valoracions dels actius, i també en l'enduriment de les condicions financeres. Moltes economies es necessiten protegir contra l'acumulació de riscos d'estabilitat financera en un entorn global de fàcil finançament, per la qual cosa cal vigilar els riscos de la volatilitat i de com els bancs centrals de les economies avançades retirin gradualment els estímuls. L'FMI avisa que l'expansió monetària continua estant provocant augment de valor dels actius financers idel nivell de palanquejament, cosa que pot conduir a una nova bombolla financera.

Taula 3. Previsions internacionals per al 2018

	PIB*	Taxa d'atur	Inflació
Estats Units	2,3	4,1	2,1
Japó	0,7	2,9	0,5
Unió Europea (zona euro)	1,9	8,7	1,4
Alemanya	1,8	3,7	1,5
França	1,8	9,0	1,3
Itàlia	1,1	11,0	1,2
Regne Unit	1,5	4,4	2,6
Espanya	2,5	15,6	1,5

Font: FMI - Perspectives de l'economia mundial (octubre 2017).

* PIB Real

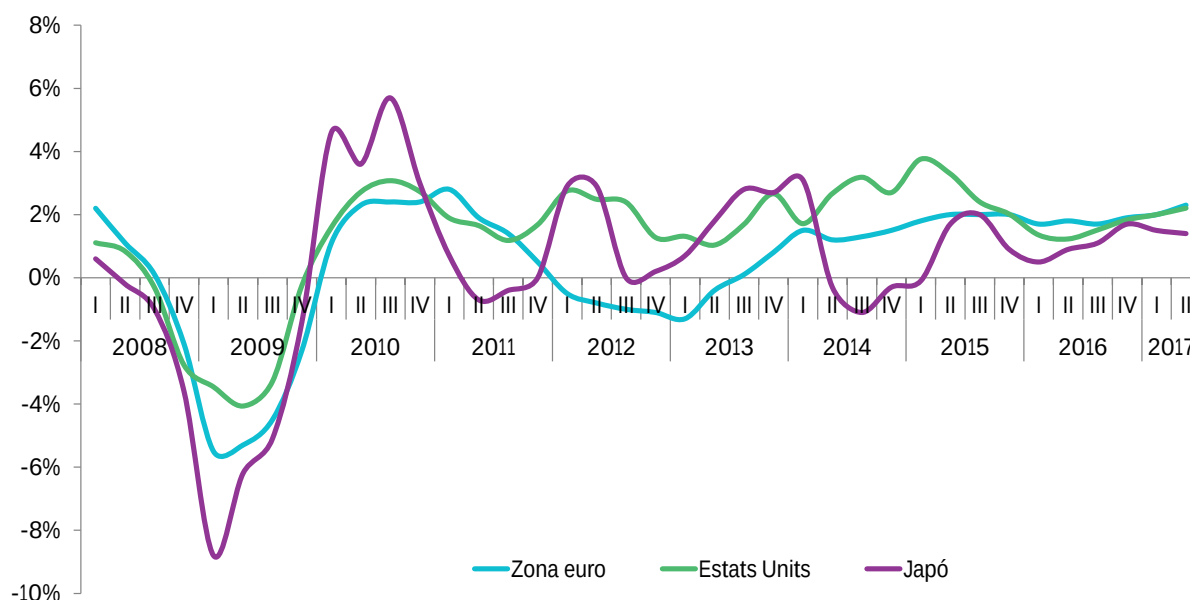
Quant a la inflació a les economies avançades se situa en l'1,7% el 2017 i el 2018, gairebé un punt percentual per sobre dels registres del 2016, i a les economies en desenvolupament els preus mantenen un nivell similar al del 2016 (el 4,2% el 2017 i el 4,4% el 2018). A les economies en desenvolupament, es preveu que pugin el PIB el 4,6% interanual el 2017, tres dècimes per damunt la taxa del 2016 i en el 2018 seria del 4,9%. S'espera que les economies avançades creixin el 2017 un 2,2%, mig punt més que un any enrere i dues dècimes menys que el 2018. Quant als països emergents, la previsió també és de millora de l'economia: en el 2017 s'espera una variació interanual del PIB del 4,6%, tres

dècimes per sobre del 2016, i per al 2018 assoliria el 4,9%. La previsió per a la Xina és que mantingui el creixement (un 6,8% el 2017 i un 6,5% el 2018). S'espera que el 2017 el Brasil presenti una taxa de variació del PIB positiva (un 0,7%) i que el 2018 es recuperi fins assolir l'1,5%. L'economia de l'Índia creixerà un 6,7% el 2017 i un 7,4% el 2018. El comerç mundial s'espera que els anys 2017 i 2018 tanqui amb una variació d'un 4,2% i 4%, respectivament.

LES PERSPECTIVES DEL CREIXEMENT MUNDIAL MILLOREN, SEGONS L'FMI

Els Estats Units d'Amèrica

Gràfic 1. Evolució del PIB dels EUA, el Japó i la zona euro (variació interanual ajustada d'estacionalitat)

Font: Eurostat, US Bureau of Economic Analysis (BEA) Department of Commerce i Cabinet Office of Government of Japan

Pel que fa als Estats Units, en el segon trimestre del 2017 l'economia nord-americana creix a un ritme d'un 2,2% respecte del mateix període de l'any anterior, lleugerament per sota de la zona euro. En termes absoluts, suposa assolir la xifra de 17 bilions de dòlars de producte interior brut (PIB). Per la seva banda, l'FMI estima que enguany el PIB repuntarà fins a un 2,2% i que l'any següent ho farà un 2,3%. Quant al deute públic, l'FMI preveu que

serà del 108% en el 2017. En el mercat de treball la taxa d'atur al mes d'agost es manté en un 4,4% de la població activa, la qual cosa equival a 7,2 milions d'aturats. Els huracans Harvey i Irma, el setembre, afectaren a l'ocupació en reduir el nombre de treballadors no agrícoles d'Estats Units. Pel seu costat, durant el mes d'agost del 2017 l'evolució dels preus manté el creixement i se situa en l'1,5%. La Reserva Federal (FED) anuncià a finals de

setembre un procés gradual per revertir el programa de compra d'actius, *Quantitative Easing* (QE, per les seves sigles en anglès). Cal recordar que la FED, el 2008, adquirí actius dels bancs per evitar un escenari similar al del 1929. Això afavorí la recuperació del PIB i la reducció de la taxa d'atur, però en aquests moments no deixarà de comprar actius, si bé reinvertirà un percentatge

menor. Janet Yellen proposa un termini de vuit anys per vendre els títols del seu balanç recolzats per hipoteques. També la FED anuncia que segurament el desembre augmentarà els tipus d'interès, cosa que s'espera que produeixi un augment de l'estalvi, proporcioni alternatives als inversors i freni l'eufòria borsària.

El Japó

L'economia nipona es troba en xifres positives d'ençà del segon trimestre del 2015. En el segon trimestre del 2017 creix en termes interanuals un 1,4%. L'FMI preveu que l'economia japonesa creixerà un 1,5% el 2017 (mig punt més que l'any anterior) i un 0,7% el 2018 amb un deute públic del 240% del PIB, un dels més alts entre els països avançats. A l'agost, l'IPCH interanual es manté i fou del 0,7%. La taxa d'atur a l'agost del 2017 és del 2,8%, la qual cosa suposa 1,86 milions de persones desocupades. Els japonesos han estat convocats a finals d'octubre a les urnes en unes eleccions anticipades i hi ha l'expectativa que l'actual primer ministre, Shinzō Abe, en surti reforçat, cosa que impulsa l'índex

de referència de la borsa japonesa, el Nikkei 225, però que encara està lluny (a quasi la meitat) dels màxims històrics de l'any 1989. La política econòmica nomenada *Abenomics*, que s'inicià devers el desembre del 2012, té com a objectiu que la inflació assoleixi el 2% interanual a través de tres claus. En primer lloc, un programa massiu de compra de bons (QE); en segon lloc, el gener del 2016 s'optà per situar els tipus d'interès de la facilitat de dipòsit en negatiu (-0,1%), i, finalment, el setembre del 2016 s'introdueix el concepte de "control de la corba de rendiment", que manté la rendibilitat dels bons a 10 anys en devers el 0% i també manté el mercat de renda variable mitjançant la compra de fons cotitzats.

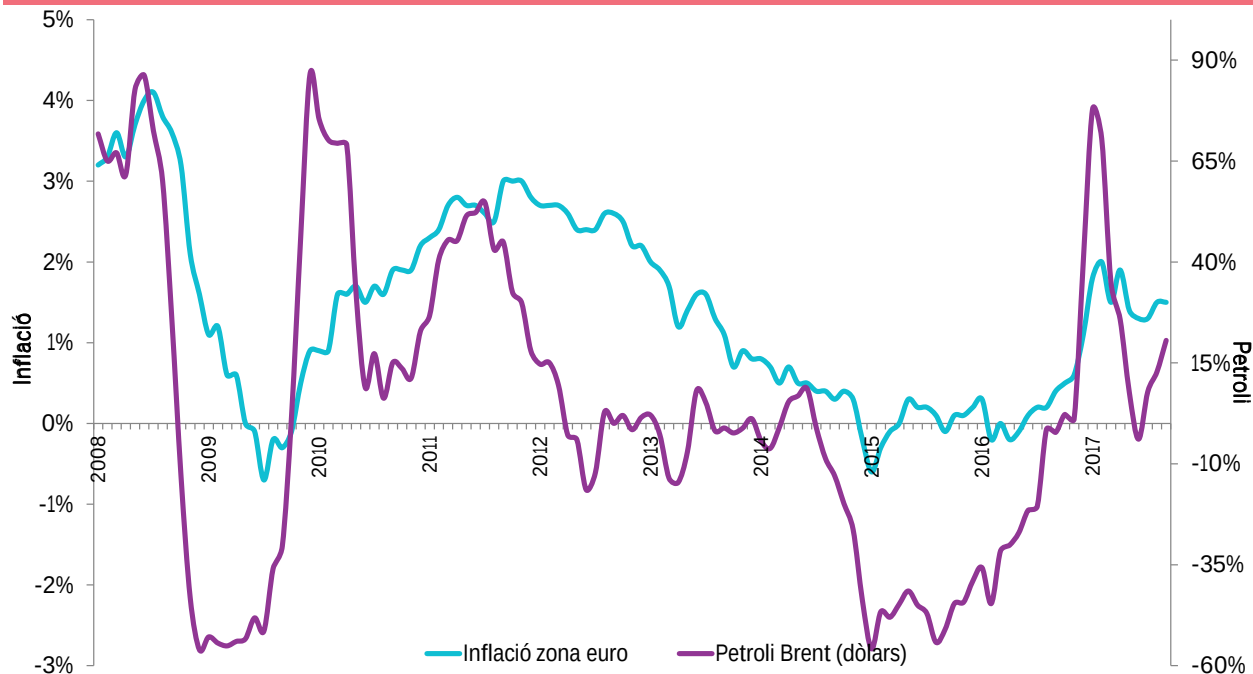
La Xina

La Xina presenta un creixement del 6,9% en el primer i segon trimestre del 2017. Segons l'FMI, cal minimitzar el risc d'una forta desacceleració a la Xina que requerirà que les autoritats intensifiquin els esforços per frenar l'expansió del crèdit. Les exportacions i les importacions de béns s'acceleraren el

setembre un 8,1% i un 18,7% interanual, respectivament. Aquest mateix mes la inflació fou de l'1,6% interanual, que a les ciutats arribà a l'1,7% i a les àrees rurals a l'1,4%. Els preus dels aliments varen caure un 1,4% i la resta de béns s'incrementà un 2,4%.

Petroli i divises

Gràfic 2. Variació interanual del preu barril Brent i inflació a la zona euro

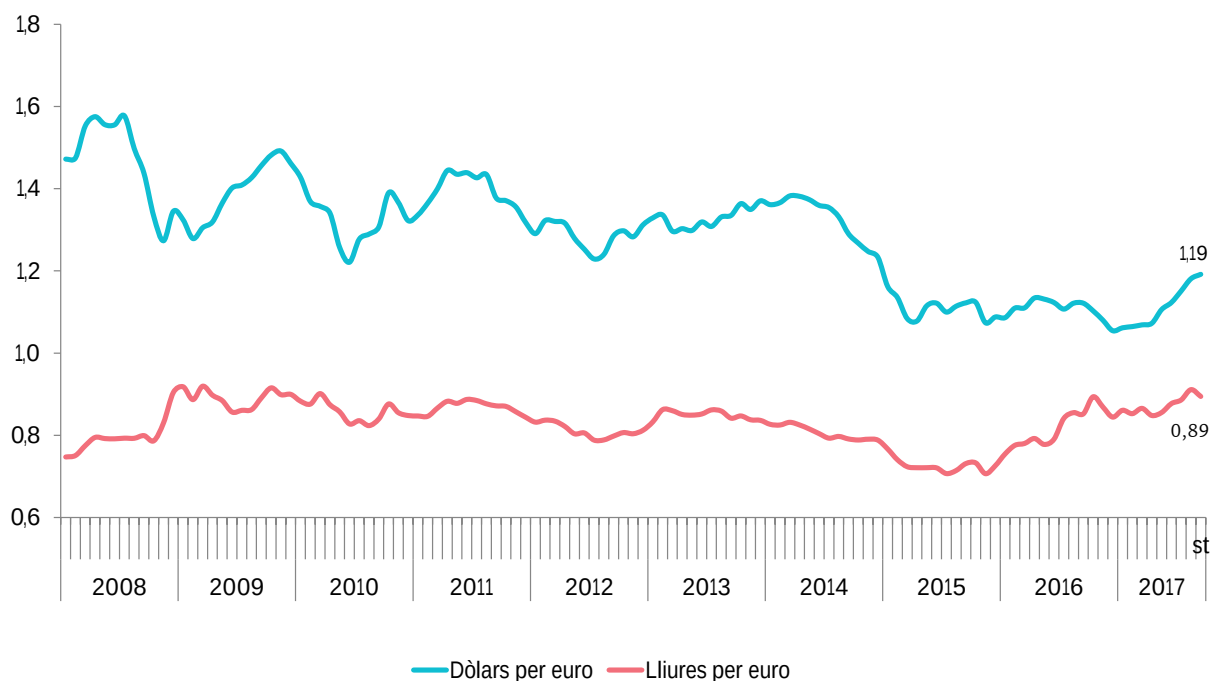
Font: Eurostat

Al setembre del 2017 el preu del barril de Brent assoleix el màxim dels dos darrers anys, en un context de retallades a la producció i se situa en els 56,15 dòlars per barril, mentre que en el mateix mes de l'any passat era de 46,57 dòlars per barril, un augment interanual del 20,6%. En el gràfic s'observa com l'increment del preu del petroli en la primera meitat del 2017 ha anat acompanyat d'un repunt de la inflació, si bé, el preu del petroli sofreix oscil·lacions importants i en el mes de juny del 2017 arriba a caure un 3,9%. L'Organització de Països Exportadors

de Petroli (OPEP) preveu més demanda de cru (fins els 98,2 milions de barrils al dia per al 2018) i menys producció per al 2018. Líbia, Nigèria i Irak foren els països que més incrementaren la producció el setembre del 2017 i Veneçuela el país que més la va retallar.

AL SETEMBRE DEL 2017 EL PREU DEL BARRIL DE BRENT ÉS DE 56 DÒLARS, UN 20,6 % MÉS INTERANUAL

Gràfic 3. Evolució del tipus de canvi de l'euro

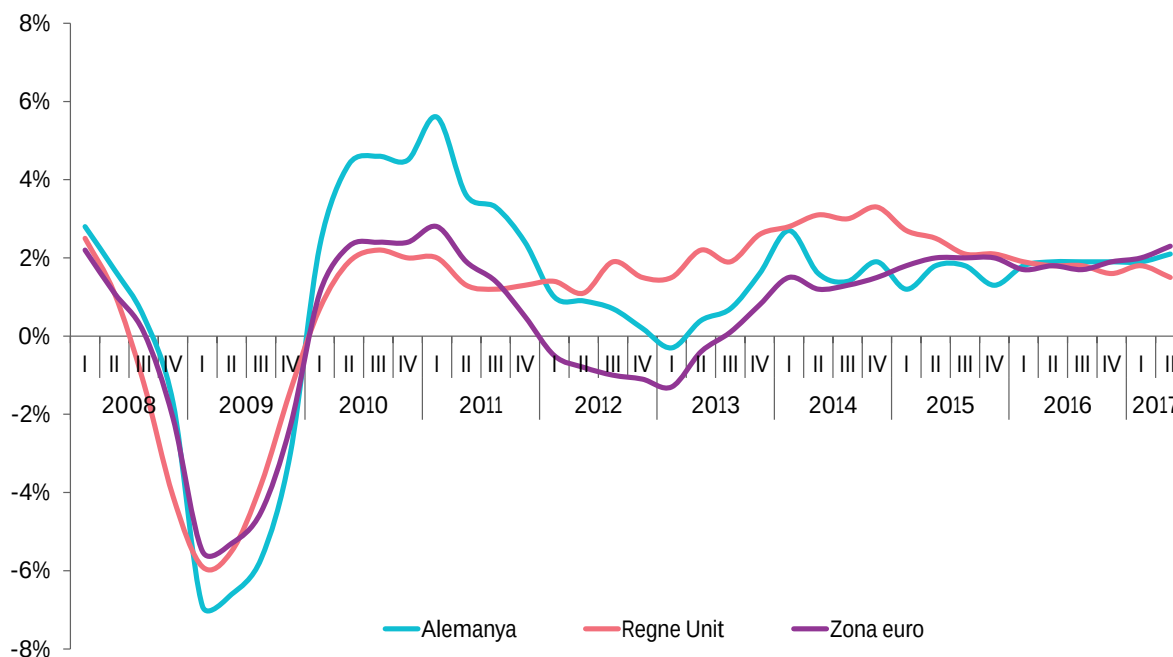
Font: BCE

La incertesa política a Europa pot provocar una desacceleració en la cotització de la divisa comunitària que des de principi del 2017 mostra una tendència creixent, atès la favorable evolució dels indicadors macroeconòmics a Europa, les expectatives d'una rebaixa de les compres d'actius per part del BCE i d'un possible alentiment en el ritme de normalització de la política monetària als Estats Units, circumstàncies que han comportat una cotització més forta de l'euro enfront del dòlar. Pel que fa a la lliura esterlina, sembla que la tendència era decreixent des

del 2013 fins a principis del 2016, quan s'observa una major apreciació de la lliura davant l'euro. Al setembre del 2017 l'euro es canvia per 1,19 dòlars i per 0,89 lliures esterlines. El ien, malgrat ser una moneda refugi en un entorn d'incertesa com el que s'ha produït per l'enfrontament entre Corea del Nord i els Estats Units, continua relativament baix. Aquesta debilitat de la moneda nipona propulsa les importacions i té el seu reflex a la borsa.

2 Unió Europea

Gràfic 4. Evolució del PIB de països europeus (variació interanual ajustada d'estacionalitat)

Font: Eurostat

A la Unió Europea (UE-28) el PIB repunta i creix un 2,4% interanual en el segon trimestre del 2017, tres dècimes per sobre del trimestre anterior. Per la seva banda, el de la zona euro augmenta a un ritme del 2,3% en el segon trimestre del 2017 respecte del mateix període d'un any abans i manté el ritme des del 2015. L'agost del 2017 la taxa d'atur va ser del 7,6% (cosa que suposa 18,8 milions de persones) a la UE-28, i del 9,1% (equivalent a 14,8 milions de persones) a la zona euro, gairebé un punt per sota de la d'un any ençà en ambdós casos. Pel que fa als preus de consum a la zona euro, la inflació és de l'1,5% al mes de setembre, i a la Unió Europea a l'agost se situa en l'1,7%. Amb tot això, l'FMI preveu que l'any 2018 la zona euro acabarà amb un creixement del PIB d'un 1,9% i una taxa d'atur del 8,7%. L'FMI estima que el deute públic de la zona euro es reduirà fins el

87,4% del PIB en el 2017. El Banc Central Europeu ha confirmat que mantindrà la política monetària expansiva i també els tipus d'interès baixos, fins i tot després de la reversió del QE. Les previsions del BCE situen les variacions dels preus en l'1,5% per al 2017 i l'1,3% per al 2018. El temor d'Alemanya, un dels països més beneficiats per la política del BCE, és que de la baixa inflació es passi a nivells de preus desorbitats. No obstant això, sembla un escenari difícil de produir-se atès que la inflació de la zona euro i també per a Alemanya se situa, segons l'FMI, en un nivell de devers l'1,5% pel 2018, per davall de l'objectiu del 2%.

EL 2017 EL PIB DE LA ZONA EURO REPUNTA EL 2,3% EN EL SEGON TRIMESTRE

Alemanya

L'economia alemanya en el segon trimestre del 2017 té un increment interanual de volum del 2,1%, tres dècimes per sobre del trimestre anterior. Els preus a Alemanya pugen al setembre del 2017 a un ritme de l'1,8% interanual i, si s'exclouen l'energia i l'alimentació, els preus augmentaren un 1,5%. La previsió de creixement de l'FMI és d'un 1,8% per al 2018 amb una taxa d'atur molt baixa, la qual se situa en el 3,7%. La taxa d'atur de l'agost del 2017 va ser del 3,6% i continua essent de les més baixes de la Unió Europea. A Alemanya es produeix un repunt de

la producció industrial a l'agost, excloent-hi la construcció, amb un ritme que és el més elevat des de mitjans del 2011. D'altra banda, el superàvit comercial se situà en 20.000 milions d'euros. Les exportacions varen créixer un 7,2% interanual per les majors vendes a la Unió Europea (8,5%) i també les extracomunitàries (5,6%). Les importacions s'incrementaren un 8,5%.

L'ECONOMIA ALEMANYA EL SEGON TRIMESTRE DE L'ANY 2017 S'ACCELERA FINS A UN 2,1%

França

França accelera el creixement del PIB i el situa en un 1,8% interanual en el segon trimestre del 2017, set dècimes més que en el primer trimestre. L'FMI espera que el país gal tanqui el 2018 amb una variació de PIB de l'1,8%. Aquest mateix organisme preveu una taxa d'atur del 9% per al següent exercici, mentre

Itàlia

A Itàlia el creixement del segon trimestre del 2017 mostra una variació del PIB de l'1,5% i, segons la previsió de l'FMI, no millorarà per al 2018 quan presenta un creixement d'un 1,1%. A més, la previsió del deute públic de l'FMI és del 133% del PIB per al 2017. En el mercat de treball, la taxa d'atur de l'agost d'enguany

que a l'agost del 2017 va ser del 9,8% (2,9 milions d'aturats). L'IPC al setembre del 2017 s'incrementa un 1,1% interanual. La producció industrial a l'agost s'alentia, però tot i això va créixer un 1,1% interanual.

és de l'11,2% de la població activa, cosa que significa 2,9 milions d'aturats. Al setembre del 2017 la variació dels preus a Itàlia es va situar en l'1,3%. La producció industrial a l'agost s'accelera un 5,7% interanual.

Regne Unit

En el segon trimestre del 2017 el PIB britànic augmenta un 1,5% interanual, és a dir, tres dècimes menys que en el trimestre anterior i és la taxa més baixa des de principi del 2013. La taxa d'atur del juny del 2017 va ser del 4,3%, sis dècimes menys que l'any anterior i suposa 1,4 milions d'aturats. Els preus en lliures han tingut una tendència creixent i han passat d'una inflació del 0,3% al maig del 2016, al 2,9% al setembre del 2017. L'FMI preveu per a l'economia britànica una taxa de variació interanual del PIB d'un

1,5% per al 2018, amb una taxa d'atur del 4,4%, i amb la inflació sis dècimes per sobre de l'objectiu del 2%. La producció industrial augmenta un 1,6% interanual a l'agost, quatre dècimes més que al juliol. D'altra banda, en el període de gener a agost del 2017, el dèficit comercial de béns se situa en 13,2 milers de milions de lliures esterlines. De juny a agost les exportacions disminuïren un 1,4% i les importacions augmentaren un 2,5%.

Taula 4. Previsions macroeconòmiques de l'economia espanyola

Variació Interanual (%)	2017	2018
PIB	3,1	2,3
Consum privat	2,5	1,8
Consum públic	0,9	0,7
Formació bruta del capital fix	4,2	3,4
Demanda nacional (contribució al creixement del PIB)	2,4	1,8
Exportació de béns i serveis	6,2	5,1
Importació de béns i serveis	4,4	5,1
Demanda exterior (contribució al creixement del PIB)	0,7	0,5
Inflació	1,2	1,6
Taxa d'atur	17,2	15,5

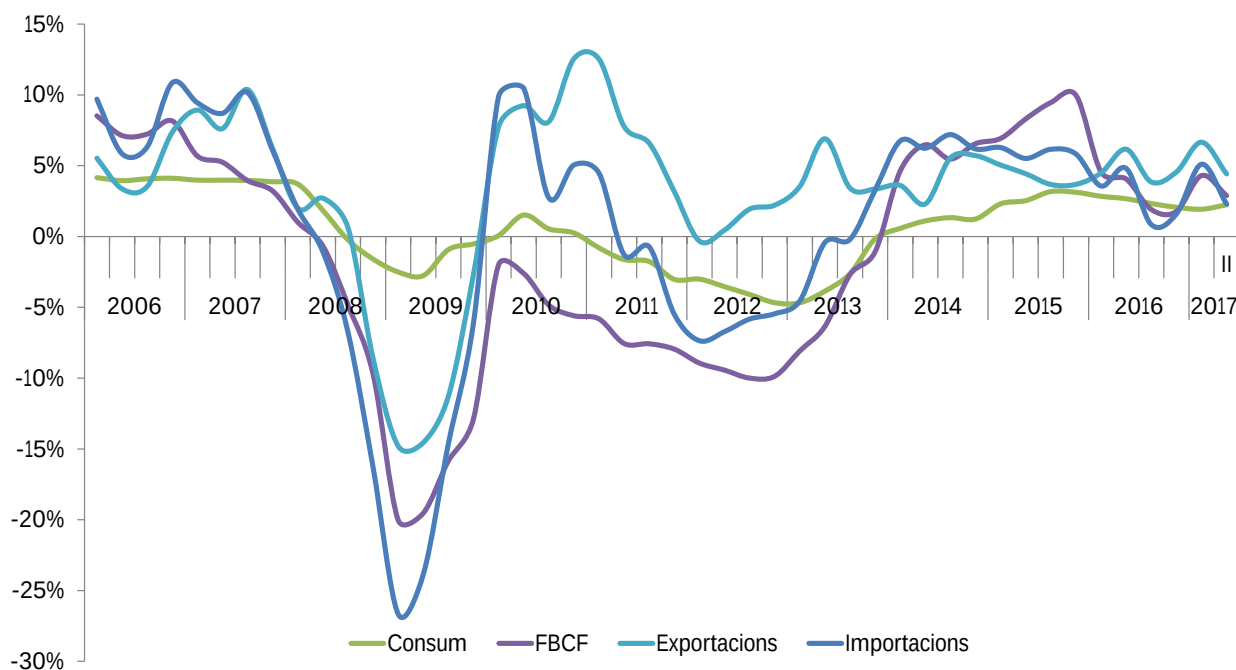
Font: "Pla presupuestari 2018" del Ministeri d'Economia, Indústria i Competitivitat (Octubre 2017)

L'economia espanyola el 2017 es manté amb una taxa de variació interanual del PIB del 3,1% en el segon trimestre. Aquestes xifres són gairebé un punt per sobre del creixement registrat a la zona euro. El bon ritme de l'economia és tant gràcies a les exportacions com a la demanda interna. La taxa d'atur, segons dades de l'Eurostat, a l'agost del 2017 cau fins al 17,1% (3,9 milions de persones). De conformitat amb les perspectives de l'FMI, Espanya tancarà el 2017 amb un dèficit del 3,2% del PIB (una dècima per sobre de l'objectiu pactat amb Brussel·les) i el 2018 del 2,5%. D'altra banda, s'espera que el deute públic se situï en el 98,7% el 2017. L'FMI alerta sobre la incertesa política a Catalunya. L'informe sobre les previsions macroeconòmiques del Pla Pressupostari 2018 tramès a Brussel·les preveu que el nivell de deute augmenti un 2% el 2017 i un 1,6% el 2018, amb una taxa

d'atur del 17,2% i del 15,5% respectivament. Quant al creixement del PIB, el Ministeri preveu el 3,1% per al 2017 i el 2,3% per al 2018, també tenint en compte la situació de Catalunya. L'Autoritat Independent de Responsabilitat Fiscal (AIReF) avala les noves previsions de l'escenari macroeconòmic del Govern, que rebaixa del 2,6% al 2,3% la previsió del creixement del PIB per al 2018 per la situació política a Catalunya coincidint amb la previsió de l'FMI, però adverteix que l'impacte de la incertesa podria ser de quatre dècimes (uns 4.000 milions d'euros) si la crisi és temporal, i fins a 1,2 punts (devers 13.000 milions d'euros) si s'allarga en el temps, per la qual cosa el creixement podria reduir-se a l'1,5%.

EL PIB ESPANYOL EL SEGON TRIMESTRE DEL 2017 ES MANTÉ AMB UN CREIXEMENT DEL 3,1%

Gràfic 5. Evolució del components de la demanda

Font: INE

De conformitat amb el Programa d'Estabilitat 2017-2020, els objectius del dèficit públic del conjunt d'administracions públiques espanyoles, se situen en el 3,1% per al 2017, en el 2,2% per al 2018, en l'1,3% per al 2019 i en el 0,5% per al 2020. Segons dades del Banc d'Espanya, els passius financers del total de l'economia espanyola en el segon trimestre del 2017 assoleixen els 10.693 milions d'euros, dels quals 4.621 milions d'euros corresponen a institucions financeres. Quant a la situació dels sectors no financers, segons dades del Banc d'Espanya, en el segon trimestre del 2017 el deute de les administracions públiques és d'1,6 bilions d'euros, és a dir, un 138,8% sobre el PIB. Al Govern central li correspon un deute del 103,3% del PIB; a les comunitats autònomes, del 27,4% del PIB; a l'Administració local, del 4,5%, i a les administracions de la Seguretat Social, un 3,5% del PIB. Pel que fa al deute de les llars, és de 777.127 milions d'euros. Per la seva banda, el deute de les societats no financeres és de 3.678 milions d'euros en el segon trimestre de l'any.

De conformitat amb les xifres de la Comptabilitat Nacional Trimestral d'Espanya, en el segon trimestre del 2017 el PIB creix un 3,1%, una dècima més que en el trimestre anterior. La despesa en consum final de les llars experimenta un creixement del 2,6% i la despesa de les institucions sense finalitat lucrativa creix un punt percentual més. La despesa de les administracions públiques repunta i presenta una variació de l'1,1%. La formació

bruta de capital fix registra un creixement del 3,5%, 1,2 punts percentuals menys que el trimestre anterior. La inversió en construcció augmenta en termes interanuals un 3,6% i es manté respecte del trimestre anterior. En el segon trimestre les exportacions de béns i serveis cauen 2,3 punts percentuals fins a una variació del 4,4% interanual. Les importacions, després d'una pujada en el primer trimestre, cauen també quasi tres punts percentuals fins a un 2,3%.

Des del punt de vista de l'oferta, la branca del sector de la construcció manté una major acceleració que les altres i presenta una taxa de creixement anual superior a la que mostrava aquests darrers anys, amb un 4,8%. D'altra banda, els sectors primari i secundari presenten taxes de creixement en el segon trimestre del 4,2% i del 3,3%, respectivament. El sector serveis augmenta un 2,7% interanual, una dècima per sobre del trimestre anterior i dins aquest destaquen les activitats professionals (6,5% de variació interanual), la informació i les comunicacions (amb un 5,0%) i el comerç, transport i hostaleria (3,4%). Els impostos nets sobre els productes varien un 4,6% en el segon trimestre.

L'estimació avançada del PIB del tercer trimestre del 2017 preveu una variació intertrimestral del 0,8%, que respecte de l'índex de volum del mateix període de l'any passat queda un 3,1% per damunt.

Taula 5. Evolució de l'economia espanyola

Dades corregides d'efectes estacionals i de calendari. Taxes de variació interanual (en %)

Volum encadenat referència 2010

	2014				2015				2016				2017	
Trimestre	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
Sector agropesquer	4,7	-2,1	1,0	-8,0	-6,8	-2,9	-3,9	4,2	7,9	7,3	7,4	5,2	5,3	4,2
Indústria i energia	0,0	1,8	2,3	3,7	5,5	5,4	5,5	5,1	4,0	4,1	3,1	3,0	3,1	3,3
Construcció	-5,8	-2,3	-0,7	1,2	2,7	2,5	2,2	2,5	1,2	1,2	2,3	2,8	4,5	4,8
Serveis	0,8	0,8	1,4	1,9	2,0	2,5	2,9	3,0	3,0	3,2	3,1	2,8	2,6	2,7
PIB a preus de mercat	0,5	1,0	1,8	2,2	2,9	3,4	3,6	3,8	3,5	3,4	3,2	3,0	3,0	3,1

Font: INE

Finalment, al mercat laboral, l'ocupació augmenta a un ritme del 2,8% interanual, tres dècimes més que el primer trimestre, la qual cosa suposa un increment d'aproximadament 480 mil llocs de treball equivalents a temps complet en un any. La variació del

cost laboral unitari se situa en el segon trimestre del 2017 en un -0,4%, set dècimes per sota del deflactor del PIB (0,3%). Aquests punts s'explicaran amb més detall a l'apartat del mercat laboral.

II. ILLES BALEARS

Taula 6. Evolució de l'economia balear

Taxes de variació del VAB a preus constants (en %)															
	Anual					Trimestral									
	2012	2013	2014	2015	2016	2015				2016 (p)				2017 (a)	
					(p)	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
Illes Balears	0,0	0,3	1,0	3,0	4,1	2,2	2,8	3,2	3,6	4,0	4,2	4,2	4,0	4,1	3,9
Sector agropesquer	-0,5	1,0	0,2	0,0	2,4										
Indústria	-0,8	-1,1	-1,0	1,9	2,6	0,7	1,9	2,4	2,7	2,8	2,8	2,5	2,2	2,3	2,1
Construcció	-5,5	-5,4	-2,6	2,9	3,5	1,5	2,7	3,4	3,9	3,8	3,6	3,5	3,1	3,4	3,7
Serveis	0,6	1,0	1,4	3,1	4,3	2,4	2,9	3,3	3,6	4,1	4,3	4,4	4,2	4,3	4,0

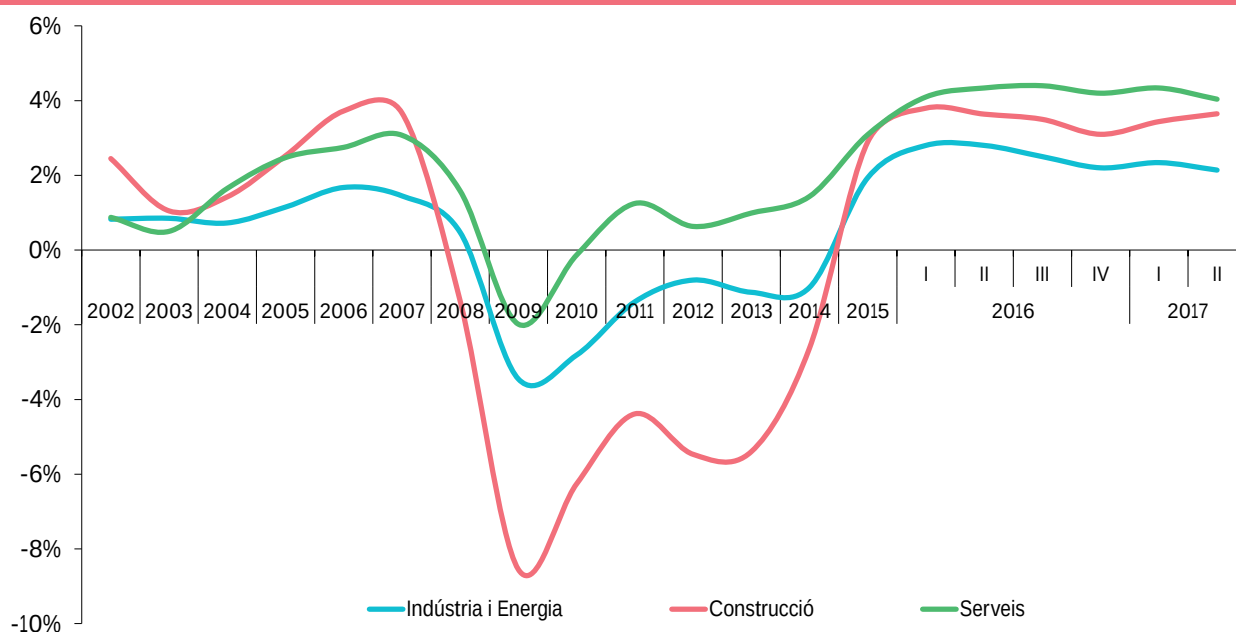
Font: Direcció General d'Ocupació i Economia

f: previsió p: provisional a: avanç

Les Illes Balears presenten durant el segon trimestre del 2017 una taxa interanual del VAB del 3,9%. Per tant, tal i com es pot veure en la taula anterior, s'enllaça més d'un any i mig amb taxes properes als quatre punts percentuals i es manté el caràcter dinàmic del cicle econòmic. L'equilibri intersectorial i interregional afavoreixen l'assoliment d'aquesta fita. El consum, reflectit en les vendes al detall, presenta una tendència a l'alça, així com una revifada de la inversió. La construcció és el sector que més força pren, atès que accelera la taxa de creixement 0,3 p.p. entre el primer i el segon trimestre del 2017. La indústria i els serveis,

tot i que perden unes dècimes, mantenen el fort to expansiu de trimestres anteriors, especialment en el segon cas. Així, els serveis enllacen sis trimestres amb variacions interanuals de volum superiors al 4%. L'entorn espanyol i europeu millora els increments del PIB i les perspectives de futur també són optimistes. No obstant això, l'estimació del creixement a les Illes Balears continua en taxes més elevades. La previsió de creixement per a les Illes Balears pel tancament del 2017 és d'un 3,8% i pel 2018 s'estima que quedarà en el 3,5%.

Gràfic 6. Evolució del VAB de les Illes Balears per sectors

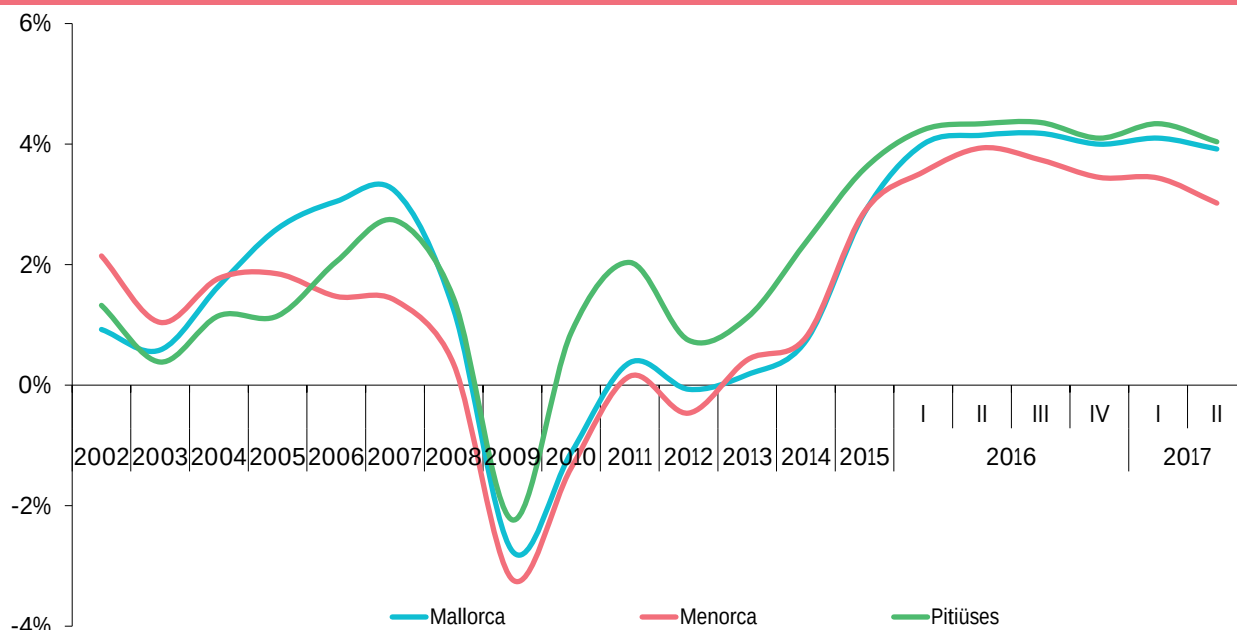

Font: DGOE

El creixement del segon trimestre queda palès en el nombre d'ocupats a les Illes Balears. Segons les dades de l'Enquesta de Població Activa (EPA) en aquest període arriba als 585,8 mil en el primer trimestre, xifra un 2,3% superior a la del mateix trimestre del 2016. Aquesta xifra del nombre d'ocupats és la més alta de tota la sèrie històrica i, per tant, es troba per damunt dels nivells previs a la crisi econòmica. Paral·lelament, el nombre d'aturats també es redueix a un ritme de dos dígits (un -12,1% interanual) i se situa per davall de les 60.000 persones (59.700 aturats) per primera vegada d'ençà del 2008. A escala estatal, també augmenta el nombre d'ocupats (2,8%) i disminueix el d'aturats (-13,6%), cosa que deixa la taxa d'atur en el 16,38%. A les Illes Balears, la taxa d'atur del tercer trimestre és del 9,25%, la qual

és inferior al 10% per primera vegada des del 2008. Tal com es veurà més endavant, el sector serveis presenta pujades fortes de la xifra de negoci i de l'índex d'ocupació, i en especial el comerç mostra uns resultats força positius. La indústria incrementa el ritme de la producció, la qual cosa es tradueix en millors resultats de l'IPI i de la facturació. A més, les perspectives a curt i mitjà termini indiquen que es mantindrà el dinamisme, a la vista de les entrades de comandes que rep el sector secundari. A més, com s'ha comentat anteriorment, els indicadors de la construcció presenten increments destacats, i tant els projectes visats com el nombre de llicències d'obra municipals fan preveure que el ritme d'activitat mantindrà el dinamisme.

Gràfic 7. Evolució del VAB per illes

Font: DGOE

1 Mallorca

Tal i com es pot veure en el gràfic anterior, Mallorca i les Pitiüses són les regions amb un diferencial de creixement positiu. Des del primer trimestre del 2016 Mallorca manté les taxes de variació del VAB real en un nivell elevat proper als quatre punts percentuals. En concret, en el segon trimestre del 2017 aquesta illa presenta un creixement econòmic del 3,9%. Es tracta de variacions semblants a les del conjunt de les Illes Balears.

Continua la bona evolució del mercat laboral de Mallorca en el mes de setembre. L'afiliació a la Seguretat Social de l'illa major de l'arxipèlag creix un 7,3% interanual. En números absoluts l'augment és de 28.852 persones, assolint així el valor més alt del que portam d'any, a més de ser també el de major afiliació en un mes de setembre d'ençà l'any 2000. En canvi, la contractació a Mallorca disminueix un 2,3%, i és l'única illa on cau el nombre de contractes. Pel que fa a l'atur, es manté la tendència a la baixa per sobre del 10%, amb un descens en el novè mes de l'any del 12,1% interanual. La taxa d'atur –entesa com el nombre d'aturats entre aquesta mateixa xifra més els afiliats a Mallorca– se situa en el 7,6% al setembre. La sinistralitat laboral mostra un índex de 5.034,9 accidents per cada 100.000 treballadors amb les contingències cobertes entre el mes de setembre de 2016 i l'agost de 2017. L'índex ha experimentat un lleuger increment del 0,3% en el mateix període d'ara fa un any.

El sector de l'agricultura, la ramaderia i la pesca a l'illa de Mallorca compta al setembre amb 4.881 afiliats a la Seguretat Social de mitjana. Respecte d'un any ençà, l'increment és del 2%. Quant al sector secundari, en el mes de setembre les activitats de la indústria manufacturera de Mallorca augmenten l'ocupació un 4% interanual, cosa que fa que el conjunt de la indústria a l'illa quedi en un creixement del 4,4%. D'altra banda, també al setembre, la demanda d'energia elèctrica disminueix gairebé un 6%. L'ocupació dedicada a la construcció a Mallorca és la mostra més destacada del retorn del dinamisme durant el 2017. Així, l'afiliació a la Seguretat Social emmarcada en el sector del totxo augmenta al setembre un 13,8% a Mallorca. Igual que passa a la resta de les Illes Balears, pugen amb més força els assalariats que els autònoms. El canvi de tendència cap a l'acceleració també ha tingut lloc en els indicadors avançats de la construcció. Els projectes visats pel Col·legi Oficial d'Arquitectes de les Illes Balears, fins el juliol, reprenen les taxes de variació positives

quant al nombre (15,4%), però sobretot en pressupost (57,8%). La força laboral dedicada al sector serveis a Mallorca s'incrementa un 7% al setembre si es compara amb el 2016.

La temporada turística a Mallorca en la campanya del 2017 corresponent als establiments reglats ofereix una lleugera pujada del nombre de viatgers i de pernoctacions fins el setembre, amb la qual cosa se superen les xifres rècord registrades entre el gener i el setembre del 2016. En aquest sentit destaquen els establiments de turisme rural, on tant les nits facturades acumulades com el nombre de visitants apugen a un ritme de dues xifres. Per al cas dels establiments hotelers, ambdues magnituds evolucionen de forma més moderada (el nombre de viatgers s'incrementa un 1,2% i el de pernoctacions un 1,6%). Cal destacar que el turisme rural, encara minoritari a l'illa, té creixements importants en el nombre de viatgers (18,2%). Les pernoctacions en establiments rurals també s'incrementen a bon ritme (11,7%). L'arribada de passatge per via aèria, el qual supera els 11,8 milions fins al setembre, creix un 6,3%, especialment els vols d'origen al Regne Unit i a la resta del territori espanyol. El passatge que arriba als ports de Mallorca per via marítima augmenta en el cas de la línia regular (12,6%) fins l'agost, mentre que els creueristes es mantenen sense importants variacions (1,5%) respecte del mateix període del 2016.

Quant als indicadors d'activitat econòmica general, l'índex de confiança empresarial harmonitzat (ICEH) del quart trimestre té una variació interanual negativa d'un 0,9% (en el conjunt de l'arxipèlag queda en un 0%). Entre els mesos de gener i agost del 2017, les tones de mercaderies embarcades i desembarcades dels ports de Palma i d'Alcúdia mantenen la tendència a l'alça amb què tancaren el 2016 (7,4%), però les mercaderies arribades a l'aeroport de Son Sant Joan mantenen el mateix to baixista (-2,6%). Tal com es veurà a l'apartat corresponent d'aquest butlletí, les hipoteques constituïdes, reflex de la inversió de les llars, pugen de gener a agost tant en nombre (2,2%) com en import total (7,8%). El revifament del mercat immobiliari també s'aprecia en les transmissions sobre habitatges, que durant el mateix període s'apujaren quasi una cinquena part (19%). Així mateix, durant els tres primers trimestres del 2017, el consum de carburants s'incrementa un 2,3%.

2 Menorca

Menorca continua sent en el segon trimestre del 2017 l'illa amb el ritme de creixement més moderat. Respecte de la taxa del primer trimestre es frena quatre dècimes i la variació interanual entre abril i juny se situa en el 3%, xifra semblant a la mitjana nacional. Malgrat el creixement de l'illa més septentrional dugui quatre trimestres reduint el ritme d'activitat, el dinamisme de l'economia es manté en un nivell alt i per damunt dels tres punts percentuals. Tal com reflecteixen les dades d'ocupació, Menorca presenta un pes més important de la indústria i de la ramaderia dins la producció total després del sector serveis, que en qualsevol cas encapçala la rellevància relativa.

El nombre d'afiliats a Menorca és de 34.471 persones en el mes de setembre, el qual representa un fort increment respecte del mateix mes de l'any anterior (8,7%). L'afiliació equivalent a jornada completa experimenta també un augment similar en el tercer trimestre del 2017 (11,7%). De la mateixa manera, la contractació també creix a Menorca, un 8,1%. L'atur registrat del mes de setembre assoleix les 3.038 persones, que si es comparen amb el mateix període de l'any anterior suposa un descens del 14,1%. Així les coses, la taxa d'atur se situa en el 8,0%, 1,9 punts percentuals per sota del valor del mes de setembre del 2016. L'índex de sinistralitat entre setembre del 2016 i l'agost del 2017 és el més baix de tot l'arxipèlag (5018,9 accidents). Respecte del mateix període d'ara fa un any experimenta un descens del 0,7% i és l'única illa on baixa l'índex de sinistralitat en aquest període.

El sector primari de Menorca incrementa el nombre d'afiliats a la Seguretat Social un 2,3% interanual al setembre i s'acosta a les set-centes persones. Els treballadors de la indústria menorquina es concentren, com passa a la resta d'illes, en la indústria manufacturera en poc més del 95%. La variació de l'afiliació en aquesta branca puja al setembre un 2,8% interanual. Les altres dues branques, les indústries extractives i l'energia, aigua i gas, situen la taxa de variació, respectivament, en un 0,0% i en un 1,5%. Altrament, la demanda d'energia elèctrica del setembre, a l'igual de la resta d'illes, experimenta una reducció interanual d'un 5,1%. Igual que succeeix al conjunt de les Illes Balears, la variació dels afiliats dedicats a la construcció es troba en el terreny positiu. En aquest període, Menorca s'acosta al ritme de creixement de les altres illes (9,2%), gràcies al creixement dels assalariats (13,9%). El nombre de projectes visats pel COAIB que s'han visat per a obres a Menorca fins el juliol és superior en comparació amb un any enrere (5%), i el pressupost que

impliquen en termes corrents creix a una ritme força superior (39,2%). A Menorca el sector dels serveis també estira de la resta de l'economia i presenta una pujada interanual del les altes a la Seguretat Social del 9,3%.

La temporada turística del 2017 a Menorca mostra comportaments diferents de viatgers i de pernoctacions a l'oferta reglada. També mostren comportaments diferents entre els distints tipus d'establiment. Així, mentre als establiments hotelers creixen lleugerament els viatgers (1,8%) i disminueixen les pernoctacions (-2,2%), als apartaments turístics el viatgers augmenten un 10,4% i les pernoctacions es mantenen estables. A causa que el nombre de nits avança a un ritme molt més lent que el de viatgers, escurça l'estada mitjana (-9,5%) als apartaments turístics. Quant als establiments hotelers, la variació de l'estada mitjana es fa un 3,9% més curta. Des de la perspectiva del mitjà de transport, els passatgers arribats per via aèria a l'aeroport de Maó presenten la variació interanual acumulada més alta dels tres aeroports de les illes. Entre el gener i el setembre augmenta un 7,9% i supera el 1,5 milions de passatgers. En sintonia amb l'origen dels turistes, els aeroports majoritaris de partida dels passatgers es troben al Regne Unit (11,3%) i a països europeus que no són mercats principals, com poden ser França o Itàlia. Per via marítima, el port de Maó presenta fins a l'agost un suau increment del passatge pel que fa a la línia regular (2,2%), però destaca amb l'increment de creueristes, els quals gairebé es dupliquen respecte d'un any ençà.

La confiança empresarial registra els únics resultats positius a Menorca. Així, la variació de l'índex en el quart trimestre se situa en termes interanuals en un 3,4%. El total de mercaderies que entren i surten del port de Maó té en el dos primers quadrimestres del 2017 un volum inferior al del 2016 (-8,3%), però cal tenir en compte que el port de Ciutadella està prenent protagonisme en els darrers anys. Mateix signe que presenten les tones de mercaderies arribades via aèria (-3,9%). De gener a agost, la compravenda d'habitatges creix un 36,1% i arriba a les 1.248 transaccions. En el mateix període, també destaca la variació de les hipoteques constituïdes, tant pel nombre total (25,5%) com per l'import contractat (9,9%). Finalment, el consum de carburants d'automoció, al llarg dels tres primers trimestres, avança quatre dècimes percentuals a causa de l'increment del consum de benzina (5,8%).

3 Pitiüses

En la primera meitat del 2017, Eivissa i Formentera inicien l'any 2017 amb una variació anual del 4,3%, i recuperen així dues dècimes de creixement respecte del darrer trimestre del 2016. Aquesta acceleració deixa novament a les Pitiüses com la regió més dinàmica de l'arxipèlag. Tal com es veurà en els paràgrafs següents i al llarg del butlletí, els resultats d'Eivissa i Formentera són en la majoria dels casos els més alts de les illes.

El mercat de treball de les illes menors és el més dinàmic de l'arxipèlag. Així, el nombre d'afiliats a darrer dia del mes de setembre del 2017 és de 80.879 persones, de les quals 75.333 es troben afiliades a Eivissa i 5.546 a Formentera. En termes interanuals, ambdues illes mostren increments destacats de l'afiliació, un 9,5% més a Eivissa i un 13,5% més a Formentera. Per la seva banda, el descens de l'atur a les Pitiüses és d'un 11,1% respecte del mes de setembre del 2016, que correspon a les caigudes d'un -20,3% a Formentera i d'un -10,7% a Eivissa. Segons aquestes dades, la taxa d'atur registrat és del 5,6% a Eivissa i del 3,3% a Formentera en el novè mes de l'any i assoleix els valors més baixos de tot l'arxipèlag, que a més disminueixen respecte d'un any enrere en més d'un punt percentual. L'índex de incidència de les Pitiüses és el més alt de totes les illes i assoleix el mes de setembre un valor de 5.937,3 incidències, el qual creix un 2,6% en termes interanuals.

El pes de l'agricultura i la pesca de les Pitiüses sobre el total és el més baix de les Illes Balears. El nombre mitjà anual d'afiliats a la Seguretat Social en el sector primari és de 422 persones, tres manco respecte d'un any ençà. La indústria i l'energia a les Pitiüses presenta el menor pes relatiu de les Illes Balears i, al setembre, el creixement interanual de l'afiliació també és el més moderat, ja que només avança una dècima (0,1%). Aquest increment s'aconsegueix gràcies a les activitats de la indústria manufacturera (0,3%), atès que la resta d'activitats industrials o bé reculen, com el cas de les extractives (-4,8%), o bé registren una taxa nul·la com és el cas de les de subministrament d'energia elèctrica, aigua i sanejament. La demanda d'energia elèctrica del setembre, tot i que també registra un valor negatiu, presenta una taxa interanual més elevada que les altres illes (-3,6%). L'afiliació a la construcció a Eivissa i Formentera té una variació del 11,2%, també gràcies sobretot al comportament del nombre d'assalariats. Aquest augment del capital humà no va acompanyat d'una millora en els perspectives de futur a causa de la disminució del nombre d'expedients dels projectes visats pel Col·legi d'Arquitectes de les Illes Balears (-5,3%) mentre que

es dona un increment en els pressuposts, tot i que són els més baixos de les illes (4,3%). El sector dels serveis també millora el nombre d'afiliacions en el novè mes del 2017 i ho fa un 10,2% respecte d'un any enrere. Aquesta és la variació més destacada de les illes.

La temporada turística de les Pitiüses ha presentat variacions més modestes que l'any anterior. Així, tant les pernoctacions com el nombre de viatgers dels establiments hotelers s'incrementen, fins el setembre, a un ritme del 1,5% i del 2,3% respectivament. L'estada mitjana roman sobre els 4,9 dies. D'altra banda, l'evolució en els apartaments turístics, de menor importància a l'illa, mostra una lleugera caiguda en el nombre de pernoctacions (-1,5%), però un increment del 4,1% en el nombre de viatgers. A causa d'això, es dona en aquest tipus d'allotjament un abreujament de l'estada mitjana (-5,3%). A l'aeroport d'Eivissa arriben gairebé 3,5 milions de passatgers entre el gener i el setembre del 2017, la qual cosa representa un augment d'un 5,8%. El passatge d'origen nacional i el britànic són els que més pes tenen, però en termes relatius destaca l'holandès, que presenta una taxa de variació interanual fins al setembre del 21,3% interanual i es col·loca a menys de 40.000 passatgers de l'alemany. Dels mercats importants, únicament el passatge d'Alemanya cau en aquest període del 2017 (-4,9%). La via marítima repeteix aquests increments, tant en el passatge en línia regular com en els creueristes, que destaquen especialment. En el port d'Eivissa augmenta un 1,3% entre el gener i l'agost i per Formentera ho fa un 2,5%. En el mateix període, els creueristes desembarcats augmenten un 32,5% en el conjunt de ambdós ports.

D'altra banda, la confiança empresarial expressada a través de l'ICEH del quart trimestre és la més pessimista de les illes, amb una variació interanual d'un -1,3%. Quant a les mercaderies embarcades i desembarcades al port fins l'agost del 2017, tant a la illa d'Eivissa com a la de Formentera, presenten taxes de variació positives (2,3% i 3,2%, respectivament). En canvi, les mercaderies arribades per via aèria a l'aeroport d'Eivissa disminueixen més que a la resta de illes (-5,3%). A Eivissa i Formentera, entre el gener i l'agost del 2017, es formalitzen un 35,3% de noves hipoteques, mentre que l'import constituït s'incrementa prop d'un 40%. Quant a la compravenda d'habitatges, l'arxipèlag pitiús és també el que presenta l'avanç més moderat en les transaccions acumulades fins a l'agost (3,2%). Finalment, durant els tres primers trimestres de l'any, el consum de carburants d'automoció registra una forta caiguda (5,7%), especialment el gasoil (-8,5%).

III. OFERTA

1 Agropesquer

Agricultura

Taula 7. Creixement del VAB de l'agricultura, la ramaderia i la pesca

Taxes de variació interanual a preus constants (en %)						
2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016(p)
-0,4	0,3	-0,5	1,0	0,2	0,0	2,4

Font: Direcció General d'Ocupació i Economia

a: avanç p: provisional

El sector agropesquer tanca l'any 2016 amb una taxa de creixement d'un 2,4%, per sobre del tancament de l'any 2015 (0%). Quant a les previsions de creixement, s'estima que el VAB

del sector primari mantingui el to creixent i que la variació anual se situï per damunt dels dos punts percentuals, tant per al 2017 (2%) com per al 2018 (2,1%).

Taula 8. Afiliació a la Seguretat Social en l'agricultura

	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Illes Balears	setembre	6.240	→	1,8
Mallorca	setembre	4.881	↗	2,0
Menorca	setembre	698	↗	2,3
Eivissa	setembre	401	→	-1,5
Formentera	setembre	21	↗	16,7

Font: l'bestat (a partir de dades de la TGSS)

Al setembre de 2017 hi ha a les Illes Balears 6.240 persones afiliades a la Seguretat Social en agricultura i ramaderia, un 1,9% més que en el mateix mes de l'any anterior. Un 42,7% d'aquests treballadors estan afiliats al règim agrari, que cau un -2,1% en termes interanuals. Un 39,8% són autònoms i, respecte de l'any anterior, el nombre augmenta un 0,8%. El 17% restant dels afiliats pertanyen al règim general, el qual manté el dinamisme dels anys anteriors i presenta una variació interanual

d'un 16,5%. Per illes, l'afiliació s'incrementa considerablement a Formentera (16,7% interanual) i més lleugerament a Mallorca (2%) i a Menorca (2,3%), tot i que el 81,3% dels afiliats figuren a l'illa major. En el cas d'Eivissa disminueix el nombre d'afiliats en aquests sectors en el novè mes en termes interanuals (-1,5%)

L'AFILIACIÓ AUGMENTA A L'AGRICULTURA, PERÒ LA PRODUCCIÓ DE FRUITES I HORTALISSES A MALLORCA DISMINUEIX

Taula 9. Indicadors de l'agricultura

		Darrera dada		Variació interanual (%)			
Mercat central de Mallorca (productors)		Tones	PMP	Tones		PMP	
Fruita	gener-setembre	712	1,1	↘	-5,3	→	0,0
Hortalisses	gener-setembre	814	1,1	↘	-9,5	↗	5,8
Patates	gener-setembre		0,5			↗	10,2
Total	gener-setembre	1.023	1,1	↘	-8,2	↗	2,9
Mercaderies agràries exportades		Tones	Milers d'€	Tones		Milers d'€	
Patates	gener-agost	17.135	6.906	↗	10,0	↘	-20,1
Regne Unit	gener-agost	5.137	2.355	↘	-11,4	↘	-32,7
Dinamarca	gener-agost	2.332	1.378	↘	-16,9	↘	-15,7
Goma de garrofi	gener-agost	916	6.787	↘	-8,5	↘	-11,6
Alemanya	gener-agost	147	783	↘	-34,7	↘	-55,1
Dinamarca	gener-agost	204	1.635	↘	-31,3	↘	-31,3
Vins i licors	gener-agost	1.177	8.375	↘	-19,5	↗	20,9
Alemanya	gener-agost	555	3.126	↗	17,8	↗	22,5
Suïssa	gener-agost	184	1.814	↗	20,1	↗	27,3

Font: Mercapalma, Ibestat

PMP: preu mitjà ponderat

En el mercat central de Mallorca, segons les dades acumulades fins a setembre de 2017, s'han comercialitzat 170.456 tones de **fruita i hortalissa** que provenen de majoristes i productors, un 1% més que en el mateix període de l'any 2016. El signe positiu d'aquesta dada es produeix per la comercialització que prové dels majoristes (1,1%) i en especial per la fruita (3%), ja que l'hortalissa mostra signes negatius (-1,1%). Quant a la comercialització per part dels productors, disminueix un 8,2% des del gener fins al setembre per a ambdós tipus de producte, més en el cas de la hortalissa (-9,5%) que en el de la fruita (-5,2%). Aquest comportament en la demanda s'acompanya d'un augment del preu mitjà de l'hortalissa (5,8%), mentre que es mantenen els preus per a la fruita (0%) en termes interanuals acumulats. Cal destacar que el preu mitjà de la patata continua amb la tendència a l'alça i augmenta un 10,2% des del gener al setembre d'enguany respecte del mateix període d'un any ençà.

Pel que fa a la collita de **cereals** i segons les previsions del Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient, mostra una producció més alta en relació a 2016 dins els primers vuit mesos de l'any. Així, els tres cereals que més es cultiven a les Illes Balears –blat, ordi i civada– mostren respectivament una estimació per al 2017 d'un 5,4%, un 13,6% i un 23,5% més alta que el 2016. Segons dades del Ministeri es dona un increment de la superfície dedicada al blat i a l'ordi, encara que disminueix en el cas de la civada (-0,6%). Per al conjunt de l'Estat, la previsió és d'una reducció en la producció d'aquests cereals encara que la superfície dedicada augmenta en el cas de l'ordi i de la civada. Els agricultors qualifiquen la campanya com a "catastròfica", degut a les sequeres dels darrers mesos.

Pel que fa a la producció d'**ametla**, segons dades de la Mesa Nacional de Fruita Seca, la campanya 2017/2018 serà de 1.100 tones de gra a les Illes Balears. Aquesta xifra representa una reducció del 18,5% respecte de la campanya anterior i suposa un 38,5% menys que la mitjana de producció des de 2011. Els pagesos culpen d'aquesta gran baixada a la *xylella*, que aquest any ha acabat amb milers d'arbres. Encara que s'estan produint plantacions en règim intensiu, tardaran anys en tornar a la producció tradicional de Mallorca. En canvi, a l'àmbit nacional, pràcticament totes les comunitats autònomes incrementaran la producció d'ametla i en conjunt es preveu un augment anual del 26%.

En el **mercat exterior** en relació als principals productes de les Illes Balears que es venen fora de les fronteres i de gener a agost, s'observa que amb relació a la patata augmenta la seva exportació en volum (10%) però disminueix en valor monetari (-20,1%). Entre els principals països compradors d'aquest tubèrcul, disminueixen les compres en pes del Regne Unit, Dinamarca i Alemanya i augmenten les de Polònia (80,2%). Pel que fa a la goma de garrofi, en els primers vuit mesos de 2017 continua amb la senda negativa amb què acabà el 2016. Les vendes internacionals d'aquest producte, del qual les Illes Balears són un exportador amb pes mundial, cauen tant en valor monetari (-11,6%) com en volum (-8,5%). Les exportacions disminueixen a Alemanya i Dinamarca, encara que als Estats Units tenen signe positiu. D'altra banda augmenta el valor de l'exportació del vi i el licor, un 21%, entre el gener i l'agost del 2017, en comparació amb els mateixos mesos de 2016. Així, malgrat que el volum exportat presenti signes negatius (-19,5%), els imports facturats cap a l'exterior són positius, destacant Alemanya (22,5%) i Suïssa (27,3%).

Taula 10. Indicadors de la ramaderia

Carn sacrificada en els escorxadors (tones)	Darrera dada 2017		Variació interanual (%)	
Bestiar boví	gener-juliol	5.404	↗	11,2
Bestiar oví	gener-juliol	102.406	↘	-5,9
Bestiar cabrum	gener-juliol	3.258	→	-0,6
Bestiar porcí	gener-juliol	69.054	↘	-7,4
Bestiar equí	gener-juliol	0	→	0,0
Aus	gener-juliol	82	↘	-2,9

Font: Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient

Segons les dades acumulades fins al juliol del 2017 del Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient, les tones de carn de bestiar sacrificat en els **escorxadors** de les Illes Balears disminueixen en general, excepte les de carn de bestiar boví (12,1), que, després del porcí, roman com la varietat més sacrificada. De conformitat amb l'enquesta de sacrifici de bestiar, el nombre de porcs sacrificats a les Illes fins al juliol arriba a 69.054 animals, que representen 2.109 tones (un 5,1% menys que en els primers set mesos del 2016). Quant al bestiar oví, el tercer en importància a l'arxipèlag, cau un 6,5% i se situa en les 1.091 tones (102.406 animals). Si es consideren les xifres del conjunt nacional per als mateixos mesos del 2017, cau la carn sacrificada per al principal tipus de bestiar, el porcí, concretament un -0,5%. El cas de les aus, els segon amb major pes de tones sacrificades, disminueix lleugerament pel mateix període de l'any passat (-0,03%) i el tercer, el bestiar boví, augmenta un 1,7%.

LA CARN SACRIFICADA ALS ESCORXADORS DE LES ILLES BALEARS CAU A TOTS ELS TIPUS DE BESTIAR, EXCEPTE EL BOVÍ

De conformitat amb les declaracions obligatòries del sector boví de llet, publicades pel Fons Espanyol de Garantia Agrària (FEGA), el preu mitjà ponderat de la llet a les Illes Balears se situa a l'agost a les Illes en 0,302 euros per litre, el més baix de totes les comunitats autònomes. Respecte d'un any ençà, aquest preu representa un abaratiment d'un 1,3%. En canvi, la mitjana estatal, que se situa a l'agost en els 0,316 eur/litre, presenta un encariment interanual del 8,9%. En el conjunt dels vuit primers mesos del 2017, la producció de llet a l'arxipèlag arriba a les 38.909 tones, un 0,2% menys que els mateixos mesos del 2016. Aquesta producció s'entrega totalment a compradors situats a la mateixa comunitat autònoma.

Pesca

Al setembre del 2017, el nombre d'afiliats en el sector pesquer és de 663 treballadors, amb una disminució d'un 0,4% respecte del mateix mes del 2016. L'afiliació al sector disminueix en el cas de

Mallorca i Formentera, però augmenta a Menorca i a Eivissa, més en el cas de Menorca, que pel mes de setembre compta amb un 8,4% més d'afiliats.

Taula 11. Afiliació a la Seguretat Social en el sector pesquer

	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Illes Balears	setembre	663	→	-0,4
Mallorca	setembre	456	↘	-2,4
Menorca	setembre	103	↗	8,4
Eivissa	setembre	73	↗	2,8
Formentera	setembre	31	↘	-6,1

Font: l'bestat (a partir de dades de la TGSS)

La **producció pesquera** declarada a les Illes Balears en el segon trimestre del 2017 és de 924 tones, amb un valor en primera venda de 6,3 milions d'euros. En comparació amb el mateix trimestre de l'any 2016 (881 tones i 6 milions d'euros), les dades representen un increment tant en el volum (4,86%) com en el valor econòmic de la captura (4,63%). Així, el preu mitjà dels

productes pesquers (de la producció total) s'ha mantingut estable (de 6,86€/kg a 6,84€/kg). Per altra banda i com és tradicional, el preu mitjà del segon trimestre de 2017 és superior al del primer a causa de la presència d'espècies de temporada (llagosta, sípia, cap-roig, etc.) de bon preu.

Taula 12. Indicadors de producció pesquera, 2016

Captures	Pes (kg)	Valor (€)	Variació interanual (%)			
			Pes (kg)		Valor (€)	
Aladroc	152.147	305.050	↘	-10,8	↗	7,9
Pop	62.372	182.751	↗	68,2	↗	11,4
Gamba vermella	51.200	1.167.275	↗	12,6	↗	3,0
Gerret	47.000		↘	-10,2		
Rajada	41.061		↘	-11,3		
Sípia	34.035	340.427			↗	58,1
Sorell	29.248					
Caproig	28.991	456.016	↗	12,0	↗	17,0
Morralla	26.718		↗	5,8		
Moll de roca	22.818	151.608				
Llagosta		768.021			↗	3,7
Gall de Sant Pere		245.767			↘	-19,9
Escamarlà		199.100			→	1,3
Calamar		171.113			↗	2,5

Font: Direcció General de Pesca i Medi Marí

Quant a les 10 principals espècies, en captures i en valor, són, respectivament, les que es presenten en la taula adjacent. En comparació amb el mateix trimestre del 2016, destaca la desaparició de la sardina, que és substituïda pel sorell (29,2 tones) i l'important increment del pop que, amb 62,3 tones, quasi duplica les captures del 2016. L'aladroc experimenta una lleugera disminució però continua essent, des del 2012, l'espècie més

capturada a les Balears.

Pel que fa a les principals espècies quant a valor, destacar que són les mateixes en 2017 que en 2016 i 2015, tot i que ordenades de manera diferent. Les espècies en 1^a, 2^a i 3ª posició són respectivament la gamba, llagosta i cap-roig (les mateixes de 2016 i 2015), hi ha una pujada dels ingressos, molt notable en el cas del cap-roig.

2 Indústria i energia

Taula 13. Creixement del VAB de la indústria i l'energia a les Illes Balears

Taxes de variació interanual a preus constants (en %)													
Anual				Trimestral									
2013	2014	2015	2016	2015				2016 (p)				2017 (a)	
		(p)	(a)	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
-1,1	-1	1,9	2,6	0,7	1,9	2,4	2,7	2,8	2,8	2,5	2,2	2,3	2,1

Font: Direcció General d'Ocupació i Economia

a: avanç p: provisional

La majoria dels principals indicadors sectorials, com ara la producció industrial, l'exportació de manufactures, l'afiliació en la indústria o la facturació de les empreses del sector, continuen mostrant una evolució moderadament positiva que té també la seva plasmació en el comportament del **valor afegit brut (VAB)** de la indústria i l'energia de les Illes Balears. Així, durant el segon trimestre d'enguany, la variació interanual del VAB en termes de volum presenta un creixement interanual d'un 2,1%, dues dècimes menys que el registre del primer trimestre. Tot i així, el valor queda molt allunyat de la variació mitjana de tots els sectors econòmics (3,9%). D'altra banda, el PIB de la indústria espanyola es manté fort i durant el segon trimestre la taxa de variació se situa en un 3,3% interanual, 0,2 punts percentuals més que el trimestre precedent. L'increment interanual de la indústria manufacturera espanyola és d'un 3,2%.

LA INDÚSTRIA INCREMENTA EL VAB UN 2,1% INTERANUAL EN EL SEGON TRIMESTRE DEL 2017 I LES EXPECTATIVES EMPRESARIALS SÓN POSITIVES

A Espanya, l'**indicador de clima industrial** s'ha mostrat vacil·lant els darrers mesos. Al setembre, després de dos mesos en negatiu, registra un saldo positiu de 2,1 punts. Aquesta dada representa una millora de 2,4 punts respecte del valor del mes d'agost i de 5,4 punts en relació amb el setembre del 2016. En termes interanuals, aquest avanç s'explica per la millora dels seus tres indicadors parcials. La cartera de comandes s'incrementa 10,9 punts, les expectatives de producció 7,5 punts i, finalment, l'estoc de productes acabats avança 2,3 punts.

Els **indicadors de confiança empresarial** de les Illes Balears revelen que un 27,7% dels gestors de les empreses del sector de la indústria valoren de manera favorable la marxa del negoci durant el tercer trimestre d'enguany, mentre que el 24,6% dels enquestats ho fan de forma desfavorable. El balanç de situació del sector (3,1 punts), tot i que es manté en positiu, empitjora considerablement respecte del trimestre precedent, quedant molt per sota del saldo mitjà de tots els sectors econòmics (19,8 punts). En relació amb la valoració d'un any enrere (6,4 punts), el saldo de l'actual trimestre també reula 3,3 punts. Quant a

les expectatives per al quart trimestre, la indústria registra una valoració negativa, a l'igual de la majoria dels altres sectors econòmics. El 18,5% de les respostes consideren que la marxa del negoci serà favorable davant del 29,2%, que opinen que serà desfavorable. Conseqüentment, el balanç d'expectatives queda en 10,7 punts negatius (20,4 punts menys que la valoració d'un any enrere), inferior al saldo mitjà, també negatiu, de tots els sectors econòmics (-4,4 punts). D'altra banda, l'índex de confiança empresarial harmonitzat (ICEH) durant el quart trimestre reflecteix un fort retrocés (-5,8% interanual) de la confiança empresarial del sector industrial, i queda molt allunyat de la confiança mostrada per tots els sectors econòmics (0,0%).

El sector de la indústria i l'energia a les Illes Balears té al setembre d'enguany 22.213 afiliats al règim general de la **Seguretat Social** i 5.668 al d'autònoms, amb un total de 27.881 cotitzadors. Aquests valors representen, respecte del setembre de l'any passat, un increment d'un 3,8% en el nombre total d'afiliats. Aquest mes es guanyen afiliats tant en el règim general (un 4,5% interanual) com en el d'autònoms (1,0%). La indústria manufacturera de l'arxipèlag és l'activitat predominant del sector, atès que agrupa quasi el 80% dels cotitzadors. Aquesta branca guanya un 3,5% d'afiliats, lleugerament per sota de l'increment mitjà de tot el sector. La segona activitat en nombre d'afiliats, que agrupa poc més del 15,0% del conjunt, correspon al subministrament d'aigua, sanejament i residus i registra un augment d'un 7,9%. Per contra, l'activitat de subministrament d'energia, gas i aire condicionat perd un 6,3% d'afiliats amb relació a un any enrere.

L'AFILIACIÓ A LA SEGURETAT SOCIAL DE LA INDÚSTRIA S'INCREMENTA UN 3,8% INTERANUAL

Per illes i en termes percentuals, el principal increment interanual d'afiliació a la Seguretat Social es produeix a Mallorca, amb una taxa d'un 4,4%. A més, aquesta illa concentra més del 91,0% de tota la nova afiliació. Encara que representa una part molt petita dels afiliats, Formentera també registra un augment rellevant (3,4%). Menorca presenta un avanç més moderat (2,7%) mentre que Eivissa es queda amb el mateix nombre d'afiliats (0,0%).

Taula 14. Indicadors de la indústria i l'energia

Illes Balears	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Energia elèctrica demandada (Mwh) ¹	setembre	541.298	↗	2,1
Índex de producció industrial ¹	agost	111,2	↗	2,3
Ocupats totals a indústria i energia	setembre	27.881	↗	3,8
Assalariats	setembre	22.213	↗	4,5
Autònoms	setembre	5.668	→	1,0
Ocupats segons activitats	setembre	27.881	↗	3,8
Indústries extractives	setembre	365	↗	4,0
Indústries manufactureres	setembre	22.145	↗	3,5
Energia elèctrica, gas i aigua	setembre	5.371	↗	5,1
Mallorca				
Energia elèctrica demandada (Mwh) ¹	setembre	399.785	→	1,9
Ocupats segons activitats	setembre	22.132	↗	4,4
Indústries extractives	setembre	290	↗	6,2
Indústries manufactureres	setembre	17.175	↗	4,0
Energia elèctrica, gas i aigua	setembre	4.667	↗	5,9
Menorca				
Energia elèctrica demandada (Mwh) ¹	setembre	46.686	→	1,4
Ocupats segons activitats	setembre	3.177	↗	2,7
Indústries extractives	setembre	16	→	0,0
Indústries manufactureres	setembre	3.022	↗	2,8
Energia elèctrica, gas i aigua	setembre	139	→	1,5
Pitiüses				
Energia elèctrica demandada (Mwh) ¹	setembre	94.827	↗	3,4
Ocupats segons activitats	setembre	2.525	→	0,1
Indústries extractives	setembre	59	↘	-4,8
Indústries manufactureres	setembre	1.902	→	0,3
Energia elèctrica, gas i aigua	setembre	564	→	0

Font: INE, Ibestat, TGSS, elaboració pròpia

¹ La variació és de la cicle-tendència T_{t-12} (%)

Al mes d'agost, la producció industrial retorna a la zona positiva amb una taxa de variació interanual de l'índex d'un 6,3%, i així guanya més de 10,0 punts percentuals respecte del valor del juliol. Per sectors, aquest mes destaca el registre interanual dels béns intermedis (67,3%). A l'altra extrem, s'intensifica la caiguda dels béns d'equip (-27,3%). A Espanya, la taxa interanual queda en un 2,2%. La variació interanual de la mitjana dels dos primers quadrimestres se situa a les illes en un 3,2%, i en el conjunt d'Espanya es manté en un 2,0%.

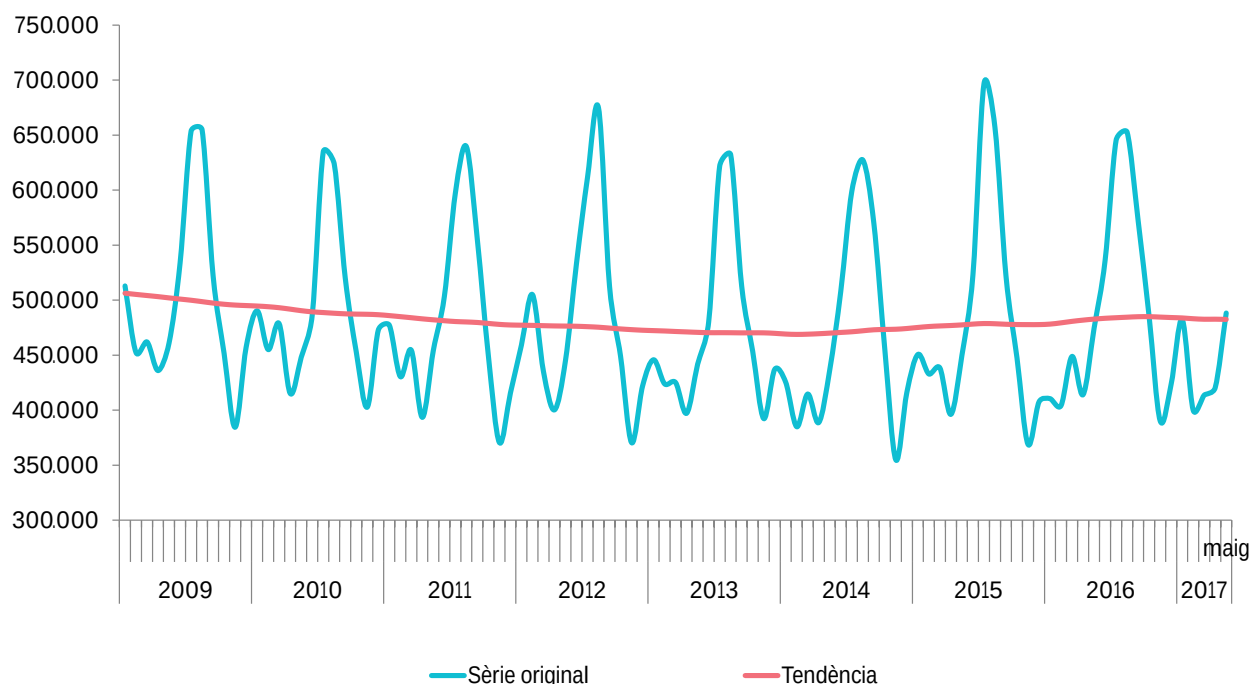
Al mes de setembre, encara que gradualment van perdent força, els **preus industrials** continuen a l'alça, fonamentalment a causa de la influència dels preus de l'energia (6,7% interanual). Aquest mes, la taxa de variació interanual de l'índex se situa en un 4,6%, un punt percentual menys que el valor del mes d'agost. En el conjunt de l'Estat, en comparació, els preus són més estables i

aquest mes pugen un 3,3%, una dècima més que en el valor anterior. La variació acumulada al llarg dels nou primers mesos del 2017 se situa a les Illes en el -5,7%, i a Espanya en el 0,1%.

LA FACTURACIÓ I LES COMANDES DE LA INDÚSTRIA DE LES ILLES BALEARS RETORNEN ALS VALORS POSITIVS

D'altra banda, els indicadors relatius a la facturació i a la demanda del sector industrial del mes d'agost es tornen a situar en zona positiva. Les vendes de la indústria de les illes recuperen 8,1 p.p. en relació amb el registre del mes de juliol i la taxa interanual de l'índex de la xifra de negocis se situa en un 2,2%. En el conjunt de l'Estat el volum de negoci de la indústria creix un 7,7%. Paral·lelament, l'entrada de comandes del sector avança més moderadament i la taxa interanual de l'índex se situa a les illes en un 0,6% mentre que en el conjunt d'Espanya puja un 8,1%.

Gràfic 8. Energia elèctrica mensual demandada a les Illes Balears (MWh)

Font: Ibestat i elaboració pròpia

El caràcter entre fred i molt fred del mes de setembre, amb anomalies tèrmiques negatives entorn d'1° C, ha propiciat que la **demanda d'energia elèctrica** en el conjunt de l'arxipèlag (541,3 GW) es reduxi, en termes interanuals, un 5,4%. Aquesta davallada de la demanda és comuna a totes les illes, si bé destaquen, en termes percentuals, les registrades a Mallorca (-5,9%) i a Menorca (-5,1%). En canvi, el consum acumulat en el conjunt de l'arxipèlag durant els tres primers trimestres de l'any registra un increment interanual d'un 3,7%, i destaca la pujada

d'Eivissa, amb una taxa de variació d'un 6,1%. Les pujades en la resta d'illes presenten valors semblants: a Mallorca i Menorca, un 3,2%, i a Formentera, un 3,5%. D'altra banda, d'acord amb les dades de Red Eléctrica de España (REE) relatives als components de la variació de la demanda en el període examinat, la temperatura té una influència en la taxa anual d'1,4 punts, la laboralitat influeix un -0,2, i tot plegat deixa la demanda corregida en 1,9 punts d'increment.

Taula 15. Principals béns industrials exportats des de les Illes Balears

Principals mercats exteriors ¹ (milers d'€)	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Calçat	gener-agost	65.896,6	↗	4,0
Alemanya	gener-agost	11.891,0	↗	18,6
França	gener-agost	8.854,4	↗	4,1
Itàlia	gener-agost	8.477,7	↗	2,1
Xina	gener-agost	5.788,6	↘	-9,9
Perfumeria i cosmètics	gener-agost	23.292,6	↗	26,4
Hong Kong	gener-agost	5.308,6	↗	89,4
Països i territoris no determinats	gener-agost	3.809,0	↗	2,7
Suïssa	gener-agost	2.453,9	↗	17,8
Regne Unit	gener-agost	1.881,3	↘	-43,5
Pell i cuïro	gener-agost	3.550,0	↘	-7,7
Xina	gener-agost	1.288,8	↗	158,6
Itàlia	gener-agost	708,5	↘	-62,1
Regne Unit	gener-agost	313,8	↗	41,6
Portugal	gener-agost	192,4	↗	103,8
Joieria i bijuteria	gener-agost	5.220,5	↘	-16,7
Turquia	gener-agost	1.076,8	↘	-24,3
Estats Units	gener-agost	981,4	↗	23,9
Hong Kong	gener-agost	873,8	↘	-4,1
Portugal	gener-agost	299,4	→	1,2
Mobles	gener-agost	14.002,0	↘	-13,2
República Dominicana	gener-agost	9.772,2	↗	3,1
Mèxic	gener-agost	2.255,0	↗	1.883,4
Bahames	gener-agost	754,2		s.d.
Jamaica	gener-agost	318,2	↘	-70,8
Total exportacions indústria manufacturera²	gener-agost	1.011.816,6	↗	126,3
Total exportacions²	gener-agost	1.179.726,8	↗	97,9

Font: ICEX, elaboració pròpia

¹El total de cada un dels sectors no suposa la suma dels països que s'esmenten en aquesta taula

²El "total exportacions" no suposa la suma dels sectors que s'esmenten en aquesta taula

L'activitat comercial amb l'exterior continua mostrant un fort dinamisme. Al mes d'agost, el valor total de les **exportacions** (138,5 M€) s'incrementa una quarta part en termes interanuals (25,6%), mentre que les importacions (290,1 M€) ho fan gairebé un 73,0%. El saldo del mes és negatiu (151,7 M€) i la taxa de cobertura és del 47,7%.

Comparant les dades acumulades dels dos primers quadrimestres d'enguany amb les de l'any passat, les exportacions gairebé es dupliquen (una variació interanual del 98,0%) i la

facturació arriba a 1.180,0 milions d'euros, superant així en més d'un punt percentual la facturació de tot l'exercici del 2016. Les importacions (1.306,0 M€) pugen més moderadament (30,8%), la qual cosa explica, per una part, la reducció del saldo comercial negatiu en un 68,6% i, de l'altra, la millora de la taxa de cobertura del període en més de 30,0 punts percentuals, la qual queda en el 90,3%, la més alta en el període examinat dels darrers anys.

LA TAXA DE COBERTURA DE GENER A AGOST MILLORA EN MÉS DE 30,0 PUNTS PERCENTUALS

El valor facturat pels productes de la indústria manufacturera (1.011,8 M€) creix de forma considerable (126,3%) i representa el 85,8% del total exportat durant els primers vuit mesos de 2017. El calçat, una de les principals partides exportadores, sembla haver frenat el descens gradual que ha seguit els darrers anys i, si més no durant els dos primers quadrimestres d'enguany, aconsegueix augmentar les vendes en un 4,0%. També presenten un bon comportament, seguint la classificació d'activitats CNAE: els perfums i cosmètics (26,4%); les begudes (20,6%), especialment el vi (27,8%); la indústria de l'alimentació (10,0%); les indústries tèxtil (20,0%) i de confecció de prenyes de vestir (50,0%), i, finalment, la indústria química (369,0%), en especial les matèries primeres i semimanufactures de plàstic (416,6%), que ja són les principals partides en volum de facturació. Per contra, altres manufactures tradicionals presenten taxes de variació negatives, entre les quals destaquen, en termes percentuals: els articles de joieria i bijuteria (-16,7%); els mobles (-13,2%) i, per acabar, les manufactures de pell i cuir (-7,7%).

Els països pertanyents a la Unió Europea constitueixen el mercat principal dels productes de les Illes Balears. En el període

transcorregut del 2017 ocupa la primera posició del rànquing França, amb una facturació superior als 200 milions d'euros i un increment interanual de més d'un 261,0%. A continuació Alemanya (168,0 M€ i gairebé un 300,0% d'increment), seguida dels Països Baixos (115,4 M€) i del Regne Unit (100,6 M€). El primer país no europeu és la República Dominicana, amb una facturació de gairebé 36,0 milions malgrat tenir una variació interanual d'un -17,2%.

Al mes d'agost, les exportacions del conjunt de l'Estat creixen un 9,0% interanual i les importacions un 11,2%. Considerant les dades acumulades dels primers vuit mesos, les vendes espanyoles a l'exterior s'incrementen també un 9,1% i les compres un 11,6% respecte del mateix període de l'any passat. Per tant, augmenta el dèficit de la balança comercial, on el saldo negatiu creix gairebé un 50,0%. L'empitjorament de les exportacions a escala estatal i l'augment de les importacions es reflecteix en la taxa de cobertura, que cedeix 2,0 punts percentuals en relació al període de 2016 i queda en el 91,7%.

3 Construcció

Taula 16. Creixement del VAB de la construcció a les Illes Balears

Taxes de variació interanual a preus constants (en %)															
Anual					Trimestral										
2012	2013	2014	2015	2016	2015				2016 (p)				2017 (a)		
				(p)	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	
-5,5	-5,4	-2,6	2,9	2,9	1,5	2,7	3,4	3,9	3,8	3,6	3,8	3,6	3,8	3,8	

Font: Direcció General d'Ocupació i Economia

a: avanç p: provisional

La construcció a les Illes Balears segueix per una senda de creixement, tant els indicadors que registren l'activitat de manera contemporània com els indicadors avançats. Això es reflecteix en la taxa de creixement interanual del VAB de la construcció

del segon trimestre del 2017, la qual és d'un 3,8% i és manté en positiu des de fa més de dos anys. A l'àmbit estatal, el sector està accelerant després d'un 2016 amb totes les taxes interanuals positives i que, en el segon trimestre del 2017, arriben al 4,8%.

Taula 17. Indicadors de la construcció

Illes Balears	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Assalariats	setembre	31.198	↗	16,6
Autònoms	setembre	14.645	↗	6,1
Contractes de treball	octubre	4.723	↗	14,6
Certificats de final d'obra	agost	68	↗	78,9
Mallorca				
Assalariats	setembre	24.361	↗	17,4
Autònoms	setembre	11.238	↗	6,6
Contractes de treball	octubre	3.384	↗	17,7
Menorca				
Assalariats	setembre	2.018	↗	13,9
Autònoms	setembre	1.183	→	1,6
Contractes de treball	octubre	313	↗	22,7
Pitiüses				
Assalariats	setembre	4.818	↗	13,7
Autònoms	setembre	2.105	↗	6
Contractes de treball	octubre	1.026	↗	3,6

Font: Ibestat, OTIB, TGSS

El nombre de **certificats de final d'obra** que es presenten als ajuntaments de les Illes Balears indica l'evolució recent de l'activitat de la construcció. Durant el període de gener a agost de l'any en curs es varen expedir 999 certificats de final d'obra, la qual cosa representa un creixement del 56,6% respecte del mateix període del 2016, i presenta un comportament similar quant al nombre d'edificis (64,3%). En línia amb les dades anteriors, el valor de la liquidació de l'execució material de les obres també

creix, fins i tot en major intensitat (115,1%). El **consum de ciment** és un indicador simultani al de l'activitat de la construcció, però es disposa de la informació relativa a les Illes Balears amb més d'un any de retard. Fins l'octubre del 2016 es consumiren 273,6 milers de tones de ciment, la qual cosa representa una disminució del 1,1%. En l'àmbit estatal, en el mateix període ha disminuït el consum de ciment (-3,3%).

El sector de la construcció, especialment en la part enfocada a l'habitatge, és intensiu en mà d'obra. Així, l'augment en el ritme d'activitat s'acompanya d'un increment del **capital humà** dedicat a la construcció. El darrer dia de setembre d'enguany la Seguretat Social té 45.899 treballadors d'alta, la qual cosa significa un augment d'un 13% respecte del mateix moment del 2016. Destaca la millora en el nombre d'assalariats, que representen el 68% del total i que s'incrementen un 16,6%. Paral·lelament a l'evolució dels treballadors, el nombre de comptes de cotització en actiu a les Illes Balears augmenta amb força (9,4%). Els treballadors inclosos en el règim especial de treballadors autònoms sumen 14.645 altes, un 6,1% més que en el mateix període del 2016. Per branques d'activitat, la construcció d'edificis presenta un increment de capital humà del 17% i la construcció especialitzada mostra una variació interanual d'un 10,1%. En canvi, l'enginyeria civil té disminucions de capital

humà (-1,1%). Pel que fa a la desagregació territorial, l'illa amb l'increment més elevat en termes relatius en aquest mes de setembre és Mallorca (13,8%), tot i que Menorca i Eivissa també creixen a un ritme elevat (9,2% i 11,7%, respectivament), mentre que Formentera creix més suaument (3,2%). L'atur registrat evoluciona favorablement a totes les illes i de mitjana es redueix un 20,5% a l'octubre. Les dades de l'enquesta de població activa del tercer trimestre rompen la senda de creixement del semestre anterior. Així, la població resident a les Illes Balears ocupada en el sector de la construcció entre el juliol i el setembre del 2017 presenta una mitjana de 48.100 persones, una xifra que suposa un decreixement del 5,7% interanual. D'altra banda, el nombre d'aturats inverteix la bona tendència i presenta una mitjana de 7.400 persones, cosa que suposa una variació interanual d'un 105,6%. En canvi, en l'àmbit estatal, en el tercer trimestre l'atur disminueix de forma important (-19,1%).

Taula 18. Indicadors avançats de la construcció

Illes Balears	Darrera dada		Cicle-tendència T _{t-12} (%)	
Projectes visats del COAIB				
Pressuposts (milers d'€ constants)	juliol	182.499	↗	40,6
Nombre de projectes	juliol	592	↗	11,7
Nombre d'habitatges	juliol	419	↗	37,1
Llicències municipals d'obra (nombre d'habitatges)	maig	106	↗	5,6
Nombre de transaccions de sòl urbà	2n trim	194	↗	15,6
Licitació pública (milers d'€)	agost	46.709	→	-1,1
Mallorca				
Projectes visats del COAIB				
Pressuposts (milers d'€ constants)	juliol	141.911	↗	70,7
Nombre de projectes	juliol	473	↗	15,5
Nombre d'habitatges	juliol	304	↗	28,5
Menorca				
Projectes visats del COAIB				
Pressuposts (milers d'€ constants)	juliol	13.670	↗	41,2
Nombre de projectes	juliol	54	→	-0,3
Nombre d'habitatges	juliol	23	↘	-4,3
Pitiüses				
Projectes visats del COAIB				
Pressuposts (milers d'€ constants)	juliol	26.918	↗	9,0
Nombre de projectes	juliol	65	↘	-7,5
Nombre d'habitatges	juliol	92	↗	74,3

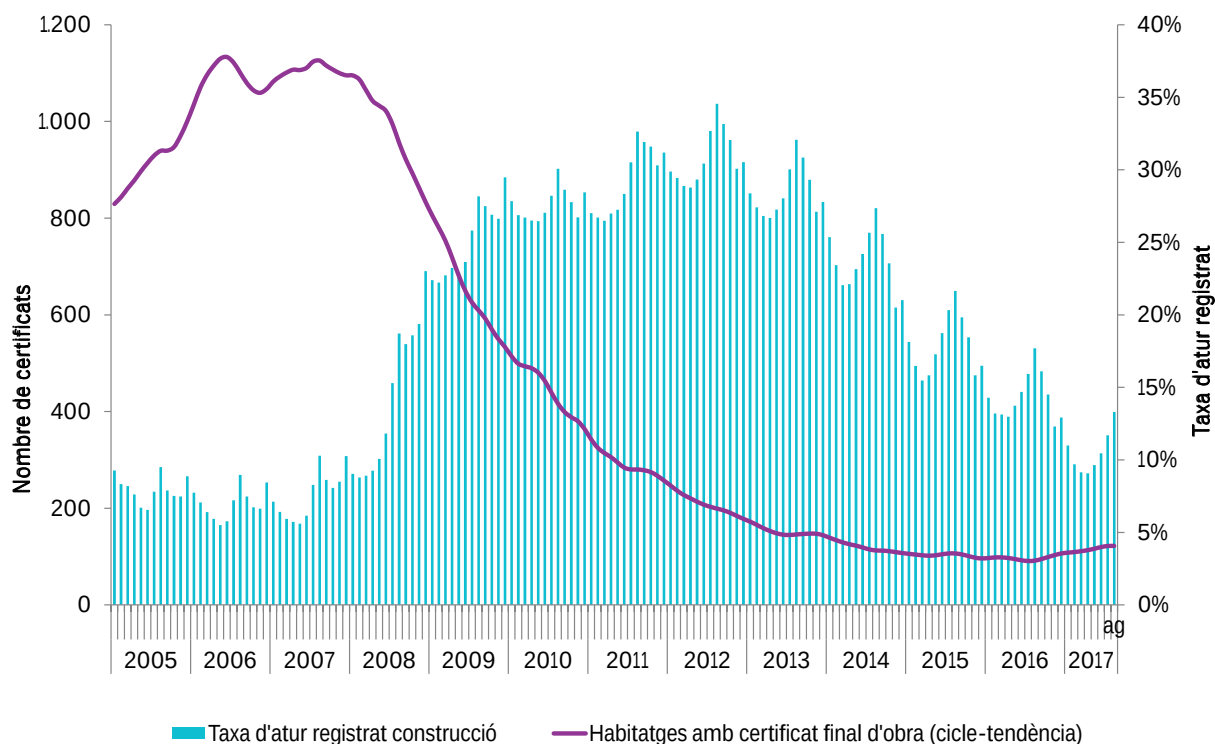
Font: COAIB, Ministeri de Foment, elaboració pròpia

Dades deflactades amb l'Índex de preus de la construcció (base 2010)

Les **perspectives** de futur de la construcció presenta indicadors que fan preveure que es mantindrà el dinamisme a mitjà termini. Fins el juliol del 2017, el Col·legi Oficial d'Arquitectes de les Illes Balears ha tramitat 3.760 expedients, un 11,4% més que durant el mateix període de l'any 2016. Aquest augment dels projectes visats es produeix a totes les illes excepte a les Pitiüses, on disminueixen un 5,3%. El pressupost total dels projectes també creix, però ho fa amb més intensitat, fins als 696,9 milions entre el gener i el juliol (44,3%). El 61,7% d'aquest import té per objecte la construcció residencial, mentre que el 22,4% són projectes de tipus turístic. Els projectes d'ambdues finalitats han tingut comportaments positius durant el darrer any. Així, mentre el pressupost amb finalitats turístiques creix un 20,7%, el pressupost

de projectes ho fa un 35,6%. Quant a les llicències d'obres atorgades pels ajuntaments, només es disposa de les dades fins al maig, mes en el qual s'arriba a 500 llicències acumulades des del gener, un 7,1% menys que en el mateix període del 2016. Segons les dades del Ministeri de Foment, l'obra pública licitada a les Illes Balears fins a l'agost arriba a 184,4 milions d'euros, un 19,4% menys respecte de l'any anterior. El comportament de les obres d'enginyeria civil (-40,2%) explica la menor obra licitada, a pesar de la bona evolució del pressupost en l'edificació d'immobles (50,3%). Per agent contractant, disminueixen les obres públiques licitades pels ens territorials a les Illes Balears (-14,9%), però disminueixen més les de l'Estat i la Seguretat Social (-24,2%).

Gràfic 9. Indicadors del sector de la construcció

Font: Ministeri de Foment, SOIB, TGSS, elaboració pròpia

4 Serveis

Taula 19. Creixement del VAB del sector serveis a les Illes Balears

Taxes de variació interanual a preus constants (en %)													
Anual				Trimestral									
2013	2014	2015	2016	2015				2016 (p)				2017 (a)	
			(p)	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
1,0	1,4	3,1	4,3	2,4	2,9	3,3	3,6	4,1	4,3	4,4	4,2	4,3	4,0

Font: Direcció General d'Ocupació i Economia

a: avanç p: provisional

En el segon trimestre del 2017, el **VAB del sector dels serveis** a les Illes Balears manté el mateix ritme de creixement dels trimestres precedents i situa la variació interanual en un 4,0%, tres dècimes menys que el valor registrat en el primer trimestre i una dècima per sobre del valor mitjà de tots els sectors. Les activitats englobades en el sector dels serveis, per tant, continuen impulsant el creixement encara que la resta de sectors també mantenen registres a l'alça. A Espanya l'evolució dels serveis, des de la perspectiva del PIB corregit d'efectes estacionals i de calendari, és també molt estable, la qual cosa es reflecteix en la taxa interanual del segon trimestre d'enguany (2,7%), una dècima més que en el primer trimestre. Per grups, segueixen amb registres molt alts les activitats professionals (6,5%), les d'informació i comunicacions (5,0%), i les de comerç, transport i hostaleria (3,4%). Únicament les activitats financeres i d'assegurances romanen en negatiu, si bé en el segon trimestre milloren en gairebé dos p.p. la taxa de l'anterior i queda en un -0,2%.

EL VAB DEL SECTOR MANTÉ EL RITME DE CREIXEMENT I SITUA LA TAXA INTERANUAL EN EL 4%

Al mes de setembre, el nombre de treballadors del sector dels serveis **afiliats a la Seguretat Social** a les Illes Balears és de 460.678 persones, la qual cosa significa un creixement interanual d'un 7,6%. El sector, considerant tots els règims de cotització —el general i els especials d'autònoms, de la llar i de

la mar—, guanya 32.480 afiliats i l'augment més significatiu, en termes absoluts i també percentuals, es produeix en el règim general, amb un 9% (31.029 cotitzadors més), mentre que els afiliats al règim d'autònoms augmenten un 2,2% (1.529 afiliats en termes absoluts). Les activitats d'hostaleria (15.379 nous afiliats) i de comerç a l'engròs i al detall (3.559 nous afiliats) són les que presenten el creixement més elevat en valors absoluts. També són destacables els guanys d'afiliació en les activitats administratives i serveis auxiliars (3.083), en les sanitàries i de serveis socials (2.196) i, finalment, en el transport i emmagatzematge (2.095). En termes percentuals, a banda de les activitats assenyalades, és destacable el fort increment en les activitats d'organitzacions i organismes extraterritorials (22,7%), encara que el nombre de treballadors és poc representatiu, i també en les activitats immobiliàries (12,4%), especialment en el règim d'autònoms (16,0%), i en les d'educació (9,6%). El contrapunt el trobam en les activitats de les llars i de personal domèstic, i en les activitats financeres i d'assegurances, que perden, respectivament, un 3,6% i un 1,1% d'afiliats.

Totes les illes incrementen de forma important el nombre d'afiliats al sector terciari. Formentera registra la taxa més elevada (14,4%), Eivissa i Menorca se situen per sobre del 9,0% i, finalment, Mallorca, que concentra més del 72,0% de la nova afiliació, registra el creixement més moderat (7,0%).

ELS INDICADORS D'ACTIVITAT DEL SECTOR DELS SERVEIS PERDEN DINAMISME

Taula 20. Indicadors dels serveis

Illes Balears	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Afiliats a la Seguretat Social	setembre	460.678	↗	7,6
Mallorca	setembre	361.251	↗	7,0
Menorca	setembre	27.914	↗	9,3
Pitiüses	setembre	70.397	↗	10,2
Índex xifra de negoci dels serveis	agost	179,8	→	1,9
Transport i emmagatzematge	agost	169,3	↗	10,3
Hostaleria	agost	232,4	↘	-9,1
Informació i comunicacions	agost	80,5	↘	-9,5
Activitats professionals, científiques i tècniques	agost	153,8	↘	-6,8
Activitats administratives i serveis auxiliars	agost	269,5	→	1,5
Matriculació de vehicles per a lloguer	setembre	266	↗	77,3

Font: DGT, Ibestat, TGSS

Al mes d'agost, els **indicadors d'activitat del sector dels serveis** (IASS) continuen en positiu, però amb valors que progressivament s'allunyen de les elevades taxes de creixement registrades els primers mesos de l'any. La pèrdua de dinamisme es fa més evident en la facturació de les empreses ja que l'indicador registra una de les taxes més baixes (1,9%) d'ençà de l'abril del 2013. L'increment del volum de negoci és prou important a totes les comunitats autònomes i destaquen els de Navarra (11,5%) i els de la Comunitat Valenciana i Castella-la Manxa, ambdues amb un 9,7%. La taxa interanual espanyola, per sobre de la balear per quart mes consecutiu, avança 1,5 p.p. i queda en un 6,2%. La variació de la mitjana dels dos primers quadrimestres, respecte de la de l'any passat, és d'un 5,4% a les Illes i es manté en un 6,6% a Espanya.

A l'arxipèlag, la xifra de negoci s'accelera de forma molt destacada en les activitats de transport i emmagatzematge (10,3%) i en les de comerç (10,0%). Les activitats administratives i serveis auxiliars registren una pujada més moderada (1,5%). Per contra, mostren fortes caigudes les activitats d'informació i comunicacions (-9,5%) i l'hostaleria (-9,1%).

L'altre indicador sectorial, l'índex d'ocupació, sembla que també ha entrat en un procés de decaïment, si bé es manté encara amb taxes superiors a la mitjana estatal. A l'agost, la variació interanual de l'índex se situa en un 3,1%, mig punt percentual inferior a la taxa del mes de juliol. A Espanya, l'índex perd unes dècimes i queda en el 2,5%. L'ocupació augmenta de manera destacada també en les activitats de transport i emmagatzematge (5,5%) i en les de comerç (5,1%).

4.1. Comerç

Taula 21. Indicadors del comerç

Illes Balears	Darrera dada		Variació interanual (%)	
IASS (volum de negoci) - Comerç	agost	156,4	↗	10,0
Índex de vendes al detall ¹	setembre	125,1	↗	2,3
Índex d'ocupació del comerç al detall	setembre	116,7	↗	3,3
Afiliats a la SS activitat comerç i reparació de vehicles de motor i motocicletes	setembre	87.319	↗	4,2
Mallorca	setembre	68.413	↗	3,8
Menorca	setembre	6.378	↗	4,8
Pitiüses	setembre	12.244	↗	6,4

Font: Ibestat, INE, TGSS

¹ Preus constants de 2010

D'acord amb els indicadors d'activitat del sector dels serveis (IASS) de les Illes Balears, durant el mes d'agost la **xifra de negoci** del sector del comerç intensifica el ritme de creixement i situa la taxa interanual en el 10,0%, gairebé tres punts percentuals més que en el mes de juliol (7,1%). L'**índex d'ocupació** en el comerç, que continua en nivells molt alts, també s'activa lleugerament i aquest mes la taxa de variació interanual és d'un 5,1%, dues dècimes més que el registre precedent.

LA FACTURACIÓ DEL COMERÇ AL DETALL PERD FORÇA GRADUALMENT

Les vendes de les empreses de **comerç al detall** de les Illes Balears han perdut força gradualment els darrers mesos. Al setembre, la taxa de variació interanual de l'índex queda en un 2,3%, el mateix valor que en el mes d'agost. En el conjunt de l'Estat, en canvi, la facturació es recupera i la taxa arriba al 2,2%, quatre dècimes més que el valor del mes anterior. A les Illes, la variació mitjana dels tres primers trimestres del 2017, en relació amb els del 2016, és d'un 3,3%, i la de l'Estat, d'un 1,6%. D'altra banda, el ritme de creació d'ocupació en el sector també s'alentix. Així, l'índex presenta una taxa de variació interanual d'un 3,3%, 1,3 punts percentuals menys que l'anterior registre. Totes les comunitats autònomes continuen en positiu i en el conjunt de l'Estat la taxa de variació se situa en un 1,6%. La variació mitjana del període és a l'arxipèlag d'un 4,9%, i a Espanya d'un 1,8%.

Els resultats dels **indicadors de confiança empresarial** corresponents al quart trimestre d'enguany revelen que un 31% dels gestors de les empreses del sector del comerç valoren de manera favorable la marxa del negoci durant el tercer trimestre de 2017 i que el 8,2% ho fan de manera desfavorable. El balanç de situació, és a dir, la diferència entre els dos percentatges, se situa en 22,8 punts. Aquesta xifra se situa tres punts percentuals per sobre de la mitjana de tots els sectors i també és lleugerament millor que el balanç del comerç d'un any enrere

(22,5). Pel que fa a les expectatives per al present trimestre, el 12,0% dels gestors enquestats consideren que la marxa del negoci serà favorable, un percentatge allunyat de la valoració del conjunt de totes les branques (15,7%). El 20,3% dels empresaris preveu que la marxa serà desfavorable, també una mica més pessimista que la valoració mitjana de tots els sectors (20,1%). El balanç d'expectatives, per tant, és el valor més baix (-8,3 punts) després del sector de la indústria, i queda a gairebé quatre punts percentuals de la mitjana total (-4,4). Finalment, l'índex de confiança empresarial harmonitzat (ICEH) del comerç puja en termes interanuals un 0,3% i queda per sobre de la taxa de la mitjana de tots els sectors econòmics (0,0%).

L'AFILIACIÓ A LA SEGURETAT SOCIAL S'INCREMENTA UN 4,2% INTERANUAL EN EL CONJUNT DE L'ARXIPÈLAG

Al setembre, el sector del comerç a les Illes Balears tenia 87.319 treballadors en alta laboral a la **Seguretat Social** (66.075 en el règim general i 21.244 en el d'autònoms), la qual cosa representa, respecte del mateix mes del 2016, un increment d'un 4,2% en el total d'afiliats. Totes les illes guanyen afiliació, si bé, en termes percentuals, els avenços interanuals més significatius corresponen a Formentera (8,5%) i a Eivissa (6,3%). També Menorca mostra un augment rellevant (4,8%) mentre que el de Mallorca és el més contingut (3,8%). Considerant els valors absoluts, Mallorca concentra un poc més del 70,0% dels nous cotitzadors (2.503) i Eivissa el 18,7% (666). En el conjunt de l'arxipèlag, les activitats corresponents al comerç al detall absorbeixen el 53,1% dels nous afiliats i representen un augment d'un 3,3% interanual. Això no obstant, el comerç a l'engròs i la venda i reparació de vehicles són les branques en què l'afiliació creix de manera més accentuada en termes relatius, amb taxes d'un 6,6% i d'un 5,3%, respectivament.

4.2. Turisme. Hostaleria

Taula 22. Establiments turístics a les Illes Balears

Illes Balears	Darrera dada		Variació interanual (%)		Acumulat		Variació interanual (%)	
Pernoctacions	set	11.059.947	➡	-0,4	gen-set	62.740.134	➡	1,3
Establiment hotel·ler	set	9.247.362	➡	-0,3	gen-set	52.697.333	➡	1,3
Apartament turístic	set	1.651.314	➡	-1,9	gen-set	9.116.316	➡	0,3
Rural	set	161.271	↗	15,7	gen-set	926.485	↗	11,6
Viatgers	set	1.857.412	↗	4,5	gen-set	10.566.209	↗	2,3
Establiment hotel·ler	set	1.546.050	↗	3,0	gen-set	8.907.349	➡	1,4
Apartament turístic	set	270.365	↗	11,1	gen-set	1.426.387	↗	5,8
Rural	set	40.997	↗	25,3	gen-set	232.473	↗	17,6
Estada Mitjana	set	6,0	⬇	-4,7	gen-set	5,9	➡	-1,0
Establiment hotel·ler	set	6,0	⬇	-3,2	gen-set	5,9	➡	-0,1
Apartament turístic	set	6,1	⬇	-11,7	gen-set	6,4	⬇	-5,1
Rural	set	3,9	⬇	-7,7	gen-set	4,0	⬇	-5,1

Font: Ibestat

Al mes de setembre el nombre de pernoctacions dels turistes a les Illes Balears presenta dades similars (-0,4%) respecte del setembre del 2016 i s'arriba a 11,1 milions. En xifres acumulades del gener al setembre, les nits facturades en els establiments turístics reglats s'incrementen en un 1,3% i s'assoleixen els 62,7 milions de pernoctacions. El nombre de viatgers del mes de setembre augmenta un 4,5% en relació amb el mateix mes de l'any passat. En termes acumulats, la xifra arriba a 10,6 milions de viatgers, un 2,3% més que en el mateix període del 2016. El sector de l'hostaleria, després d'assolir el màxim de la sèrie històrica de viatgers dins l'any passat, presenta unes dades que consoliden el fort increment dels darrers anys.

Les **pernoctacions** en establiments hotelers en els tres primers trimestres d'any arriben a 52,7 milions. Això representa un 1,3% més en termes interanuals, gràcies a l'augment d'un 11,2% del mercat nacional i del mercat alemany (2,2%), que compensen amb escreix la caiguda del turisme del Regne Unit (-9,1%). Al mes de setembre, les Illes Balears és la comunitat autònoma amb un percentatge més alt d'ocupació de places ofertes amb un 84,9%, tot i perdre 1,7 punts respecte al mateix mes de l'any passat, mentre el conjunt de Espanya ha guanyat 0,9 punts. Quant als apartaments turístics, les pernoctacions es mantenen constants fins el setembre (0,3% interanual). En aquest cas són els alemanys els que disminueixen amb força (-18%), tot i que no afecta de manera important a les pernoctacions totals pel fet de tenir un pes menor en aquest tipus d'allotjament i gràcies al manteniment dels britànics (0,2%) i dels nacionals (1,4%). Al mes de setembre les Illes Balears tenen un 65,5% d'ocupació de places ofertes en apartaments turístics, la comunitat autònoma amb més ocupació i 23,4 punts per damunt de la mitjana estatal.

Les dades per als allotjaments de turisme rural mostren un comportament molt positiu a les Illes Balears fins al setembre, un 11,6% més, gràcies al creixement dels tres mercats més importants: l'alemany, el qual creix un 6,3%; el britànic, que creix un 4,2%, i sobretot el mercat nacional, que creix un 22,0%. En el mes de setembre, el turisme rural balear aconsegueix el grau d'ocupació més elevat d'Espanya, amb el 62,6% de les places ofertes ocupades, tot i que perd 3,9 punts respecte al setembre anterior.

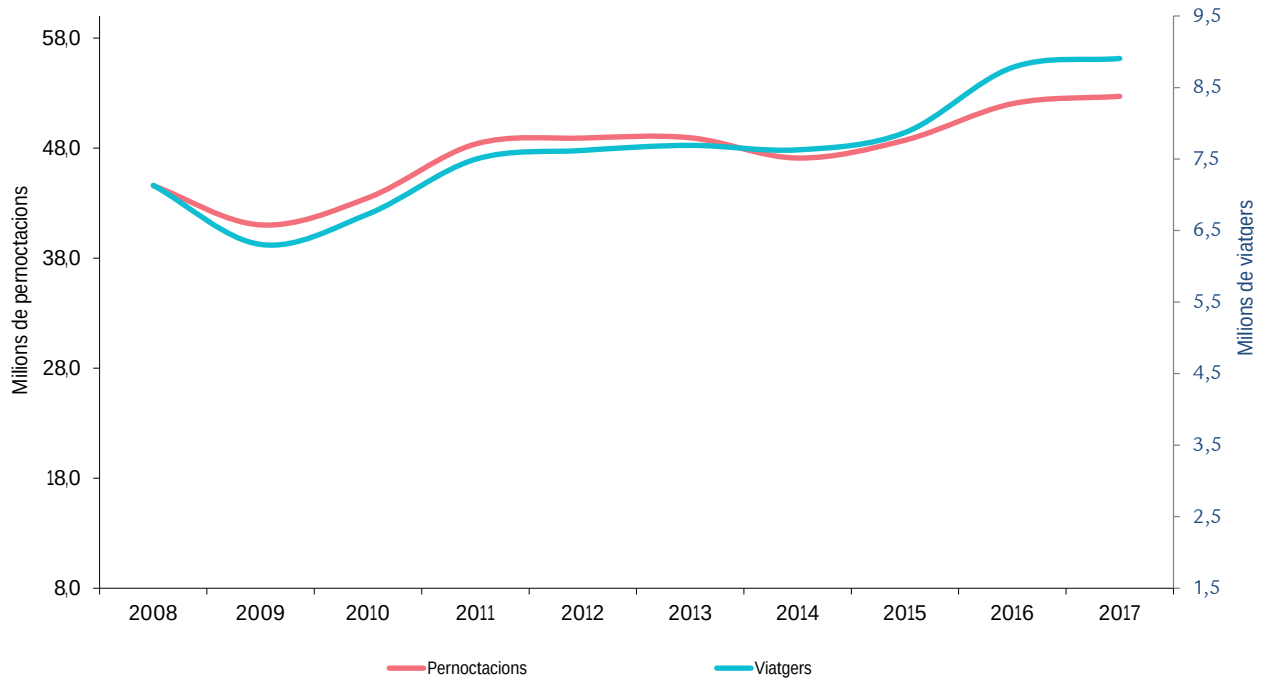
LES PERNOCTACIONS CONTINUEN MARCANT RECORDS I AUGMENTEN UN 1,3% FINS AL SETEMBRE

Els **viatgers** que pernoctaren a les Illes Balears de gener al setembre del 2017 augmenten lleugerament per damunt de les pernoctacions i arriben a marcar una alça del 2,3%. Així, els qui escolliren un establiment hotel·ler augmenten un 1,4% interanual, amb més de 8,9 milions de persones. El turisme espanyol mostra una evolució positiva i creix un 10,7% anual, mentre que el mercat alemany es manté estable i el britànic decreix un 8,6%. Els viatgers alemanys continuen sent el mercat més important i, amb 2,8 milions, suposen el 31,8% del total. La progressió dels viatgers en apartaments turístics presenta una senda ascendent respecte de l'any anterior (5,8%). En aquest tipus d'allotjament també es el viatger espanyol (9,6%) el que mostra una millor evolució entre els principals mercats emissors, mentre que l'alemany i el britànic retrocedeixen lleument (-2,1% i -1,2%, respectivament). Finalment, els clients de turisme rural, tot i que encara són minoria en el total de viatgers, són els que evolucionen de forma més favorable fins el setembre i mostren una variació interanual d'un 17,6%.

L'estada mitjana del gener al setembre de l'any 2017 es manté estable respecte al mateix període de l'any passat (-1%) i es roman en 5,9 dies. En el cas dels hotels, cada viatger hi està 5,9 dies de mitjana, igual que el mateix període del 2016. Quant als apartaments turístics, l'estada arriba a 6,4 dies, xifra que, a

causa de les pujades de viatgers i la no variació significativa de pernотacions, cau un 5,1%. També el viatger que s'allotja en establiments de turisme rural disminueix la seva estada respecte a l'any anterior un 5,1%, tot i que opta per un nombre de nits inferior al dels allotjaments anteriors (4 dies).

Gràfic 10. Pernотacions i viatgers a hotels de les Illes Balears. Acumulat gener-setembre

Font: Ibestat, elaboració pròpia

El gràfic anterior reflecteix l'increment tant de les pernотacions com dels viatgers en els establiments hotelers entre el gener i el setembre des del 2008 i s'assoleixen en la campanya actual els màxims d'ambdues sèries. Des de l'any 2013, moment en el qual

la sèrie de viatgers començà a comportar-se més positivament que la sèrie de pernотacions, l'estada mitjana té una lleugera tendència a la baixa.

Taula 23. Establiments turístics per illes

	Darrera dada		Variació interanual (%)		Acumulat		Variació interanual (%)	
Mallorca								
Pernoctacions								
Establiment hotel·ler	set	6882.011	➔	0,9	gen-set	40225.772	➔	1,6
Apartament turístic	set	905.738	➔	-1,4	gen-set	5314.815	➔	1,5
Rural	set	133.299	↗	16,3	gen-set	776.249	↗	11,7
Viatgers								
Establiment hotel·ler	set	1101.664	↗	3,7	gen-set	6539.445	➔	1,2
Apartament turístic	set	132.423	↗	6,5	gen-set	761.424	↗	5,3
Rural	set	33.608	↗	27,9	gen-set	191.745	↗	18,2
Estada mitjana (dies)								
Establiment hotel·ler	set	6,2	⬇	-2,6	gen-set	6,2	➔	0,4
Apartament turístic	set	6,8	⬇	-7,3	gen-set	7,0	⬇	-3,6
Rural	set	4,0	⬇	-8,9	gen-set	4,0	⬇	-5,5
Menorca								
Pernoctacions								
Establiment hotel·ler	set	758.523	⬇	-3,1	gen-set	4.149.951	⬇	-2,2
Apartament turístic	set	311.899	⬇	-3,2	gen-set	1632.419	➔	-0,1
Viatgers								
Establiment hotel·ler	set	111.275	↗	0,0	gen-set	670.529	↗	1,8
Apartament turístic	set	53.028	↗	30,4	gen-set	246.195	↗	10,4
Estada mitjana (dies)								
Establiment hotel·ler	set	6,8	⬇	-3,1	gen-set	6,2	⬇	-3,9
Apartament turístic	set	5,9	⬇	-25,8	gen-set	6,6	⬇	-9,5
Pitiüses								
Pernoctacions								
Establiment hotel·ler	set	1606.828	⬇	-4,1	gen-set	8321.609	➔	1,5
Apartament turístic	set	433.677	⬇	-2,1	gen-set	2182.990	➔	-1,5
Viatgers								
Establiment hotel·ler	set	333.111	➔	1,7	gen-set	1689.944	↗	2,3
Apartament turístic	set	84.914	↗	8,4	gen-set	418.769	↗	4,1
Estada mitjana (dies)								
Establiment hotel·ler	set	4,8	⬇	-5,9	gen-set	4,9	➔	-0,8
Apartament turístic	set	5,1	⬇	-9,6	gen-set	5,2	⬇	-5,3

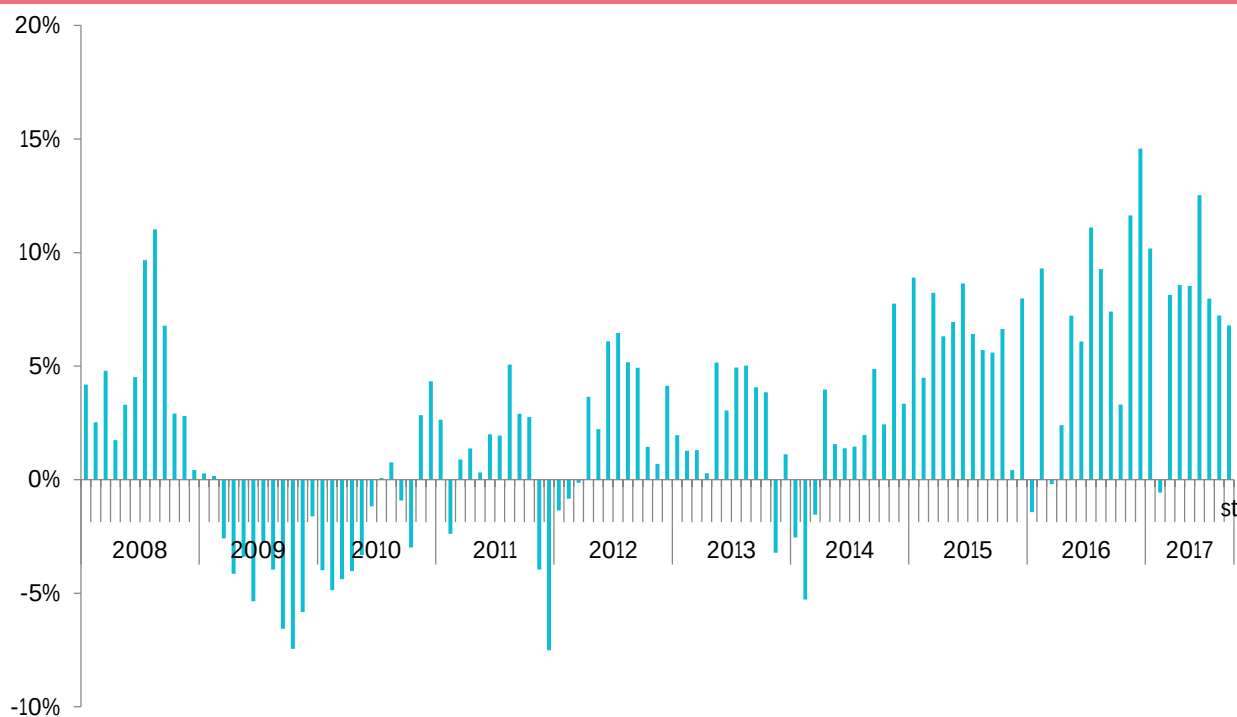
Font: INE, lbestat i elaboració pròpia

En aquest paràgraf s'analitzaran les magnituds anteriors per a cada una de les illes de l'arxipèlag. El nombre de pernoctacions, en termes acumulats, tot i no presentar grans variacions, augmenta a Mallorca i a les Pitiüses, mentre que disminueix a Menorca. D'una banda, a **Mallorca** s'incrementa tímidament el nombre de nits facturades tant dels establiments hotelers (1,6%) com dels apartaments turístics (1,5%), mentre que augmenta amb força als allotjaments rurals (11,7%). Per origen, el turisme britànic cau un 16,4% en les nits facturades en hotels, mentre que augmenten les nits que els hotels facturen als viatgers procedents d'Alemanya (2,8%) i, sobretot, del mercat nacional (20,8%). En aquesta illa, atès que el nombre de viatgers i el de pernoctacions creixen de forma similar en els hotels, es manté l'estada mitjana. Els apartaments turístics i el turisme rural presenten un creixement superior en viatgers que en pernoctacions, la qual cosa fa que l'estada mitjana es redueixi (-3,6% i -5,5%, respectivament). En apartaments, la pujada de les pernoctacions dels espanyols

(20,6%) compensa la reducció del mercat alemany (-17,8%). A **Menorca** les pernoctacions hoteleres cauen un 2,2% mentre que els viatgers creixen un 1,8% respecte de l'any passat, la qual cosa fa que l'estada mitjana disminueixi (-3,9%). En els apartaments reglats el nombre de viatgers creix amb força (10,4%) mentre el nombre de pernoctacions es manté estable, cosa que fa que l'estada mitjana es redueixi (-9,5%). A les **Pitiüses**, augmenten lleument tant les pernoctacions (1,5%) com els viatgers (2,3%), cosa que fa que l'estada mitjana en els establiments hotelers es mantingui estable. Quant als apartaments turístics, a Eivissa i Formentera augmenten els viatgers (4,1%), mentre les pernoctacions romanen estables, la qual cosa fa que l'estada mitjana també es redueixi (-5,3%).

HAN CONTINUAT PUJANT ELS PREUS HOTELERS I ELS BENEFICIS PER HABITACIÓ DURANT AQUESTA TEMPORADA

Gràfic 11. Variació interanual dels preus hotelers a les Illes Balears (gener 2008 a setembre 2017)

Font: INE

Tal com es pot veure en el gràfic adjunt, els preus hotelers a les Illes Balears presenten increments interanuals, els quals han estat positius tots els mesos, exceptuant-ne tres, des de l'abril de l'any 2014. En el darrer mes disponible (setembre) la taxa anual de l'índex de preus hotelers se situa en el 6,8% a les Illes Balears i en el 6,3% a Espanya. El manteniment del nombre de pernoctacions, juntament amb la pujada dels preus,

ha estirat a l'alça la rendibilitat hotelera. Així, per habitació disponible (RevPAR), durant el mes de setembre a les Illes Balears s'incrementa un 5% de mitjana i queda en 90,8 euros, per sobre de la mitjana nacional de 69,1 euros. La tarifa mitjana diària o ADR augmenta un 7,4% a les Illes Balears (arriba als 100,1 euros), per damunt de la mitjana espanyola (89,8 euros).

Gràfic 12. Variació interanual de l'IPC de restaurants, bars i cafeteries

Font: INE

Quant als preus de l'oferta complementària, en el gràfic anterior s'observa l'evolució que ha seguit el subgrup de restaurants, bars i cafeteries. Durant els nou primers mesos de l'any en curs la variació interanual dels preus a les Illes Balears és de mitjana

d'un 2,2%, mentre que en el conjunt estatal queda en un 1,4%. La variació dels preus de l'oferta complementària a l'arxipèlag balear des de l'octubre de l'any 2015 se situa constantment per sobre de la variació de preus de l'Estat.

Taula 24. Turistes internacionals arribats a les Illes Balears per país de residència

	Darrera dada		Variació interanual (%)		Acumulat		Variació interanual (%)	
Illes Balears	setembre	2.009.168	→	7,9%	gen-set	12.258.076	→	6,6%
Alemanya	setembre	670.616	→	5,1%	gen-set	4.189.155	→	6,3%
Regne Unit	setembre	602.345	→	4,4%	gen-set	3.364.386	→	1,8%
Itàlia	setembre	89.935	→	0,4%	gen-set	706.559	→	8,8%
França	setembre	76.542	→	5,2%	gen-set	536.739	→	-5,8%
Països Baixos	setembre	79.470	→	10,9%	gen-set	535.384	→	-3,6%
Suïssa	setembre	35.976	→	-44,4%	gen-set	461.242	→	8,0%
Suècia	setembre	57.270	→	-24,2%	gen-set	379.315	→	6,6%

Font: INE

Segons les dades publicades per l'INE, fins al setembre del 2017 arriben gairebé 12,3 milions de **turistes** estrangers a les Illes Balears, xifra que representa un 6,6% més que durant el mateix període de l'any 2016. Aquest augment és gràcies sobretot al comportament del mercat alemany (6,3%), que ja suposa

més d'un terç (34,2%) dels turistes internacionals que ens visiten, mentre que el mercat britànic no presenta creixements importants (1,8%). Així mateix, s'ha de destacar el comportament dinàmic del turisme italià i suís, que creixen un 8,8% i un 8%, respectivament.

4.3. Turisme. Transport i comunicacions

Taula 25. Afiliats a la Seguretat Social

Illes Balears	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Transport i emmagatzematge	setembre	28.996	↗	7,8
Mallorca	setembre	22.226	↗	7,6
Menorca	setembre	1.468	↗	2,8
Pitiüses	setembre	5.169	↗	10,1
Informació i comunicació	setembre	7.886	↗	3,8
Mallorca	setembre	7.046	↗	3,5
Menorca	setembre	310	↗	3,3
Pitiüses	setembre	503	↗	8,2

Font: TGSS

Fins al setembre del 2017 el nombre d'**afiliats** en la branca de transport i emmagatzematge augmenta un 7,8% interanual per al conjunt de les Illes Balears. Aquest fet és un reflex de l'increment d'activitat que es dona en aquesta branca a l'arxipèlag balear. L'afiliació s'incrementa a totes les illes, tot i que ho fa a diferents velocitats: més ràpidament a Mallorca (7,6%) i a les Pitiüses (10,1%), i més lentament a Menorca (2,8%). D'altra banda,

la xifra de treballadors del sector d'informació i comunicacions també creix (un 3,8%) respecte del setembre de l'any anterior. La millora en el nombre de treballadors en aquest cas es dona amb més intensitat a les Pitiüses amb un 8,2%, mentre que a Mallorca i Menorca augmenta més moderadament (3,5% i 3,3% respectivament).

Taula 26. Passatgers arribats via aèria segons origen de vol

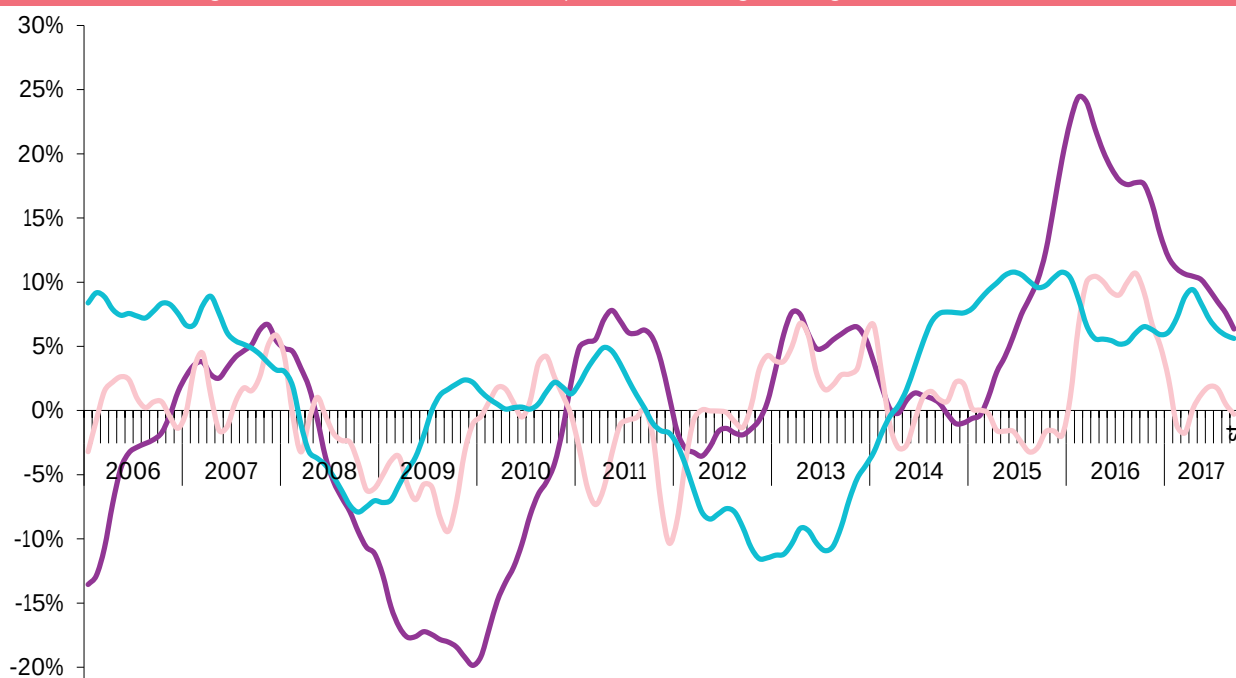
	Darrera dada		Variació interanual (%)	
	gener-setembre			
Illes Balears	gener-setembre	16.818.428	↗	6,3
Espanya	gener-setembre	4.331.582	↗	7,2
Alemanya	gener-setembre	4.290.892	↗	2,0
Regne Unit	gener-setembre	3.981.391	↗	8,1
Itàlia	gener-setembre	730.396	↗	5,3
Suïssa	gener-setembre	578.485	↗	9,5
França	gener-setembre	516.329	↗	11,2
Mallorca	gener-setembre	11.814.524	↗	6,3
Espanya	gener-setembre	2.443.830	↗	9,0
Alemanya	gener-setembre	3.939.057	↗	2,7
Regne Unit	gener-setembre	2.515.023	↗	6,8
Itàlia	gener-setembre	195.270	↗	7,6
Suïssa	gener-setembre	482.966	↗	10,3
França	gener-setembre	326.028	↗	9,2
Menorca	gener-setembre	1.541.822	↗	7,9
Espanya	gener-setembre	659.549	↗	5,4
Alemanya	gener-setembre	62.562	↘	-7,1
Regne Unit	gener-setembre	549.260	↗	11,3
Itàlia	gener-setembre	111.733	↗	6,4
Suïssa	gener-setembre	13.989	↗	21,3
França	gener-setembre	62.804	↗	24,6
Eivissa	gener-setembre	3.462.082	↗	5,8
Espanya	gener-setembre	1.228.203	↗	4,6
Alemanya	gener-setembre	289.273	↘	-4,9
Regne Unit	gener-setembre	917.108	↗	9,9
Itàlia	gener-setembre	423.393	↗	4,1
Suïssa	gener-setembre	81.530	↗	3,3
França	gener-setembre	127.497	↗	10,3

Font: AENA

Els **passatgers** arribats entre el gener i el setembre de l'any 2017 a les Illes Balears per via aèria augmenten un 6,3% en comparació amb el mateix període de l'any passat. Així, fins al mes de setembre n'arriben 16,8 milions als aeroports de les Illes Balears, i continua la bona tendència de l'any anterior.

Entre els principals països emissors destaquen el Regne Unit i Espanya, ambdós amb un fort increment (un 8,1% i un 7,2%, respectivament) mentre que el mercat alemany augmenta a un ritme menor (2%).

Gràfic 13. Passatgers arribats a les Illes Balears per via aèria segons origen de vol. Cicle tendència

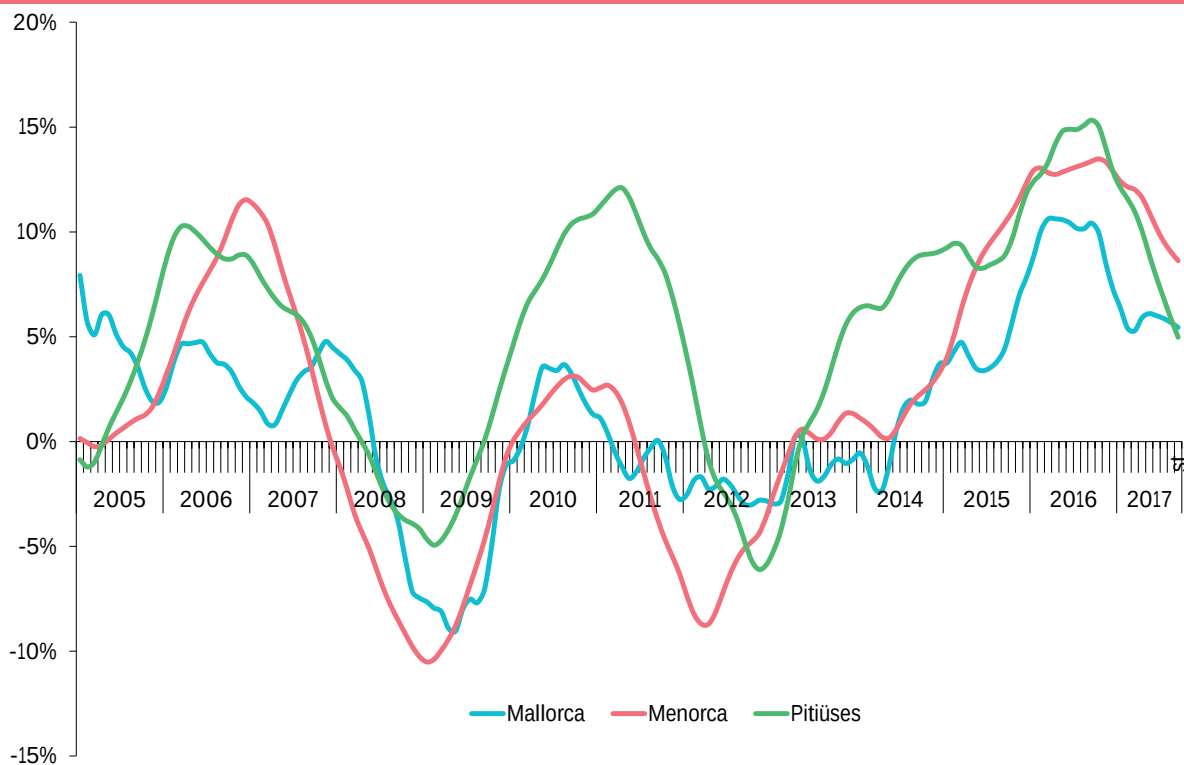
Font: AENA, elaboració pròpia

Així mateix, fins al setembre hi ha un increment interanual de visitants procedents d'altres mercats. Així les coses, creix el nombre de passatgers d'origens com ara França (11,2%), Suècia (12,7%) i, de forma destacada, Holanda, que continua amb la tendència dels darrers anys i és el mercat que més augmenta en termes relatius (16,9%) i dobla el nombre de passatgers

que arribaven d'aquest país fa només quatre anys. Del total de passatgers que arriben als aeroports de les Illes Balears fins al maig, el 74,2% són estrangers.

EL NOMBRE DE PASSATGERS ARRIBATS PER VIA AÈRIA FINS AL SETEMBRE AUGMENTA UN 6,3%

Gràfic 14. Passatgers arribats per via aèria per illes. Cicle-tendència

Font: AENA, elaboració pròpia

Pel que fa a l'evolució del trànsit aeri per illes, el passatge creix amb força a tots els aeroports. El nombre de passatgers arribats a Mallorca entre el gener i el setembre se situa en 11,8 milions. El passatge augmenta un 6,3% en aquesta illa gràcies al bon comportament del mercat nacional (9%) i el britànic (6,8%). A Mallorca, el passatge alemany, després de marcar rècords l'any passat, creix a ritmes més moderats (2,7%). Així mateix, altres països d'origen mostren variacions relatives elevades, com ara Holanda, que té un increment d'un 13,3% interanual. El nombre total de passatgers arribats a l'aeroport de Maó augmenta un 7,9% fins al setembre. A Menorca puja el passatge britànic (11,3%) i el nacional (5,4%), mentre que cau el passatge alemany (-7,1%). Aquests tres mercats representen el 82,5% del total de passatge, tot i que cal destacar que la resta de mercats han augmentat un 11,7% en conjunt. D'aquests mercats sobresurten el suec (75,5%) i el francès (24,6%). Finalment, el volum de passatgers de l'aeroport d'Eivissa s'incrementa un 5,8% interanual pel període esmentat. Com a les altres illes, aquest creixement està motivat pel bon comportament del mercat nacional (4,6%) i, especialment, del britànic (9,9%), mentre que el passatge d'Alemanya retrocedeix un 4,9%. Alhora, el passatge d'altres mercats també creix per consolidar el increment de passatgers que arriben a aquesta illa,

igual que succeeix a Menorca. Així, també destaquen el passatge d'origen holandès (21,3%) i el francès (10,3%).

Els aeroports de les Illes Balears reben cada vegada més entrades de passatgers en companyies aèries de baix cost. Així, fins al setembre del 2017 aquestes companyies transportaren 6,2 milions de passatgers, i això representa un augment d'un 19,8% respecte de les xifres del mateix període de l'any anterior. Els increments de passatgers que viatgen en companyies de baix cost no s'explica només per l'increment general de passatgers, sinó també per la reducció dels passatgers que viatgen amb companyies tradicionals. Així les coses, els viatgers arribats a les Illes Balears en companyies aèries tradicionals entre el gener i el setembre del 2017 arriben a 6,3 milions i han disminuït respecte de l'any passat un 4,7%.

Segons les dades publicades per l'INE, els viatgers del transport metropolità de Palma es xifren en 447 milers fins a l'agost del 2017, un 6,4% superior a la dada de l'any 2016. Alhora, els usuaris del transport en autobús de Palma, que sumen 27,5 milions, s'incrementen en un 1,8% interanual.

EL TRÀNSIT MARÍTIM DE PASSATGERS EN LÍNIA REGULAR A LES ILLES BALEARS CONTINUA AUGMENTANT DESPRÉS DE QUATRE ANYS D'INCREMENTS

Taula 27. Trànsit de passatgers arribats per via marítima

	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Illes Balears				
Línia regular	agost	705.785	➔	0,4
Creuers turístics	agost	350.919	↗	18,9
Mallorca				
Línia regular	agost	212.803	↗	13,9
Creuers turístics	agost	257.458	↗	8,0
Menorca				
Línia regular	agost	42.651	↗	7,4
Creuers turístics	agost	13.880	↗	84,4
Pitiüses				
Línia regular (excepte de Formentera a Eivissa)	agost	30.729	↗	13,4
Línia regular Formentera	agost	419.602	↘	-3,2
Creuers turístics	agost	79.581	↗	61,4

Font: Ibestat

Taula 28. Transport de mercaderies. Tones embarcades i desembarcades

	Darrera dada		Cicle-tendència T ^t _{t-12} (%)	
Illes Balears				
Marítim	agost	1.495.614	↗	5,9
Aeri	setembre	1.225	↘	-2,5
Mallorca				
Marítim	agost	1.079.729	↗	7,1
Aeri	setembre	840	↘	-8,1
Menorca				
Marítim (port de Maó)	agost	66.866	↘	-5,5
Aeri	setembre	217	↘	-7,4
Pitiüses				
Marítim Eivissa	agost	316.402	↗	5,0
Marítim Formentera	agost	32.617	➡	1,8
Aeri Eivissa	setembre	168	↘	-3,1

Font: Ministeri de Foment, Ports de Balears, elaboració pròpia

Després de quatre anys d'increment, el trànsit marítim de passatgers en línia regular a les Illes Balears, segons l'Autoritat Portuària de Balears, augmenta, entre el gener i l'agost, un 4% respecte del mateix període del 2016. L'increment de passatgers per via marítima en línia regular no té lloc amb la mateixa intensitat a totes les illes. Destaca el creixement a Mallorca amb una taxa de variació del 12,6%, mentre que Menorca, Eivissa i Formentera creixen a ritmes més moderats (2,2%, 1,3% i 2,5% respectivament), tot i que la taxa de variació del trànsit marítim que es dona a Eivissa es positiva gràcies a l'increment de passatgers que hi ha cap a la illa menor de les Pitiüses. D'altra banda, el trànsit de passatgers en creuers turístics a les Illes Balears, després d'un any 2015 de rècord, consolidat al 2016, continua amb tendència a l'alça (un 8,9% més) fins a l'agost del 2017. Per illes, destaca Menorca amb un increment del 97,1%, la qual cosa significa que pràcticament s'ha doblat en els dos primers quadrimestres. El port d'Eivissa augmenta un 33,6%, mentre el port de Palma manté les dades de l'any passat a llarg d'aquest període (+1,7%). Cal comentar que aquest port concentra el 76,8% del total de creueristes que arriben a les Illes Balears durant els primers vuit mesos de l'any en curs.

Fins a l'agost de l'any 2017, el transport marítim de **mercaderies**

presenta una tendència a l'alça (5,5%) respecte al mateix període de l'any anterior, per arribar als 10,7 milions de tones. Aquest és un indicador que es troba molt correlacionat amb l'activitat econòmica del l'arxipèlag en general. Per illes, les mercaderies transportades per via marítima mostren un signe positiu a Mallorca (7,4%), Eivissa (2,3%) i Formentera (3,2%), mentre que prenen el signe contrari a Menorca (-8,3%). Per a aquesta illa només disposem de les dades del port de Maó per a l'any en curs, però s'ha d'indicar que el port de Ciutadella ha guanyat importància dins el transport de mercaderies i, segons les dades de Ports de les Illes Balears, ha passat de gestionar el 7,6% de les mercaderies que passaren per Menorca l'any 2009 a gestionar-ne el 43,8% l'any 2016, amb 520 milers de tones.

L'ANY 2017, A LES ILLES BALEARS, LES MERCADERIES TRANSPORTADES CONTINUEN AUGMENTANT DESPRÉS D'UN ANY DE RÈCORD

El transport de mercaderies per via aèria, fins al setembre disminueix un 3,7% a causa de la caiguda del transport de mercaderies a Mallorca i a Eivissa (un -4,5% i un -5,1% respectivament), mentre a Menorca augmenta un 4,8%. Amb aquesta baixada segueix la tendència negativa que s'inicià l'any 2008.

4.4. Mediació financera

Taula 29. Indicadors de mediació financera

Illes Balears	Darrera dada		Cicle-tendència T ¹ (%)	
Nombre d'hipoteques constituïdes	agost	1.247	↗	5,0
Mallorca	agost	961	↘	-6,0
Menorca	agost	131	↗	31,1
Pitiüses	agost	156	↗	47,8
Import de noves hipoteques (milions d'€)	agost	220,8	↗	18,0
Dipòsits (milions d'€)	2n trim	23.699	↗	6,2
Crèdits (milions d'€)	2n trim	31.451	↘	-2,2
Nombre d'oficines d'entitats financeres	2n trim	829	↘	-5,4
Afiliats a la SS activitat mediació financera ¹	setembre	7.124	→	-1,1
Mallorca ¹	setembre	6.654	→	-1,4
Menorca ¹	setembre	164	↗	2,5
Pitiüses ¹	setembre	299	↗	4,5

Font: BE, Ibestat, INE, TGSS, elaboració pròpia

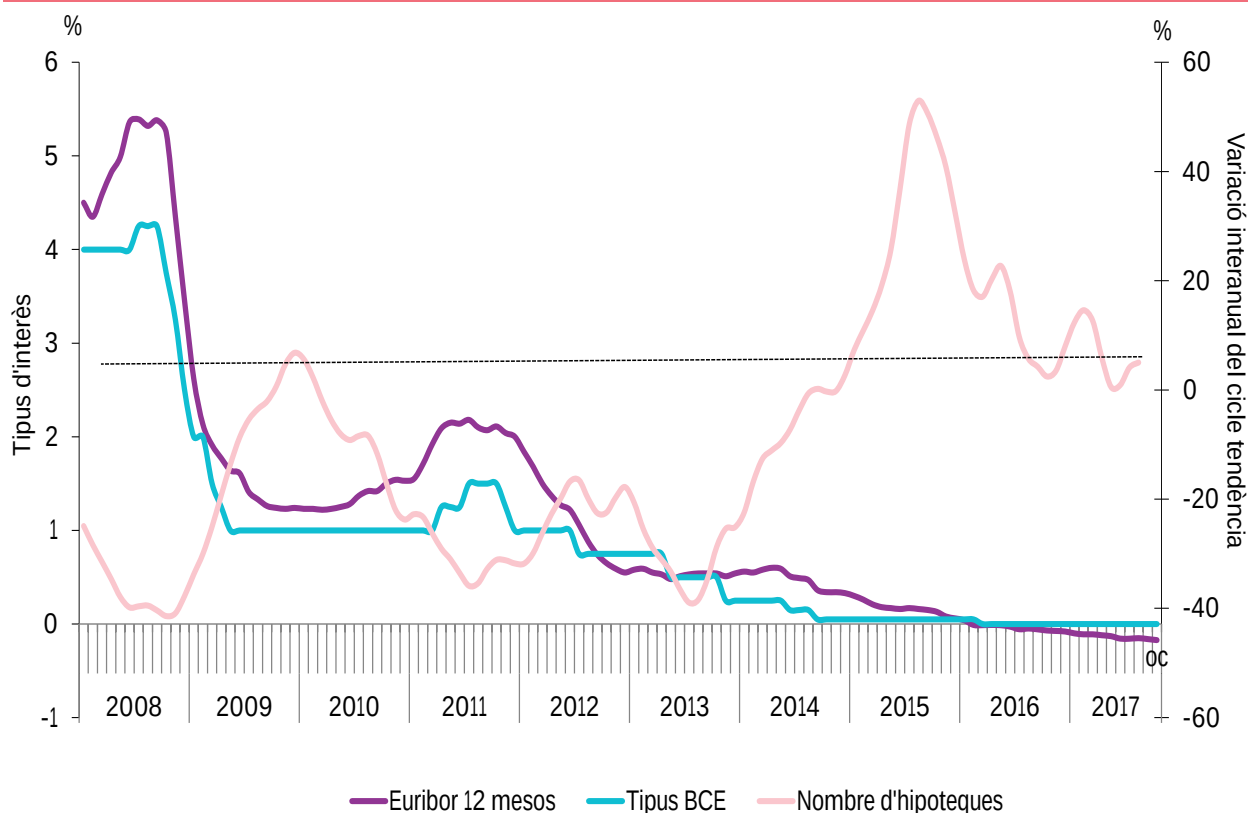
¹ Taxa de variació interanual

El **nombre d'oficines bancàries** continua en descens i en el segon trimestre del 2017 suma 829 oficines en el conjunt de les Illes Balears, 47 menys que un any abans, i amb una tendència que roman encara en signe negatiu. En el conjunt d'Espanya s'aprecia la mateixa evolució a la baixa i en aquest segon trimestre es comptabilitzen 27.974 oficines, 2.233 menys que fa un any. El tancament d'oficines es relaciona amb una variació del nombre **d'afiliats a la Seguretat Social**, que encara roman en negatiu per al conjunt balear i en setembre d'enguany el nombre d'afiliats arriba a 7.124 persones, un -1,1% de variació interanual. Per illes, l'afiliació només disminueix a Mallorca (-1,4%), on es concentren el 93,4% del total d'afiliats, mentre es recupera lleugerament a Menorca (2,5%) i a les Pitiüses (4,5%).

L'EURIBOR A 12 MESOS DISMINUEIX FINS A UN -0,172% A L'OCTUBRE D'enguany

Al mes de setembre d'enguany, el Consell de Govern del BCE decideix mantenir el **tipus d'interès oficial** de la zona euro en el 0% fixat des del març del 2016, quan el davallà des del 0,05%. L'objectiu d'aquesta mesura històrica és reactivar la situació econòmica davant el risc de deflació. Així, i pel que fa al creixement de la zona euro, en el segon trimestre del 2017 el PIB se situa en 2,3%, 0,4 p.p. més que el trimestre anterior i també 0,6 p.p. més que d'un any ençà. En l'àmbit hipotecari, malgrat alguna vacil·lació en algun mes en concret, s'observa especialment en les dades acumulades una tendència a l'alça en el **nombre d'hipoteques constituïdes** a les Illes Balears, tal com es veu en els apartats corresponents, afavorida per un euríbor que segueix disminuint i arriba a un -0,172% a l'octubre d'enguany.

Gràfic 15. Evolució dels tipus d'interès i hipoteques

Font: BE, Euríbor, INE, elaboració pròpia

Els **dipòsits** en entitats bancàries a l'arxipèlag balear sumen 23.699 milions d'euros i augmenten en el segon trimestre d'enguany un 4,5% en comparació amb el trimestre anterior, i fins a un 7,7% respecte d'un any enrere, mantenint una tendència a l'alça. Els dipòsits a les Illes Balears, que es divideixen entre els de les administracions públiques (en aquest trimestre, un 4,6% del total) i els del sector privat (el 95,4% restant), representen un 1,9% sobre el total de dipòsits en l'àmbit estatal. Els dipòsits de les administracions públiques representen un creixement interanual del 29% i respecte del trimestre anterior suposen un increment del 1,3%. Altrament, els dipòsits del sector privat, que sumen 22.620 milions d'euros, pugen tant en termes inter trimestrals (un 4,7%) com en termes interanuals (un 6,8%). L'evolució dels dipòsits a Espanya puja després de tres trimestres consecutius a la baixa i augmenten tant respecte del trimestre anterior (4%) com en relació amb el segon trimestre del 2016, encara que més suau (1,4%).

El **crèdit** concedit a les Illes Balears continua la tendència a la baixa i en el segon trimestre d'enguany disminueix un 2,6% en termes interanuals. El volum total del crèdit arriba a 31.451 milions d'euros, el 93,8% dels quals correspon a llars i empreses (0,2% d'augment inter trimestrals) i el 6,1% restant correspon a les administracions públiques (-11,3%). En relació amb el crèdit total

nacional, el concedit a les Illes Balears representa aquest trimestre un 2,4%. Del crèdit total privat concedit a Espanya, gairebé tot es destina al finançament de les llars (93,6%) i la resta a finançar activitats productives. Des del primer trimestre del 2014, el pes del crèdit que es destina a les activitats productives disminueix, en benefici del crèdit concedit per al consum de les llars.

Al mes d'agost el nombre d'**hipoteques**, rústiques i urbanes, contractades en el conjunt de l'arxipèlag presenta una baixada interanual d'un 0,4% i sumen un total de 1.247 hipoteques. Per la seva part, l'import hipotecat augmenta un 3,8% i arriba als 220,8 milions d'euros. Quant als habitatges, a l'agost se subscriuen 900 hipoteques (un augment d'un 5,8% interanual) per un import de 149,9 milions d'euros (un 49,3% més interanual).

LA RÀTIO DE MOROSITAT DEL SECTOR PRIVAT SEGUEIX BAIXANT

El nombre de crèdits morosos d'empreses i llars sobre els préstecs concedits continua en xifres elevades, encara que es redueix gradualment des del principi del 2014 després de registrar el valor màxim al desembre del 2013 (13,6%). Així, en el segon trimestre del 2017 la **ràtio de morositat** del sector privat és d'un 8,4% per al conjunt d'Espanya, quatre dècimes menys que en el percentatge del trimestre precedent.

4.5. Serveis empresarials i activitats immobiliàries

Taula 30. Indicadors dels serveis empresarials i immobiliaris

Illes Balears	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Índex d'activitat dels serveis empresarials				
Índex de xifra de negoci				
Activitats professionals, científiques i tècniques	agost	153,8	↘	-6,8
Activitats administratives i serveis auxiliars	agost	269,5	➡	1,5
Índex d'ocupació				
Activitats professionals, científiques i tècniques	agost	99,8	➡	0,7
Activitats administratives i serveis auxiliars	agost	131,0	➡	-1,3
Afiliats a serveis empresarials	setembre	60.339	↗	7,3
Mallorca	setembre	50.885	↗	7,7
Menorca	setembre	2.921	↗	10,5
Pitiüses	setembre	6.355	↗	2,1
Afiliats a activitats immobiliàries	setembre	5.245	↗	12,4
Mallorca	setembre	3.820	↗	12,9
Menorca	setembre	320	↗	10,3
Pitiüses	setembre	1068	↗	11,1

Font: lbestat, TGSS

Segons les dades publicades per l'bestat referents als indicadors d'activitat del sector dels serveis (IASS), en el mes d'agost del 2017 tant l'índex de la xifra de negoci com l'índex d'ocupació per als serveis empresarials presenten resultats divergents en comparació amb els del mes d'agost del 2016. Per una banda, la variació interanual de l'índex de la xifra de negoci dels serveis empresarials a les Illes Balears baixa un -6,7% en activitats professionals, científiques i tècniques, mentre que augmenta un 1,5% en activitats administratives i serveis auxiliars. Per l'altra, i respecte de l'índex d'ocupació, les variacions són més sensibles: per la primera activitat presenta una variació interanual positiva del 0,7%, i baixa en el cas de la segona (-1,3%) seguint la

tendència negativa interanual dels tres darrers mesos del 2017.

Al setembre del 2017, el nombre d'afiliats al sector dels **serveis empresarials** a les Illes Balears és de 60.339. La variació interanual arriba a un 7,2%, i segueix la tendència positiva iniciada el 2013. Per règims, els afiliats al règim general són 47.313, un 7,6% més que pel setembre del 2016. Al règim d'autònoms els afiliats sumen 12.912, un 5% més que fa un any. Per illes l'increment de l'afiliació és present a tot l'arxipèlag, i més en el cas de Menorca (un 10,5%).

EL CAPITAL SUBSCRIT PER A LA CONSTITUCIÓ DE SOCIETATS MERCANTILS HA DISMINUÏT CONSIDERABLEMENT EN ELS PRIMERS VUIT MESOS DEL 2017

El nombre de societats mercantils constituïdes a les Illes Balears el mes d'agost del 2017 és de 209 empreses noves, segons dades de l'Ibestat, 3 més que a l'agost del 2016. Totes elles són de responsabilitat limitada. Quant a les dissolucions es produeix una variació interanual del 76,5%. En el conjunt d'Espanya, les societats mercantils experimenten en el mes d'agost un descens (-7,8%) i es dissolen un 0,9% menys. A nivell acumulat, de gener a agost ha hagut una variació interanual negativa d'un 2,1% en el nombre de societats mercantils constituïdes i el capital subscrit ha disminuït de manera destacable. Així, a les Illes Balears suma 129,1 milions d'euros del gener a l'agost del 2017, un 72% menys que en el mateix període de l'any 2016. Ara bé, segons el Ministeri d'Ocupació i Seguretat social, el nombre d'empreses que s'inscriuen com a cotitzants en el règim general de la Seguretat Social al setembre del 2017 és de 44.015, un 4,3% més que fa un any. Per sectors, en aquest mateix mes el nombre d'empreses actives augmenta a tots ells, excepte en l'agricultura (-0,4%) i més especialment en el cas de la construcció (10,6%), i amb el mateix percentatge la indústria i els serveis (ambdós un 3,6%).

Pel que fa als deutors en concurs de creditors, a les Illes Balears, n'hi ha 31 el segon trimestre del 2017, un menys que en el mateix període del 2016, segons dades de l'Ibestat. En l'àmbit nacional, en canvi es dona un increment dels concursos (4,3%). Dels processos concursals a les Illes Balears tots corresponen a empreses, gairebé totes de responsabilitat limitada (el 87,1%). Entre les empreses concursades, el 25,8% del total es dediquen a la construcció, seguides de les centrades en hostaleria (19,3%) i al

comerç (12,9%). En termes interanuals i per activitat econòmica principal, només augmenta un tipus d'empresa concursada, la dedicada a hostaleria (50%), mentre que la resta disminueixen. Per xifra de negoci, les empreses amb una facturació de fins a dos milions d'euros (22 empreses) són les més damnificades. Per volum de treballadors, el 29% de les empreses concursades són sense assalariats.

Segons l'índex de confiança empresarial publicat per l'Ibestat, en el quart trimestre del 2017 l'opinió dels empresaris de les Illes Balears sobre l'evolució dels seus negocis millora en comparació amb un any enrere, però disminueix respecte del trimestre anterior. Així, l'Índex de confiança empresarial harmonitzat (ICEH), amb un valor de 140,8 punts, augmenta un 0,01% interanual a les Illes Balears per davall de la mitjana nacional (3,04%), encara que disminueix un 5,6% respecte del trimestre anterior. En l'àmbit nacional disminueix un 1,1% respecte al trimestre anterior després de sis trimestres consecutius amb taxes positives. En comparació amb la situació a l'inici del quart trimestre de l'any passat, les expectatives es mantenen en positiu només a Menorca (3,4%) i s'alenteix en el cas dels empresaris de les Pitiüses (-1,2%) i per als de Mallorca (-0,9%). Per sectors, en aquest quart trimestre milloren les expectatives empresarials en termes interanuals per al sector de la construcció, la resta de serveis i el comerç, i són negatives respecte a la indústria, el transport i l'hostaleria. En comparació amb el trimestre anterior les expectatives són negatives en tots els sectors.

Taula 31. Indicadors del mercat de l'habitatge

Illes Balears	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Compravenda d'habitatges	agost	1.394	↗	8,1
Habitatges nous	agost	231	↘	-13,2
Habitatges de segona mà	agost	1.163	↗	13,7
Preu mitjà de l'habitatge lliure (euros/m²)	2n trim	2.108,2	↗	3,3
Habitatge lliure fins a 5 anys d'antiguitat	2n trim	2.420,3	→	-0,9
Habitatge lliure més de 5 anys d'antiguitat	2n trim	2.101,3	↗	3,3
Nombre d'hipoteques sobre habitatges	agost	7059	↗	12,7
Import d'hipoteques sobre habitatges (milers d'€)	agost	1.081.633	↗	23,9
Import mitjà d'hipoteques sobre habitatges (euros)	agost	153.227	↗	9,9
Mallorca				
Preu mitjà de l'habitatge lliure (euros/m²)				
Palma de Mallorca	2n trim	1.669,5	↗	9,4
Manacor	2n trim	1.185,1	↘	-7,9
Inca	2n trim	1.188,0	↗	16,1
Calvià	2n trim	2.477,6	↗	3,0
Menorca				
Preu mitjà de l'habitatge lliure (euros/m²)				
Maó	2n trim	1.236,2	↗	3,8
Ciutadella de Menorca	2n trim	1.637,7	↗	5,1
Pitiüses				
Preu mitjà de l'habitatge lliure (euros/m²)				
Eivissa - vila	2n trim	2.875,8	↗	6,9
Santa Eulària del Riu	2n trim	2.690,2	↗	9,1

Font: Ibestat a partir de dades de l'INE i del Ministeri de Foment

El mercat immobiliari manté una bona evolució. El nombre d'empreses i de treballadors afiliats a la Seguretat Social en aquesta branca continua augmentant en relació amb l'any anterior. Així, al setembre hi ha 1.441 centres de treball en les activitats immobiliàries a les Illes Balears, 111 més que en el mateix mes del 2016. Pel que fa a l'afiliació, al setembre hi ha 5.245 persones afiliades, un 12,4% més que un any enrere. Tant l'afiliació com els centres de treball augmenten a totes les illes.

LES TRANSMISSIONS D'HABITATGES USATS AUGMENTEN EN ELS PRIMERS VUIT MESOS DEL 2017 A LES ILLES BALEARS

El ritme d'activitat dels serveis immobiliaris augmenta de gener a agost del 2017, amb un creixement del 18,2% respecte dels primers vuit mesos del 2016, amb un total de 11.000 habitatges transmesos. Així, des del mes de maig es mostren increments interanuals positius en la compravenda d'habitatges a les Illes Balears. En el mes d'agost del 2017 es registren 1.394 transmissions d'habitatges, 105 més que fa un any. Encara que

dins els vuit mesos del 2017 hi ha un augment interanual, es registren descensos mensuals. Així, de maig a juny i de juny a juliol disminueixen, encara que de juliol a agost augmenten. Segons el règim de l'habitatge, les dades posen de manifest el diferent comportament de la demanda per a cadascun dels tipus analitzats. Les transmissions d'habitatges de segona mà, les quals sumen 9.065 en els primers vuit mesos de l'any, creixen un 25,2% interanual. En canvi, en les transmissions d'habitatges nous, que arriben en els primers vuit mesos a 1.935, perden un 6,4% respecte del mateix període del 2016. L'augment de la compravenda d'habitatges des del gener fins a l'agost del 2017 és present a totes les illes, encara que més suaument a les Pitiüses. Concretament, a l'illa de Mallorca es transmeten 8.280 habitatges en els vuit primers mesos de l'any (una variació del 19% interanual), 1.248 a Menorca (36%) i 1.473 a les Pitiüses (3,1%). Per tipus d'habitatge, la compravenda d'habitatge nou en aquest període disminueix excepte a Menorca (42,6%), mentre que en el mercat de segona mà continua l'activitat a totes les illes, especialment a Menorca (33,7%).

En línia amb aquest repunt de l'activitat immobiliària, la darrera dada d'agost del 2017 mostra un augment del nombre d'hipoteques per adquirir un habitatge d'un 5,8% per al conjunt balear. L'import hipotecat també augmenta fins a un 49,3% a l'agost en comparació amb ara fa un any. En termes acumulats del primers vuit mesos d'enguany, el nombre total d'hipoteques constituïdes és de 7.059 a les Illes Balears, xifra que suposa un augment del 12,7% respecte dels primers vuit mesos del 2016. Pel que fa a l'import acumulat hipotecat (1081 milions d'euros), l'increment és del 23,9%. En línia amb aquest repunt es troba el repartiment territorial, ja que la constitució d'hipoteques creix sobretot a les Pitiüses (un 56,9% en el primers vuit mesos de l'any 2017, amb 1.243 hipoteques constituïdes), seguida per Menorca (33,2%) i per Mallorca (3,2%), on es concentren el 71,7% del total d'hipoteques. Quant a l'import hipotecat acumulat, augmenta sobretot en el cas de Menorca (54,3%), seguit per les Pitiüses (47,1%) i en menor proporció a Mallorca (16,9%). Paral·lelament a l'augment en el mercat hipotecari, les taxacions d'habitatges, que la majoria de les entitats financeres exigeixen abans de concedir una hipoteca, presenten a les Illes Balears una variació interanual

positiva d'un 12,4% en el segon trimestre del 2017, amb un total de 4.337 valoracions, 479 més respecte al mateix període de l'any anterior i 252 més que el trimestre anterior.

El preu de l'habitatge lliure segueix pujant en termes interanuals a les Illes Balears. Així, en el segon trimestre d'enguany el **preu de l'habitatge** arriba a 2.108,2 euros per metre quadrat a les Illes Balears, un 3,3% més que fa un any, i un 2,1% més si es compara amb el trimestre immediatament anterior. L'increment interanual es dona tant en el preu dels habitatges lliures amb menys de cinc anys d'antiguitat, com en els de més anys de construcció. D'altra banda, el preu a les illes es continua situant per sobre de la mitjana nacional (1.530 €/m²), que també puja en el segon trimestre del 2017 (un 1,6% interanual i un 0,3% respecte del trimestre anterior), segons dades del Ministeri de Foment. Pel que fa als principals municipis illencs de més de 25.000 habitants, el preu de l'habitatge lliure augmenta en tots excepte a Manacor (-7,9%). Entre aquests municipis destaca Inca (16%), com el municipi amb major augment dels preus respecte de fa a un any; i Calvià, com el municipi en què menys ha augmentat el preu de l'habitatge respecte al mateix trimestre de l'any anterior.

4.6. Altres serveis

Taula 32. Ocupats en altres serveis

Illes Balears	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Activitats sanitàries i serveis socials	setembre	38.013	↗	6,1
Altres serveis socials	setembre	29.345	↗	7,2
Administració pública	setembre	20.300	↗	5,2
Educació	setembre	21.970	↗	8,3
Serveis de la llar	setembre	12.158	↘	-3,6
Mallorca				
Activitats sanitàries i serveis socials	setembre	32.362	↗	6,4
Altres serveis socials	setembre	22.203	↗	6,0
Administració pública	setembre	16.400	↗	5,0
Educació	setembre	20.020	↗	8,9
Serveis de la llar	setembre	9.587	↘	-3,2
Menorca				
Activitats sanitàries i serveis socials	setembre	2.198	↗	4,1
Altres serveis socials	setembre	1.878	↗	6,5
Administració pública	setembre	2.085	↗	7,9
Educació	setembre	723	→	0,6
Serveis de la llar	setembre	728	↘	-6,8
Pitiüses				
Activitats sanitàries i serveis socials	setembre	3.406	↗	4,7
Altres serveis socials	setembre	5.119	↗	13,2
Administració pública	setembre	1.814	↗	4,7
Educació	setembre	1.198	↗	3,6
Serveis de la llar	setembre	1.842	↘	-4,8

Font: TGSS

Al mes de setembre del 2017 hi ha 38.013 persones afiliades en **activitats sanitàries i serveis socials** a les Illes Balears, cosa que representa un increment interanual del 6,1%. Aquesta tendència de creixement es consolida, atès que augmenta de forma ininterrompuda des del 2013. Totes les illes presenten increments dels ocupats en aquesta activitat respecte de l'any anterior, un increment anual del 6,3% a Mallorca, un 4% a Menorca i un 4,6% a Eivissa i Formentera, si bé el 85% dels afiliats es concentren a l'illa major.

Segons dades de l'Observatori del Treball, la mitjana d'aturats que cerquen feina en activitats sanitàries entre el gener i el

setembre del 2017 és de 253 persones, un 6,3% menys que en el mateix període del 2016. D'aquests, 122 són personal d'infermeria (un -9% interanual) i 131 personal mèdic (un -3,7% interanual). Al mateix temps, del gener al setembre del 2017, es registren 3.847 contractes a facultatius sanitaris, un 5,8% més que en el mateix període de l'any anterior, repartits entre personal mèdic (4,7% més de contractes que l'any anterior) i personal d'infermeria (6,9% més respecte de l'any anterior).

CONTINUA LA TENDÈNCIA A L'ALÇA DE LES TARGETES SANITÀRIES INDIVIDUALS
EMESES A LES ILLES BALEARS PER QUART ANY CONSECUTIU

El nombre de targetes sanitàries individuals que permeten accedir als serveis sanitaris del sistema sanitari públic de les Illes Balears augmenta els quatre darrers anys per sobre del punt percentual. Així, durant el 2017, segons dades de l'Índex, hi ha 1.097 milers de targetes emeses al conjunt de les Illes Balears, un 2,2% més que el 2016. El 78,8% d'aquestes són emeses a Mallorca, el 13,4% a les Pitiüses i el 7,8% restant consten a l'illa de Menorca. A totes les illes augmenta el nombre de targetes sol·licitades, i de forma més significativa a les Pitiüses (3,9%), seguida de Mallorca (2%) i Menorca (1,3%). Cal destacar que a partir del gener del 2016 l'emissió d'aquesta targeta és gratuïta perquè el Govern n'ha eliminat el pagament per mitjà de la Llei de pressuposts de la Comunitat Autònoma.

D'altra banda, el nombre de receptes facturades del Sistema Nacional de Salut entre el gener i l'agost del 2017 és un 1,4% superior al del mateix període del 2016 i suma 11,6 milions, segons dades del Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat. La despesa farmacèutica mitjançant recepta oficial del Sistema Nacional de Salut acumulada fins a l'agost és de 132,8 milions d'euros (un 5,6% interanual de pujada). Així doncs, durant els primers vuit mesos del 2017, la despesa mitjana per recepta facturada és d'11,44 euros, un 4,2% més que l'any anterior, per sobre de la mitjana nacional (11,15 euros de despesa mitjana amb una variació interanual d'un 1,7%).

Al setembre del 2017 hi ha 29.345 persones afiliades en el conjunt d'activitats que formen la branca d'**altres serveis socials** a les Illes Balears, amb una taxa de variació positiva per al conjunt balear d'un 7,2%. Totes les illes experimenten creixements en el nombre d'afiliats en aquesta branca d'activitat i de forma més significativa les Pitiüses (13%), seguides de Mallorca i Menorca amb un 6% de variació interanual.

Pel que fa al sistema de pensions i a la pensió contributiva que inclou els casos de jubilació, incapacitat permanent, viduitat i orfandat, l'1 d'octubre de 2017 hi ha a les Illes Balears 186.996 pensionistes, un 1,4% més que un any enrere. Quant a la pensió mitjana, és un 2,1% superior a la del mateix mes de l'any passat en considerar tots els règims del sistema de la Seguretat Social. Així, la pensió mitjana se situa en 855,51 euros a les Illes Balears, per sota de la nacional que és de 924,56 euros, la qual augmenta un 1,8% en termes interanuals. D'aquestes prestacions el 63,6% són per jubilació, la pensió mitjana de la qual se situa en 982,24 euros a les illes, un 2,1% més que fa un any, però per sota de la mitjana nacional, que se situa en 1.068,38 euros (un 1,9% més que un any enrere). L'1 d'octubre de 2017 a les illes hi ha 118.889 pensionistes jubilats, un 2,5% més que fa un any, percentatge superior a l'augment nacional (1,65%). Pel que fa a les pensions no contributives o assistencials, l'1 de setembre de 2017 la mitjana mensual per jubilació és de 362,56 euros, que disminueix en un 9% en relació al setembre de l'any passat, malgrat se situa per sobre de la mitjana nacional (356,20).

Al setembre del 2017 hi ha 21.050 persones afiliades en el sector de l'**educació** a les Illes Balears, amb una variació interanual positiva d'un 9,5%. L'afiliació augmenta sobretot a Mallorca

(9,8%), illa on es concentren el 91,2% dels ocupats, i disminueix a Formentera (-5,2%). En el cas de Menorca i Eivissa també es produeix un increment interanual positiu d'afiliats dins aquest sector (6,1% i 7,9% respectivament).

AUGMENTA SIGNIFICATIVAMENT EL NOMBRE DE TREBALLADORS EN L'EDUCACIÓ

La convocatòria d'oposicions docents del Govern per a 2018 és de 1.007 places: 400 a primària, 552 a secundària, 45 a l'Escola Oficial d'Idiomes i 10 a música i arts escèniques. Per illes, s'ofereixen 613 places a Mallorca, 119 a Menorca, 248 a Eivissa i 27 a Formentera.

Pel que fa als estudis universitaris, a l'inici del curs escolar 2017-2018 els alumnes matriculats en estudis oficials de grau són 12.097, un 0,2% menys que en el curs anterior. D'aquests, 11.631 alumnes es matriculen a centres propis de la UIB i 466 als seus centres adscrits. Destaca l'augment dels alumnes estrangers matriculats, un 5,4% més que en el curs anterior. Per estudis tenen bona acceptació les dobles titulacions, que augmenten respecte l'any anterior. Per exemple, el doble grau en Administració d'Empreses i Dret (25,2%) o el d'Administració d'Empreses i Turisme (48,1%). També destaca el grau en Medicina, que en el seu segon any d'implantació ha doblat enguany el nombre d'alumnes matriculats amb un total de 122 matriculats. D'altra banda hi ha estudis que continuen amb la tendència negativa, com el grau en Treball Social (-11,5%). El Consell de Govern ha aprovat mantenir per quart any consecutiu els preus públics dels serveis acadèmics i administratius corresponents als ensenyaments oficials de la Universitat de les Illes Balears per al curs 2017-2018.

Al setembre del 2017 hi ha 20.300 persones que treballen a l'**Administració pública** (serveis generals), un 5,2% més que en el mateix mes de l'any anterior per al conjunt de les Illes Balears. L'afiliació augmenta a totes les illes, més en el cas de Menorca (7,9%), seguida de Mallorca (5%), i de les Pitiüses (4,7%).

Segons dades del *Butlletí Estadístic del Personal al Servei de les Administracions Públiques* que publica cada semestre el Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques, al gener del 2017 hi ha a les Illes Balears 55.435 empleats públics, 314 menys que al gener del 2016 i 1.184 més que al juliol del 2016. En comparació amb el gener del 2016, disminueixen els qui presten serveis a l'Administració autonòmica i a l'estatal, mentre que augmenten en l'àmbit local i universitari. Així, 10.429 pertanyen a l'Administració pública estatal (1,3% interanual), 28.379 a l'Administració autonòmica (-2,1%), 14.788 a l'Administració local (2,9%) i 1.839 a les universitats (0,7% més que un any enrere). En termes interanuals i per al conjunt nacional hi ha 3.887 empleats públics menys que un any enrere. El nombre d'empleats públics que més disminueix és a l'Administració local (-1,1%), seguit del de l'Administració central (-1%); mentrestant augmenta el personal empleat a les comunitats autònomes (1%), el qual representa el 51,8% del total d'empleats públics, i també el personal empleat a les universitats (1,7%).

Pel que fa a l'increment de les retribucions per als empleats públics que s'estableix anualment en la Llei de pressuposts generals de l'Estat, en la del 2017 s'ha inclòs un augment de l'1% per als treballadors del sector públic aplicable des de l'1 de gener del 2017, efectiva dins el mes de juliol del 2017. A més, es manté allò establert sobre la taxa de reposició del 50% amb caràcter general, que puja fins al 100% per a alguns sectors considerats prioritaris com, entre d'altres, el control i la lluita contra el frau fiscal, laboral, de subvencions públiques i en matèria de Seguritat Social, i el control de l'assignació eficient dels recursos públics, per a l'assistència directa als usuaris dels serveis socials, o la gestió de prestacions i polítiques actives en matèria de treball. El Govern ha aprovat l'oferta pública d'ocupació per a 2017-2018

amb 20.280 places. Aquesta oferta es compon d'una oferta ordinària d'estabilització que contarà amb 15.998 places i d'una oferta extraordinària de 4.282 places amb l'objectiu de lluitar contra el frau i la millora dels serveis públics. Gran part de l'oferta té com a objectiu reduir la interinitat a l'Administració del 23% actual al 8%.

Finalment, pel que fa a l'afiliació dels **serveis de la llar**, en setembre del 2017 se situa en 12.158 persones en el conjunt de les Illes Balears, un 3,6% menys que al setembre de l'any passat. La variació interanual es frena a totes les illes, amb una disminució més significativa en el cas de Menorca (-6,8%).

IV. DEMANDA

1 Preus

Evolució de l'IPC setembre 2017 (Base 2016)

Illes Balears	Evolució anual		Evolució mensual	
	Variació interanual	Influència	Variació mensual	Repercussió mensual
Índex general	2,1	-	-0,1	-
Aliments i begudes no alcohòliques	0,9	0,202	0,4	0,064
Begudes alcohòliques i tabac	1,9	-0,002	0,1	0,002
Vestit i calçat	0,3	-0,007	3,2	0,184
Habitatge, aigua, electricitat, gas i altres combustibles	3,3	-0,043	-0,0	-0,000
Mobles, articles de la llar i articles per al manteniment corrent de la llar	-0,6	-0,020	0,2	0,010
Sanitat	0,3	-0,005	-0,2	-0,006
Transport	3,6	0,047	0,3	0,057
Comunicacions	0,9	0,002	0,1	0,002
Oci i cultura	2,2	0,086	-2,7	-0,180
Ensenyament	1,5	0,010	0,8	0,013
Restaurants i hotels	3,8	-0,048	-1,9	-0,214
Altres béns i serveis	1,7	0,024	0,3	0,039
Inflació subjacent	1,7	-	-0,3	-

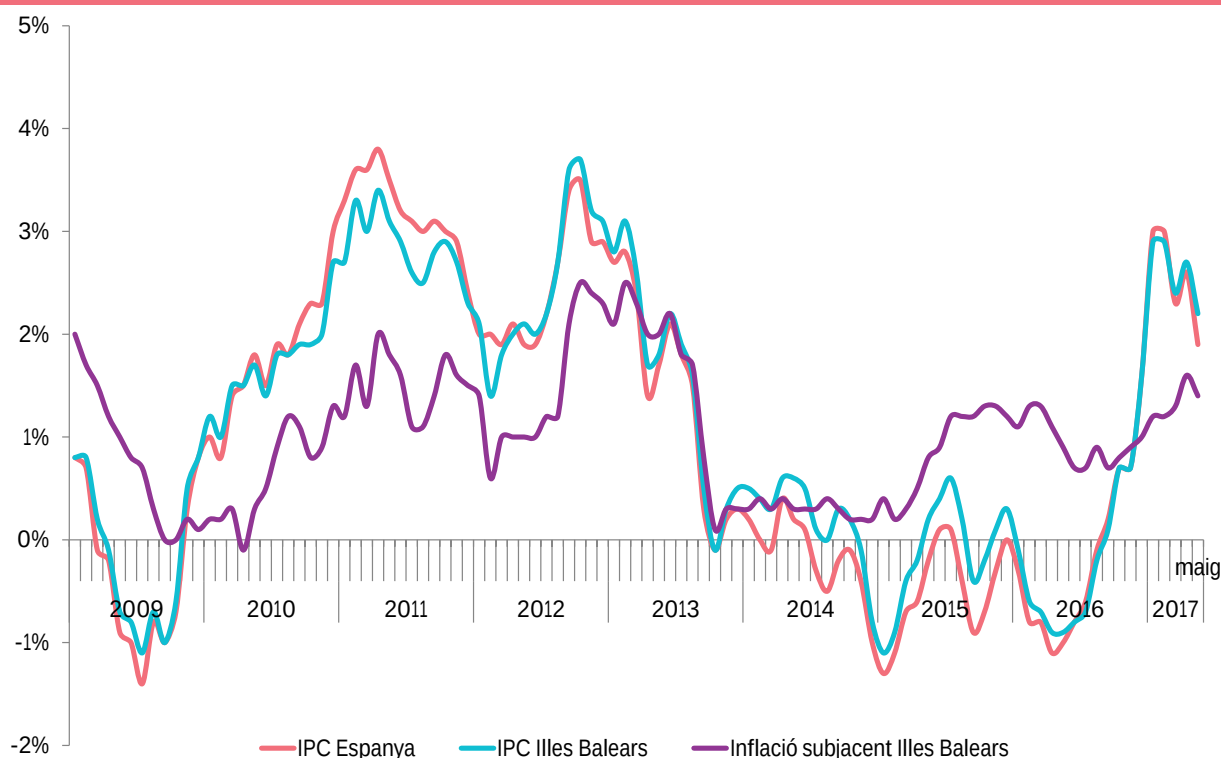
Font: INE

Al setembre, la inflació es manté al voltant dels dos punts percentuals, fins i tot amb un lleuger repunt, tant a les Illes Balears com en el conjunt de l'Estat. La taxa de variació interanual de l'IPC se situa a les Illes en un 2,1%, dues dècimes superior a la registrada a l'agost i, juntament amb Catalunya, la més alta de l'Estat, la taxa del qual avança també dues dècimes i queda en un 1,8%. A les Illes els grups amb més influència en l'augment de la taxa interanual són el d'aliments i begudes no alcohòliques

(repercuteix 0,202 punts), a causa de la pujada dels preus d'algunes fruites i verdures, i el d'oci i cultura (0,086). La variació acumulada des del final del 2016 queda a les Illes Balears en positiu (0,3%) i en el conjunt d'Espanya en negatiu (-0,3%).

LA INFLACIÓ SUBJACENT ROMAN ESTABLE AL VOLTANT DEL PUNT I MIG PERCENTUAL

Gràfic 16. Variació interanual de l'Índex de Preus de Consum

Font: INE

El comportament dels preus en els distints grups de consum no presenta alteracions remarcables. Tots els grups, exceptuant els mobles i articles de la llar (-0,6%), registren taxes interanuals positives, destacant les pujades dels restaurants i hotels (3,8%), del transport (3,6%) i de l'habitatge, aigua, electricitat i gas (3,3%). La inflació subjacent roman més estable, i tant a les Illes com a Espanya es repeteix la taxa del mes precedent, amb un 1,7% i un 1,2%, respectivament. D'altra banda, l'Índex de preus de consum a

imposts constants (IPC-IC) d'Espanya puja un 1,8%.

La variació interanual de l'índex de preus harmonitzat (IPCH) en el conjunt de l'Estat del setembre és també d'un 1,8% mentre que la inflació interanual de la mitjana dels països de l'Eurozona és d'un 1,5%, el mateix valor que el registre del mes d'agost.

Finalment, d'acord amb l'estimació de l'indicador avançat, durant el mes d'octubre la inflació a Espanya baixa dues dècimes i se situa en un 1,6%.

2 Consum intern

Taula 33. Indicadors de consum

Illes Balears	Darrera dada		% var. Interanual ¹	
Consum carburants automoció (quilolitres)	setembre	76.689	↗	2,2
Matriculació de turismes	setembre	2.544	↗	2,8
Índex de vendes al detall ²	setembre	125,12	↗	3,3
Mallorca				
Consum carburants automoció (quilolitres)	setembre	57.690	↗	4,5
Matriculació de turismes ¹	setembre	1.908	↘	-3,3
Menorca				
Consum carburants automoció (quilolitres)	setembre	5.749	↗	3,8
Matriculació de turismes ¹	setembre	106	↘	-6,2
Pitiüses				
Consum carburants automoció (quilolitres)	setembre	13.250	→	1,7
Matriculació de turismes ¹	setembre	258	↘	-5,8

Font: CLH, DGT, INE, elaboració pròpia

¹ La variació és de la cicle-tendència Ttt-12 (%), excepte en la matriculació de turismes

² Preus constants any 2010 (índex 2010=100)

D'acord amb les darreres dades disponibles de la Comptabilitat nacional trimestral d'Espanya corresponents al segon trimestre del 2017 i tal com hem observat en les darreres publicacions, la **despesa en consum final** (220,7 mil milions d'euros) continua augmentant gradualment encara que, expressada en taxa de variació interanual (3,7%), cedeix dues dècimes en relació amb la dada del primer trimestre (3,9%). Si bé tots els components de la despesa avancen significativament, l'increment s'explica, a l'igual del trimestre precedent, fonamentalment per l'evolució positiva de les economies domèstiques. Així, la despesa en consum final de les llars (164,5 mil milions d'euros) registra una taxa interanual d'un 4,6%. També la despesa en consum final de les administracions públiques avança moderadament (53,1 mil milions d'euros), amb una taxa interanual d'un 0,8%. Altrament, la despesa de les institucions sense finalitat lucrativa al servei de les llars, que és el component de la despesa final amb menor pes, es manté també en un nivell alt i situa la taxa interanual en un 4,6%.

A Espanya, l'indicador de **confiança dels consumidors** (ICC) del mes de setembre registra una davallada intermensual de 5,6 punts a causa, fonamentalment, de la mala valoració de la situació econòmica actual. Això no obstant, en relació al setembre de l'any passat, l'indicador avança 12,2 punts percentuals, el qual, expressat en taxa de variació interanual, representa una variació d'un 13,4%. Dels dos components que conformen l'ICC, l'índex relatiu a la valoració de la situació actual és el que presenta

l'increment més marcat, amb un 14,3% interanual, com a resultat de la valoració positiva de l'evolució de l'economia i de la percepció de les possibilitats del mercat de treball. La valoració de la situació de les llars evoluciona en positiu però a un ritme més lent. L'altre component, l'índex de valoració d'expectatives, presenta un avanç interanual lleugerament inferior però igualment positiu (12,6%), i és resultat de la percepció positiva de les expectatives respecte de la situació econòmica general i respecte de l'evolució de l'ocupació.

La **matriculació de vehicles**, tant en el conjunt de l'Estat com a les Illes Balears, es manté a l'alça. A les Illes, al mes de setembre, es matriculen 2.544 turismes, que representen un increment, respecte del setembre del 2016, d'un 2,8%. A Espanya, amb 92.123 turismes matriculats, l'augment és més intens, concretament d'un 5,4%. Considerant els resultats acumulats al llarg de l'any, s'observa la mateixa tendència. El nombre de turismes matriculats a les Illes Balears (42.693 vehicles) s'incrementa un 21,2% interanual, mentre que els matriculats en el conjunt de l'Estat (1.020.403 vehicles) ho fan un 8,2%. Tot i així, seguint amb les dades acumulades i amb els turismes, es donen diferències significatives entre les distintes illes. Mallorca, que es l'única illa que presenta un valor positiu, registra un creixement de les matriculacions d'un 7,4%. Menorca redueix les matriculacions un 1,8%. Finalment, a Eivissa i Formentera baixen, respectivament, un 6,3% i un 14,0%.

Com ja s'ha apuntat a l'apartat corresponent, el **comerç al detall** ha frenat el ritme de les vendes progressivament els darrers mesos. Al setembre, el darrer amb dades disponibles, la taxa de variació interanual de l'índex general de la xifra de negoci presenta un creixement d'un 2,3%. La variació interanual de la mitjana del període comprès entre el gener i el setembre se situa en un 3,0%.

El caràcter entre fred i molt fred del mes de setembre a les Illes Balears ha propiciat una baixada interanual de la **demanda elèctrica** d'un 5,4%. En el total acumulat al llarg del 2017 es registra un increment d'un 3,7% respecte del mateix període del 2016. Totes les illes presenten taxes positives.

Al mes d'agost, la demanda total de **productes petrolífers** en el conjunt de l'arxipèlag (incloent-hi les benzines, els gasoils i el fuel BIA) s'incrementa un 4,2% interanual i arriba gairebé a 122 milers de tones. La pujada s'explica fonamentalment pel fort augment del consum de fueloil, que s'incrementa més d'un 18,0%. Sumant només els carburants per a automoció, que aquest mes equivalen al 65,0% del total, l'increment és de gairebé un 4,0% interanual (78,8 milers de tones), atribuïble al major consum de gasoil del tipus A (3,6%) i de la benzina de 95 octans (4,0%). Les dades acumulades del gener a l'agost de tots els productes (643,7 milers de tones) reflecteixen, respecte de les del 2016, una baixada d'un 3,7%, que s'explica per la forta davallada del consum de fueloil (-41,4%). Els carburants per a automoció

(benzines i gasoil A) registren, en canvi, un increment de gairebé un 5,0% i, en termes percentuals, destaca la pujada del gasoil A (5,3%) i de la benzina de 98 octans (5,8%).

Al conjunt de l'Estat, a l'agost el consum total de productes petrolífers (poc més de 3 milions de tones) augmenta un 1,9%. En general, tret del gasoil B (-1,5%), la demanda puja en tots els tipus de carburant, especialment el gasoil C i el fueloil, ambdós amb taxes per sobre del 14,0%. El consum acumulat durant els primers vuit mesos d'enguany (24 milions de tones) augmenta un 2,2% en relació amb el mateix període de l'any passat. Els carburants per a automoció, que representen poc més de tres quartes parts (78,1%) del total consumit a l'Estat durant el període esmentat, arriben a 18,7 milions de tones, la qual cosa significa un increment interanual d'un 2,5%.

Altrament, durant el mes de setembre, el consum de carburant d'automoció a les Illes Balears expressat en unitats de volum arriba a 76.689 quilolitres, un 1,3% més que el setembre del 2016. Mallorca registra una pujada d'un 3,1% i Menorca d'un 0,3%. Per contra, les Pitiüses presenten una baixada d'un 5,7% motivada per la caiguda del consum de gasoil A (-8,5%). Finalment, el total consumit durant els primers tres trimestres de l'any en el conjunt de l'arxipèlag s'incrementa un 2,3% respecte del 2016, i destaquen les pujades registrades a les Pitiüses (2,7%) i a Mallorca (2,3%).

3 Consum de no residents

Taula 34. Enquesta de despesa turística (EGATUR)

	Darrera dada		Variació interanual (%)		Acumulat		Variació interanual (%)	
Illes Balears								
Despesa total (milions d'€)	abril	1.045,5	↗	37,4	gen-abr	1.777,3	↗	12,8
Despesa mitjana per persona (€)	abril	853,6	↗	6,6	gen-abr	820,4	↗	3,5
Despesa mitjana diària (€)	abril	130,5	↗	10,8	gen-abr	123,8	↗	10,6
Mallorca								
Despesa total (milions d'€)	abril	861,0	↗	31,0	gen-abr	1.495,7	↗	10,2
Despesa mitjana per persona (€)	abril	864,0	↗	2,6	gen-abr	837,0	➡	1,0
Despesa mitjana diària (€)	abril	130,6	↗	7,3	gen-abr	127,0	↗	9,4
Menorca								
Despesa total (milions d'€)	abril	45,4	↗	112,3	gen-abr	71,9	↗	18,2
Despesa mitjana per persona (€)	abril	792,5	↗	24,8	gen-abr	648,7	↘	-3,3
Despesa mitjana diària (€)	abril	117,7	↗	42,7	gen-abr	97,3	↗	5,0
Pitiüses								
Despesa total (milions d'€)	abril	139,1	↗	68,9	gen-abr	209,7	↗	33,9
Despesa mitjana per persona (€)	abril	813,7	↗	34,5	gen-abr	781,1	↗	28,6
Despesa mitjana diària (€)	abril	135,0	↗	30,8	gen-abr	113,8	↗	25,2

Font: Ibestat

Al setembre, la despesa total efectuada pels turistes estrangers a les Illes Balears continua la bona tendència de l'any i augmenta en termes interanuals un 13,9% per arribar a 2.078,3 milions d'euros. Amb aquesta dada es consolida l'important augment de despesa d'estrangers que s'ha produït durant l'any 2017 i fins el setembre és un 12,4% superior a la despesa produïda durant el mateix període del 2016, per arribar als 12.972,8 milions d'euros.

Quant a la despesa mitjana diària i a la despesa mitjana per persona, també al mes de setembre es registren increments similars (5,8% i 5,5%, respectivament) i són una continuació de les dades del període comprès entre gener i setembre. Aquests acumulats reflecteixen pràcticament els mateixos increments per la despesa mitjana per persona (5,3%) i la despesa diària (5,5%) respecte del mateix període de l'any anterior, per arribar a 1.058 euros i 146 euros respectivament. Aquesta similitud en el comportament de les dues dades durant l'any 2017 s'explica perquè la duració mitjana de les estades dels turistes estrangers no varien en comparació amb els mateixos mesos de l'any 2016.

FINS EL SETEMBRE LA DESPESA TURÍSTICA D'ESTRANGERS AUGMENTA UN 13,9%

Considerades conjuntament, durant el primer semestre del 2017 les compres i les disposicions d'efectiu que es fan a les Illes Balears amb targetes emeses a l'estranger registren un fort increment (16,1%) en relació amb el mateix període de l'any 2016. En distingir entre el tipus d'operacions les compres creixen a un ritme més accentuat que les disposicions d'efectiu, un 20% les primeres i un 2% les segones. L'import acumulat al llarg del primer semestre arriba a 1.746,6 milions d'euros, el 80,7% del qual correspon a compres (1.409,3 milions) i la resta a disposicions d'efectiu en caixers automàtics (337,3 milions). Fins al juny, la compra mitjana queda en 119,1 euros per operació (amb un -3,5% de variació interanual), mentre que la disposició mitjana es manté estable en 174,8 euros per operació. Agregant els tipus d'operació, els principals mercats emissors de turistes de les Balears, l'alemany i el britànic, presenten importants augments interanuals (un 10,1% i un 9,2%, respectivament). D'altra banda, s'acceleren els increments de la despesa en ambdós tipus d'operació en gairebé tots els principals mercats emissors, especialment els Estats Units (49,6%), Rússia (59%) i Noruega (30,3%). S'ha de recordar, en qualsevol cas, que l'origen de l'entitat emissora no necessàriament coincideix amb l'origen del titular.

4 Recaptació fiscal

Taula 35. Recaptació tributària a les Illes Balears

Illes Balears	Darrera dada		Cicle-tendència T ^t _{t-12} (%)	
Tributs totalment cedits				
Impost sobre Successions i Donacions	octubre	5.550	↗	2,8
Impost sobre Transmissions Patrimonials	octubre	47.624	↗	20,1
Impost sobre Actes Jurídics Documentats	octubre	6.573	↗	8,2
Taxa de joc	octubre	3.691	➡	1,6
Tributs parcialment cedits				
Impost sobre la Renda de les Persones Físiques	setembre	65.813	↗	8,5
Impost sobre el Valor Afegit	setembre	40.535	↗	18,6
Imposts especials de fabricació	setembre	1.971	➡	1,0
Tributs no cedits				
Impost sobre Societats	setembre	9.369	↗	37,4
Impost sobre la Renda dels No Residents	setembre	7.443	↗	3,7

Font: AEAT, Conselleria d'Hisenda i Administracions Públiques

Dades en milers d'euros

La recaptació fiscal a les Illes Balears s'incrementa a un ritme de dos dígits tant en els tributs de competència compartida com en els de competència exclusiva de la Comunitat Autònoma. Pel que fa als impostos del segon grup, la recaptació entre el gener i l'octubre arriba gairebé als 656 milions d'euros, la qual cosa representa un increment relatiu del 16,1% respecte dels mateixos deu mesos del 2016. Els tributs de competència compartida amb l'Administració estatal són més rellevants quant a l'import i hi destaquen l'IRPF i l'IVA. En conjunt, entre el gener i el setembre, se superen els 2.000 milions d'euros, uns 200 milions més que en els primers nou mesos de l'any passat. En termes relatius aquest fet implica una taxa de variació interanual del 10,1%. Quant als tributs que són competència de l'Estat, les dades de l'Agència Tributària mostren increments rellevants tant en l'impost de societats com en l'impost a la renda dels no residents.

EL CICLE ECONÒMIC IMPULSA LA RECAPTACIÓ A LES ILLES BALEARS

Segons les dades publicades pel Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques, al final d'agost el Govern de les Illes Balears presenta una situació de superàvit. La diferència entre els ingressos acumulats en els dos primers quadrimestres (3.339 M€) i les despeses (3.039 M€) és de 300 milions d'euros de capacitat de finançament. Cal comentar que, el 2016, el superàvit en aquests mateixos mesos arribà sols a 235 M€. Amb relació al PIB balear, el superàvit del pressupost executat se xifra en l'1,0%. Considerant el conjunt de totes les comunitats autònomes, la diferència entre els ingressos i les despeses se xifra en el 0,1% del PIB, dues dècimes més que el 2016, quan els comptes mostraven un dèficit pressupostari (-0,12%). Cal recordar que el límit de dèficit per al conjunt del 2017 és del 0,6% del PIB per a

totes les comunitats autònomes. La millora dels comptes públics ha permès rebaixar el període mitjà de pagament a proveïdors del Govern de les Illes Balears. Així, a l'agost aquesta mitjana se situa en 19,45 dies, i s'enllacen sis mesos per davall dels 30 dies. Al mateix mes de l'any passat, el període mitjà de pagament global a proveïdors se situà en els 73,53 dies.

En aquest paràgraf s'analitzarà l'evolució de les principals figures tributàries en què la competència està compartida amb l'Estat. En primer lloc, les retencions a compte de l'**impost de la renda sobre les persones físiques** sumen a les Illes Balears 1.269,2 milions d'euros fins al setembre del 2017. Els imports ingressats per les retencions als assalariats i a les activitats professionals els mateixos mesos de l'any passat foren 1.149,5 M€ i, per tant, hi ha un increment interanual del 10,4%. El revifament del mercat laboral, que es comenta més endavant en aquest butlletí, explica la pujada de l'import global de les retencions per IRPF. Aquesta major renda disponible influeix en l'alça del consum, que també es fa present en les quotes per l'**impost sobre el valor afegit** declarades a les Illes Balears, les qual ofereixen un balanç positiu. Entre el gener i el setembre la diferència entre les quotes transferides i les suportades és de 790,2 milions d'euros, mentre que el mateix període del 2016 no arribaren als 717,5 milions. Per tant, les empreses amb seu a les Illes Balears declaren una liquidació de l'IVA que representa una variació interanual de del 10,1%. Els **imposts especials de fabricació** estan formats per l'impost sobre hidrocarburs, l'impost sobre labors del tabac i l'impost sobre l'electricitat. La recaptació de les tres figures tributàries a les Illes Balears supera els 11,7 milions d'euros en els tres primers trimestres d'enguany, una variació interanual del 8,3%.

Quant als tributs de competència exclusiva de la Comunitat Autònoma, destaca una vegada més l'**impost sobre transmissions patrimonials**, atès l'import que es recapta mitjançant aquesta figura tributària. En els primers deu mesos del 2017 gairebé el 60 % de la recaptació dels impostos de competència autonòmica es correspon a les transmissions patrimonials i s'acosta per primera vegada en la sèrie històrica als 400 milions d'euros. Fa un any, la recaptació per aquest concepte fins a l'octubre fou de 330,9 milions, la qual cosa implica un augment interanual del 18,6 %. L'impost sobre **actes jurídics documentats** (AJD) es reafirma com el segon impost en importància de recaptació a les Illes Balears i supera els 88 milions en els primers deu mesos del 2017, fet que no succeïa d'ençà del 2009. Si es compara amb el mateix període del 2016, la recaptació per AJD puja un 16,0 %. D'aquesta manera, l'AJD supera en recaptació l'**impost de successions i donacions**, tot i que aquesta figura tributària ha augmentat més d'un terç respecte de l'any passat. Aquest impost grava l'adquisició per persones físiques de béns i drets per herència, llegat o qualsevol altre títol successori i la percepció de quantitats pels beneficiaris de contractes d'assegurança sobre la vida. Entre el gener i l'octubre representa un import de gairebé 80 milions d'euros. Contràriament a l'evolució de les figures tributàries analitzades fins al moment, la **taxa de joc** sols manté el nivell del

2016 fins a l'octubre i presenta una recaptació que s'acosta als 30 milions d'euros. Finalment, l'**impost sobre el patrimoni**, que és un impost cedit per l'Estat a les comunitats autònomes, grava el patrimoni net de les persones físiques. Aquest impost grava la titularitat pel subjecte passiu del seu patrimoni a 31 de desembre de cada any. El patrimoni net està format pel conjunt de béns i drets de contingut econòmic que sigui titular, amb deducció de les càrregues i gravàmens que disminueixin el seu valor, així com dels deutes i obligacions personals de què hagi de respondre. La base imposable es redueix, en concepte de mínim exempt, en 700.000 euros. Fins a l'octubre, es recapta a les Illes per aquesta figura tributària un total de 66,6 milions, un 4 % menys que en el mateix període del 2016.

Dels tributs que són competència exclusiva de l'Estat, es comentaran l'**impost de societats** i el de la renda de no residents. En el primer cas, les empreses amb seu a les Illes Balears han ingressat a l'Agència Tributària 273,2 milions d'euros entre el gener i el setembre. Tenint en compte que l'any anterior la xifra es va quedar en 255 milions, s'ha donat un increment relatiu del 7,1 %. L'**impost sobre la renda de no residents** augmenta entre el gener i el setembre més d'una cinquena part i arriba als 85,6 milions d'euros de recaptació.

5 Inversió

Taula 36. Indicadors d'inversió

Illes Balears	Darrera dada		Cicle-tendència T ^t _{t-12} (%)	
Societats mercantils creades	agost	209	↘	-2,1
Augment net de capital (milers d'€) ¹	agost	46.683	↘	-22,2
Centres de treball inscrits a la SS (règim general)	setembre	47.446	↗	3,6
Mallorca	setembre	34.747	↗	3
Menorca	setembre	4.113	↗	4,1
Eivissa	setembre	7.835	↗	4,3
Formentera	setembre	745	↗	3,8
Import de noves hipoteques (milions d'€)	agost	221	↗	15,6
Mallorca	agost	166	→	0,9
Menorca	agost	14	↗	31,0
Pitiüses	agost	41	↗	44,8
Dipòsits (milions d'€)	2n trim	23.699	↗	6,2
Crèdits (milions d'€)	2n trim	31.451	↘	-2,4
Matriculació de vehicles de càrrega ^{2,3}	setembre	420	↗	23,2
Matriculació de vehicles per a lloguer ³	setembre	266	↗	77,3
Inversió estrangera (milions d'€)	2n trim	196	↗	7,4

Font: BE, DGT, INE, MINETUR, Ibestat i elaboració pròpia

¹ Capital de noves societats, més ampliacions de capital, menys reduccions de capital

² Camions, furgonetes, remolcs i tractors industrials. La dada correspon a la taxa de variació de la sèrie original

³ La dada correspon a la taxa de variació interanual de la sèrie original

Al mes d'agost, el nombre de **societats mercantils** creades a les Illes Balears arriba a 209, totes societats limitades, xifra que representa un 1,5% més que les constituïdes el mateix mes de l'any 2016. El capital subscrit és de gairebé 12,9 milions d'euros i representa una baixada d'un 96,6% interanual. D'altra banda, el nombre de societats dissoltes (60) augmenta més d'un 76,0%. A Espanya es constitueixen 5.905 societats (un 7,8% menys) i se'n dissolen 1.228 (-0,9%). Durant els dos primers quadrimestres, es creen en total a les Illes Balears 2.526 societats, un 2,2% menys que durant el mateix període de 2016. En canvi, el

nombre acumulat de societats dissoltes en aquest període (600) augmenta de manera significativa (10,3%). El capital net es defineix com la diferència entre, d'una banda, el capital subscrit per les noves societats més les ampliacions de les existents i, de l'altra, les reduccions de capital de societats ja creades. En aquests vuit mesos disminueix en termes interanuals un 28,7% i arriba a 620 milions d'euros.

DURANT ELS DOS PRIMERS QUADRIMESTRES EL DINAMISME EMPRESARIAL A LES BALEARS S'AFEBLEIX

Al setembre del 2017 hi ha a les Illes Balears 47.446 **centres de treball** inscrits en el Règim general de la Seguretat Social. En relació amb el setembre del 2016, la xifra representa un augment de comptes de cotització d'un 4,1%. Per illes i en termes percentuals destaca Formentera, amb un increment d'un 8,8%; a continuació, també amb forts increments, es troben Eivissa (5,5%) i Menorca (4,8%). Finalment, Mallorca, registra el creixement més contingut i la taxa interanual queda en un 3,7%.

A les Illes Balears, les darreres dades provisionals de constitució d'**hipoteques** acrediten la bona marxa del mercat hipotecari, si bé amb algunes diferències entre les distintes illes que exposam a continuació. Al mes d'agost, el nombre d'hipoteques, rústiques i urbanes, contractades en el conjunt de l'arxipèlag presenta una baixada interanual d'un 0,4% i suma un total de 1.247. L'import hipotecat, en canvi, experimenta un increment d'un 3,8% i arriba gairebé als 221 milions d'euros. Aquest mes, doncs, l'import mitjà de les hipoteques és de 177,1 milers d'euros. Quant als habitatges, a l'agost se subscriuen 900 hipoteques (un increment d'un 5,8% interanual) per un import de quasi 150 milions d'euros, que representa una pujada d'un 49,3% interanual.

EL MERCAT HIPOTECARI ES RECUPERA DURANT ELS MESOS D'ESTIU

Tenint en compte els resultats acumulats durant els dos primers quadrimestres, la variació del nombre d'hipoteques (10.305) respecte del mateix període de 2016 és d'un 8,4%. Durant aquests mesos es contracta un import de gairebé 1.953 milions d'euros i suposa un augment interanual d'un 12,5%. L'import mitjà de les hipoteques augmenta un 3,8% i és de 189,5 milers d'euros. Les Pitiüses (35,3%) i, en menor mesura, Menorca (25,5%) són les illes que en termes percentuals registren els majors avanços interanuals en la constitució d'hipoteques, mentre que a Mallorca, que concentra quasi tres quartes parts del total, la variació és més moderada (2,2%). Pel que fa a l'import subscrit, totes les illes registren pujades significatives, especialment les Pitiüses (40,0%). D'altra banda, tant el nombre d'hipoteques constituïdes sobre habitatges com l'import registrat s'intensifiquen significativament en el període examinat. Entre gener i agost, en el conjunt de la comunitat autònoma es contracten 7.059 hipoteques sobre habitatges (un 12,7% més que en el mateix període de l'any passat) per un import de 1.082 milions d'euros (23,9%). Per illes i en termes percentuals, és destacable el creixement de quasi un 57,0% a les Pitiüses. A Menorca l'augment és d'un 33,2%, i a Mallorca, d'un 3,2%.

D'acord amb les dades publicades pel Banc d'Espanya, durant el segon trimestre d'enguany el volum de **crèdit viu** a les Illes Balears, considerant conjuntament el de les administracions públiques, el de les empreses i el de les llars, baixa lleugerament en relació al trimestre precedent. En aquest trimestre, el volum arriba a 31.451 milions d'euros, la qual cosa suposa, com dèiem, una reducció d'un 0,6% en termes inter trimestrals i, en relació amb el mateix trimestre de l'any passat, d'un 2,6%. Una xifra tan baixa com la d'aquest trimestre no es comptabilitzava d'ençà del 2006. El nivell d'endeutament de les administracions públiques

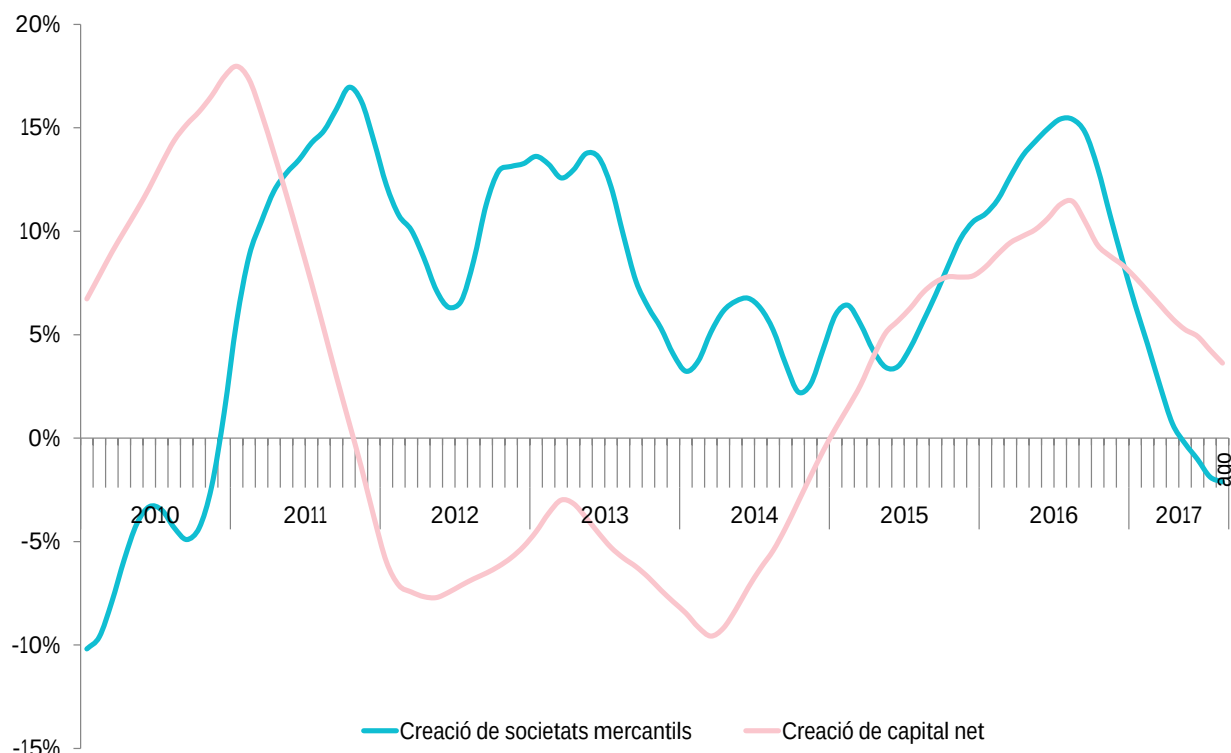
(1.937 milions) amb les entitats de crèdit minva gradualment (un -11,8% respecte del primer trimestre del 2017), de manera que el crèdit al sector públic continua reduint el seu pes i representa aquest trimestre el 6,2% del crèdit total concedit a les Illes Balears, set dècimes percentuals menys que el valor del trimestre anterior. Aquesta proporció és fins i tot inferior a la que es manté en el conjunt de l'Estat, on representa el 6,4% del finançament total. A les Illes Balears el 93,8% restant, 29.514 milions d'euros, correspon a crèdits concedits al sector privat, el quals pugen lleugerament en termes inter trimestrals (0,2%). En el conjunt de l'Estat el volum dels crèdits concedits continua també clarament a la baixa, tal com hem descrit en els butlletins anteriors. Així, la dada referida al segon trimestre del 2017 comptabilitza 1,29 bilions d'euros en préstecs concedits al sector públic i al sector privat, amb una disminució inter trimestral d'un 0,4% i d'un 3,7% en termes inter anuals. En el cas espanyol, aquest trimestre torna a caure amb força (un -0,8% en relació amb el trimestre precedent) el crèdit a les administracions públiques (82.906 milions). D'altra banda, l'import del crèdit concedit al sector privat a Espanya és d'1,21 bilions d'euros i representa, respecte del primer trimestre, una davallada d'un 0,4%.

EN EL SEGON TRIMESTRE DEL 2017 EL NIVELL D'ENDEUTAMENT DEL SECTOR PÚBLIC DE LES ILLES ES REDUEIX UN 11,8%

En el conjunt de l'Estat espanyol, seguint amb l'anàlisi del segon trimestre, el percentatge del finançament destinat a activitats productives (el 45,5% del total del crèdit) continua a la baixa. L'import total és de 587,5 mil milions d'euros, xifra que suposa una reducció d'un 1,8% en relació amb el primer trimestre d'enguany i d'un 4,3% en termes inter anuals. Tot i així, el comportament sectorial és desigual. Les activitats econòmiques que formen part del sector primari i del secundari registren pujades respectives d'un 4,1% i d'un 2,0% inter trimestrals. La resta dels sectors econòmics es ressenten de la reducció del crèdit, especialment el sector de la construcció (un -7,2% en comparació amb el trimestre precedent). El crèdit destinat a finançar els serveis es redueix un 2,5% i, de totes les activitats integrades en aquest sector, únicament registren pujades les de comerç (3,4%) i les de transports i comunicacions (2,8%). Les activitats més afectades per la reducció del crèdit són un altre cop les d'intermediació financera (-9,1%) i les d'altres serveis (-4,5%).

L'evolució dels **dipòsits** en entitats de dipòsit a les Illes Balears ha seguit, en línies generals, una trajectòria oposada a la dels crèdits. Durant el segon trimestre d'enguany es confirma la tendència a l'alça i el volum total dels dipòsits (23.699 milions d'euros) s'incrementa un 4,5% en relació al primer trimestre (un 7,7% en termes inter anuals). Els dipòsits de les administracions públiques, que equivalen al 4,6% del total, augmenten un 0,4% inter trimestral i els d'altres sectors residents ho fan un 4,7%. A Espanya, el ritme de creixement dels dipòsits és en general més fluctuant que el de les Illes Balears. Aquest trimestre l'import total arriba a 1,23 bilions d'euros i la taxa de variació inter trimestral se situa en un 4,0%.

Gràfic 17. Variació interanual de la tendència-cicle d'indicators d'inversió a les Illes Balears

Font: INE, elaboració pròpia

Pel que fa a la **matriculació de vehicles de càrrega**, durant el mes de setembre es manté la tendència a l'alça i les matriculacions (420 vehicles) augmenten un 23,2% interanual. Tenint en compte el total acumulat al llarg dels tres primers trimestres, la matriculació de camions, furgonetes, tractors i altres vehicles de càrrega arriba a 5.080 vehicles, la qual cosa representa un increment d'un 14,3% en relació amb el mateix període de l'any passat.

Durant el segon trimestre del 2017, la **inversió estrangera** a les Illes Balears (196 milions d'euros) s'incrementa en gairebé un 300,0% el volum invertit el trimestre precedent. En termes interanuals, malgrat ser una xifra important, representa una disminució d'un 3,0%, la qual cosa s'explica perquè el volum invertit en el segon trimestre del 2016 fou un dels més importants dels darrers anys. D'acord amb les estadístiques d'inversió estrangera que publica el Ministeri d'Economia i Competitivitat, gairebé el 85,0% de la inversió d'aquest trimestre es destina

a activitats vinculades a la consultoria de gestió empresarial. A molta distància, els altres sectors destinataris de la inversió, amb un 14,3%, corresponen a diverses activitats immobiliàries (compravenda, gestió i promoció). Aquest trimestre, la inversió en la resta de sectors és pràcticament irrellevant. El gruix del capital invertit procedeix majoritàriament de Luxemburg, amb un pes d'un 85,0%. A continuació, a molta distància, d'Aràbia Saudita (2,9%) i d'Alemanya (2,5%). A Espanya, l'import de les inversions estrangeres en el segon trimestre arriba als 5.734 milions d'euros, un 12,7% més que en el mateix trimestre de l'any 2016.

D'altra banda, les **inversions espanyoles a l'estranger** d'aquest segon trimestre sumen 5.376 milions d'euros i, si bé es recuperen un 16,0% respecte del trimestre precedent, queden molt lluny del volum d'inversió d'un any enrere, ja que es redueix en més de la meitat (-57,4%). Finalment, d'acord amb l'estadística esmentada, durant aquest trimestre la inversió de les Illes Balears a l'exterior és molt reduïda i arriba als 5 milions d'euros.

V. MERCAT LABORAL

1

Dades laborals de l'EPA. Illes Balears, Espanya i UE-28

Taula 37. Indicadors d'ocupació i atur (Illes Balears, Espanya i UE-28)

Indicador	Illes Balears			Espanya			Europa (UE-28)		
	Període: 3T17			Període: 3T17			Període: 2T17		
	Darrera dada	Cicle-tendència T _{t-12} (%)		Darrera dada	Cicle-tendència T _{t-12} (%)		Darrera dada	Cicle-tendència T _{t-12} (%)	
Persones actives (milers)	645,5	→	0,8	22.780,9	→	-0,3	246.340,7	→	0,5
Taxa d'activitat (16-64 anys) (%)	81,9	→	-0,2	75,2	→	-0,3	73,3	→	0,4
Taxa d'ocupació (16-64 anys) (%)	74,2	→	1,0	62,8	→	1,7	67,7	→	1,1
Persones ocupades (milers)	585,8	↗	2,3	19.049,2	↗	2,8	227.661,3	→	1,6
Homes	313,5	↗	3,0	10.420,5	↗	3,0	122.956,3	→	1,5
Dones	272,4	→	1,6	8.628,7	↗	2,5	104.705,0	→	1,7
Persones menors de 25 anys	42,2	↗	18,2	1.030,9	↗	15,0	18.624,0	→	1,7
Persones de 25 a 54 anys	458,8	↗	2,0	14.869,7	→	1,5	165.653,2	→	0,8
Persones de 55 anys i més	84,7	↘	-2,6	3.148,7	↗	5,5	37.730,8	↗	4,3
Persones estrangeres	131,3	↗	6,9	2.111,0	↗	4,9	17.780,1	↗	4,5
Persones en atur (milers)	59,7	↘	-12,1	3.731,7	↘	-13,6	18.679,4	↘	-10,8
Homes	32,3	↘	-8,2	1.810,7	↘	-15,0	9.895,7	↘	-10,8
Dones	27,5	↘	-15,9	1.921,1	↘	-12,3	8.783,7	↘	-10,8
Persones menors de 25 anys	11,8	↘	-10,6	579,2	↘	-10,5	3.777,3	↘	-10,4
Persones de 25 a 54 anys	37,2	↘	-20,3	2.628,6	↘	-15,4	12.477,4	↘	-11,6
Persones de 55 anys i més	10,7	↗	33,8	524,0	↘	-7,7	2.323,3	↘	-7,8
Persones estrangeres	15,0	↘	-3,2	620,0	↘	-6,5	2.504,4	↘	-6,9
Taxa d'atur (%)	9,3	→	-1,4	16,4	↘	-2,5	7,6	→	-1,0
Homes	9,3	→	-1,0	14,8	↘	-2,6	7,5	→	-0,9
Dones	9,2	→	-1,7	18,2	↘	-2,5	7,8	→	-0,9
Persones menors de 25 anys	21,9	↘	-5,2	36,0	↘	-6,0	16,9	→	-1,8
Persones de 25 a 54 anys	7,5	→	-1,9	15,0	↘	-2,5	7,0	→	-0,9
Persones de 55 anys i més	11,2	↗	2,8	14,3	→	-1,7	5,8	→	-0,7
Persones estrangeres	10,3	→	-1,0	22,7	↘	-2,1	12,4	→	-0,1
Taxa protecció de l'atur	26,1	↗	7,2	27,4	→	0,7	-	↗	-
Taxa de temporalitat assalariats	31,9	→	1,5	27,4	→	0,4	14,4	→	0,0
Taxa de parcialitat assalariats	11,4	→	-0,2	14,3	→	-0,3	19,5	→	0,0
% persones autoocupades	19,1	→	-1,0	16,5	→	-0,3	10,4	→	-0,2

Font: Eurostat, INE, OTIB

Nota: la variació de les taxes es dona com a diferència de punts percentuals respecte al mateix període de l'any anterior

La recuperació econòmica es manté amb força durant el primer semestre de l'any, tot i que a mig termini continua la incertesa per la sortida del Regne Unit de la Unió Europea i de la política econòmica dels Estats Units, entre d'altres. Així, el PIB de la zona euro creix un 0,6% interanual en el segon trimestre de l'any, 0,1 p.p. més que en el primer trimestre de l'any. Per països, el creixement es va igualant en els principals estats de la zona euro, empès per la millora del comerç internacional i la fortalesa del consum privat. Les darreres previsions de la comptabilitat europea confirmen la millora dels indicadors econòmics. Les previsions del setembre del Banc Central Europeu han millorat i es preveu que el creixement del PIB se situï en el 2,2% l'any 2017. Ara bé, al mateix temps també es presenta un descens del ritme de creixement per al 2018 i per al 2019. L'actualització del juliol de les perspectives econòmiques publicades per l'FMI presenta un creixement inferior, que és d'un 1,9% per al 2017 i d'un 1,7% per al 2018.

El mercat de treball de la Unió Europea, impulsat pel ritme de creixement econòmic, manté el dinamisme amb increments de la població activa (0,5%) i ocupada (1,6%) i, alhora, un considerable descens de la població en atur (-10,8%) durant el segon trimestre de l'any. Pel que fa a l'ocupació, l'augment entre les dones (1,7%) supera lleugerament el dels homes (1,5%). Per edat, a l'igual que en altres trimestres, el creixement més destacat es dona entre els ocupats majors de 55 anys (4,3%). També se situa en valors similars el del col·lectiu d'estrangers (4,5%). Tot això deixa la taxa d'ocupació de la població de 16 a 64 anys de la UE-28 en el 67,7%, 1,1 p.p. més que ara fa un any, assolint el valor més alt de tota la sèrie (des de 2005).

L'atur encadena reduccions durant més de tres anys i la taxa d'atur se situa en el 7,6%, el valor més baix des del quart trimestre del 2008 i un punt percentual per sota de la xifra del segon trimestre del 2016. El descens més acusat l'experimenten els menors de 25 anys que baixen gairebé dos punts percentuals (-1,8 p.p.) respecte del mateix trimestre del 2016. Malgrat el descens interanual els joves són el grup que presenta la taxa d'atur més elevada, que fins i tot més que duplica la del conjunt de la població. També roman elevada la taxa d'atur dels estrangers (12,4%). Aquests dos col·lectius són els que, de manera habitual al mercat de treball, presenten les taxes més elevades. Aquesta és una situació que ja es donava abans de la crisi, però que arran de la recessió es va accentuar.

A Espanya, segons les dades avançades de la Comptabilitat Trimestral d'Espanya del tercer trimestre del 2017, com ja s'ha avançat prèviament, el creixement es manté per sobre del 3% -concretament un 3,1%- i, un 0,8% si es considera la taxa intertrimestral. La bona evolució de l'economia es reflecteix en el mercat de treball del conjunt estatal amb una major creació d'ocupació i menys atur. Malgrat això, la població activa del tercer trimestre disminueix respecte del mateix trimestre del 2016 (-0,3%). En conseqüència la taxa d'activitat de les persones d'entre 16 i 64 anys també baixa 0,3 p.p. i assoleix el 75,2% de la població en edat de treballar. El conjunt de persones ocupades és de 19.049.200 persones en el tercer trimestre de l'any, de manera que l'ocupació creix a Espanya un 2,8% i la taxa d'ocupació supera el 60% (62,8%), el valor més alt d'ençà el quart trimestre del 2008. Quant al perfil dels ocupats, tots els col·lectius incrementen l'ocupació en termes interanuals, però destaca el fort repunt dels menors de 25 anys (15%).

L'atur al conjunt estatal encara no ha recuperat els valors anteriors a la crisi, tot i les contínues disminucions del nombre d'aturats que ja encadenen quatre anys de descensos. El total de

persones en situació d'atur en el tercer trimestre del 2017 és de 3.731.700, que representa una caiguda del 13,6% interanual. En conseqüència la taxa d'atur també perd 2,5 p.p. i assoleix el 16,4% de la població activa espanyola, que és el valor més baix d'ençà el darrer trimestre del 2008. Tots els col·lectius experimenten reduccions entre 2 i 3 p.p., excepte els menors de 25 anys que disminueixen l'atur més intensament (-6,0 p.p.). Amb tot, els joves i els estrangers són els grups que han de fer front a les taxes d'atur més altes (36,0% i 22,7%, respectivament), i especialment els primers, que dupliquen la taxa general d'atur.

A l'arxipèlag balear la població activa (persones que s'incorporen al mercat laboral) torna als valors positius en el tercer trimestre de l'any (0,8%), després de quatre trimestres en negatiu. Així, la taxa d'activitat assoleix el 81,9% de la població d'entre 16 i 64 anys. Amb aquesta xifra les Illes són la comunitat autònoma amb la major taxa d'activitat, superant també la mitjana estatal en més de 6 p.p. A més, continua l'impuls de la creació neta d'ocupació, amb un augment de la població ocupada del 2,3%. El nombre d'ocupats del tercer trimestre és de 585.800 persones, que és el valor més alt de tota la sèrie. Per tant, les Illes Balears són l'única comunitat autònoma que ha recuperat i incrementat l'ocupació existent abans de la crisi. L'ocupació creix a tots els col·lectius sociodemogràfics amb l'excepció dels majors de 55 anys (-2,6%), i puja especialment entre els joves (18,2%) i els estrangers (6,9%).

Quant a l'atur, es manté la tendència a la baixa i el tercer trimestre perd un 12,1%, situant el nombre de desocupats en 59.700 persones, el valor més baix des del tercer trimestre del 2008. Quant al perfil de les persones sense feina, tots els grups experimenten disminucions de l'atur, excepte els majors de 55 anys que creixen intensament (33,8%). Destaquen les reduccions de les persones de 25 a 54 anys (-20,3%), les dones (-15,9%) i els joves (-10,6%). El tercer trimestre de l'any habitualment a les Illes Balears és el que presenta una menor taxa d'atur ja que coincideix amb la temporada alta turística. A més, per primera vegada des de fa nou anys la taxa se situa per sota del 10%. La taxa d'atur del tercer trimestre és del 9,3%, 1,4 punts per sota del valor d'ara fa un any i 7,1 p.p. per sota de la taxa d'Espanya. Aquesta xifra de les Illes assoleix el valor més baix de totes les comunitats autònomes. D'acord amb les xifres d'atur presentades abans, tots els grups disminueixen la taxa d'atur, amb l'excepció de les persones de més de 55 anys que l'incrementen en 2,8 punts. Destaca el descens dels menors de 25 anys, que perden 5,2 p.p. en termes interanuals. Quant al perfil, els grups que presenten taxes superiors al 10% són el d'estrangers (10,3%), els majors de 55 anys (11,2%) i, especialment, els joves, que amb una taxa del 21,9% dupliquen amb escreix la taxa del conjunt de la població.

La desagregació per sectors que presenta l'EPA respecte de les xifres d'ocupació i atur de les Illes Balears ens complementa la informació del mercat laboral. Respecte del tercer trimestre del 2016 tots els sectors, menys la construcció (-5,7%), incrementen el nombre d'ocupats. Destaca l'augment de l'agricultura (21,1%) i la indústria (13,7%), seguits dels serveis (2,2%). Pel que fa a l'atur, també augmenta a la construcció (105,6%), mentre que es redueix a la indústria (-47,8%) i els serveis (-9,3%).

Les hores treballades per ocupats en el tercer trimestre del 2017 s'han incrementat un 3,9% interanual, mentre que l'ocupació en aquest període ha pujat un 2,3%. Per tant, al llarg del trimestre s'ha produït un major increment de les hores treballades que de l'ocupació, de manera que s'ha donat una creació neta d'ocupació i no un repartiment dels llocs de feina com es produïa durant la crisi.

Ocupació i atur a les Illes Balears: dades administratives

Taula 38. Indicadors del mercat laboral a les Illes Balears

	Darrera dada		Cicle-tendència T _{t-12} ^t (%)	
Total de persones d'alta a la Seguretat Social¹	setembre	541.441	↗	6,6
Assalariats	setembre	430.214	↗	7,7
Autònoms i altres règims especials	setembre	111.227	→	2,0
Homes	setembre	285.915	↗	7,2
Dones	setembre	255.526	↗	5,7
Estrangers UE-28	setembre	56.895	↗	10,9
Estrangers no UE	setembre	47.355	↗	10,6
Persones en atur registrades	setembre	42.415	↘	-11,0
Homes	setembre	19.843	↘	-12,9
Dones	setembre	22.572	↘	-9,2
Persones menors de 25 anys	setembre	4.627	↘	-2,1
Persones de 25 a 54 anys	setembre	26.818	↘	-13,8
Persones de 55 anys i més	setembre	10.970	↘	-8,4
Estrangers UE-28	setembre	3.046	↘	-5,5
Estrangers no UE	setembre	4.692	↘	-12,9
Persones en atur registrades fa més de 12 mesos	setembre	14.531	↘	-19,0
Total contractes registrats	setembre	40.370	↗	4,2
Contractes indefinits	setembre	6.042	↗	19,3
Contractes temporals	setembre	34.328	↗	2,4
Contractes a temps parcial	setembre	13.510	→	-1,8
Contractes fixos discontinus	setembre	2.231	↗	8,8

Font: TGSS, SOIB, OTIB

¹ Afiliats als règims general, d'autònoms, i als règims especials agrari, de la mar i de la llar de la Seguretat Social. No inclou afiliats a MUFACE i ISFAS ni règims especials menors de la Seguretat Social

En el mes de setembre tant els indicadors d'afiliació com els d'atur presenten una evolució favorable. En el primer cas, el nombre d'afiliats creix un 7,7% interanual, situant el nombre d'altres en 541.441 persones. Aquesta xifra és la més elevada d'un mes de setembre des del 1996, a més de superar per segon any consecutiu la xifra del mig milió d'afiliats. El nombre d'aturats ha estat de 42.415 persones el novè més de l'any, una xifra que, per primera vegada, se situa per sota del valor del 2008 i que representa un descens del 12,1% respecte del setembre del 2016.

Espanya, durant el novè mes del 2017, també mostra la mateixa evolució, però no tan intensa com la de les Illes. Per una banda, l'afiliació es manté a l'alça des de fa més de 3 anys (4,5%). Per l'altra, l'atur continua el descens iniciat el 2013 i assoleix les 3.410.182 persones desocupades, de manera que se situa com el setembre amb menor nombre d'aturats des del 2008. Totes les comunitats autònomes disminueixen l'atur, especialment Aragó (-13,6%), les Illes Balears (-12,1%) i Catalunya (-11,2%).

Les hores efectives treballades pel conjunt d'ocupats en el tercer trimestre del 2017 creixen un 3,8% interanual i les hores treballades per assalariats ho fan encara amb més força (4,1%). Pel que fa a l'ocupació, segons dades de l'EPA, tot i que també creix, ho fa de manera més lleugera (2,8%). Les dades de l'IBESTAT mostren que l'afiliació equivalent a temps complet s'incrementa un 9,9%. El tercer trimestre de l'any és el que presenta una major ocupació de tot l'any; això es tradueix en un augment dels treballadors ocupats que, alhora, incrementen les hores treballades. De conformitat amb l'Enquesta Trimestral de Costes Laborals, que ofereix la mitjana d'hores per treballador, un cop més les Illes Balears és la comunitat autònoma amb el major nombre d'hores efectives treballades, superant en 6,7 hores la mitjana estatal. En el segon trimestre de l'any són 138,1 hores, un 3% menys que ara fa un any. De fet, totes les autonomies experimenten descensos de les hores treballades. La diferència entre les hores efectives de les illes i les del País Basc, que és la regió amb el nombre més baix, és de 13,2 hores. La major durada de la jornada es dona a les Illes Balears, tant a temps complet com a temps parcial. En el primer cas la jornada és de 151,5 hores a les illes, 11,4 hores més que el País Basc, que presenta la més baixa. A temps parcial la jornada és de 108 hores, un fet que suposa una diferència de 39,8 hores respecte del País Basc que, de nou, presenta la jornada més curta. Per sector, s'observa una reducció de les hores efectives a tots ells. La jornada més llarga es correspon amb la construcció (153 hores), seguida de la indústria (143,5 hores) i, finalment, dels serveis (136,2 hores). La pèrdua d'hores treballades respecte del segon trimestre del 2016 oscil·la entre les 6,9 hores menys de la indústria i les 4,1 hores menys dels serveis.

EL MES DE SETEMBRE DEL 2017 SUPOSA UN RÈCORD HISTÒRIC EN AFILIACIÓ

Quant al perfil de les persones en atur, el major descens del mes de setembre l'experimenten els homes (-14,5%), que són el 46,8% dels aturats. També destaquen les disminucions de les persones majors de 25 anys (-13,4%) i dels estrangers no comunitaris (-15,4%). Per nacionalitat, el següent descens més important és el dels espanyols (-12,1%), seguit pels aturats de la Unió Europea. La reducció de l'atur entre el col·lectiu d'estrangers ha permès disminuir el seu pes del 24,8% el setembre del 2008 fins el 18,2% el mateix mes del 2017. Pel que fa als desocupats de llarga durada, el setembre mostren un descens interanual del 18,8%, encadenant així quatre anys de descensos continuats. El mapa que es mostra en aquest apartat presenta el percentatge de llarga durada per municipis. Tal i com es pot veure, Palma i municipis de Raiguer i del Pla de Mallorca, són els que tenen unes ràtios més elevades.

La distribució sectorial per sectors mostra un descens de l'atur a totes les branques de l'economia de les Illes. Encapçalen la disminució el sector de la construcció (-20,4%), seguit de l'agricultura (-19,5%), i la indústria (-12,8%). El sector del totxo és el que més temps porta disminuint l'atur, ja que encadena caigudes interanuals d'ençà l'agost del 2010. Respecte dels serveis, el descens més intens d'aquest mes l'experimenta la resta de serveis (-12,2%), seguit de l'hostaleria (-11,3%) i del comerç (-7,1%).

El mes de setembre s'han registrat 40.370 nous contractes a les Illes Balears, un 1,3% menys que el mateix mes del 2016. En canvi, a Espanya s'han signat un 4,5% de contractes més (86.267 nous contractes). Per tipus de contracte, el descens de contractació interanual a les illes és conseqüència de la caiguda de la contractació temporal que baixa un 3,4%, mentre que la indefinida creix un 12,5%. A més, el mes de setembre el pes de la contractació indefinida de l'arxipèlag supera de nou la mitjana espanyola (15% i 9,7%, respectivament) i se situa com la segona comunitat amb el major percentatge de contractació indefinida. Des de la perspectiva de la classificació de les activitats, la contractació del novè mes de l'any cau a tots els sectors, excepte a la construcció on creix amb força (14,9%). Així, l'agricultura redueix els nous contractes (-19%), seguida pel comerç (-15,9%), l'hostaleria (-7,3%) i la indústria (-0,5%).

El darrer dia del mes de setembre es comptabilitzen un total de 541.441 persones afiliades a la Seguretat Social a les Illes Balears, un 7,7% més que fa un any. Per segon any consecutiu se supera el mig milió d'afiliats en un mes de setembre, a més de ser el valor més alt d'aquest mes a tota la sèrie (des de 1996). L'augment de l'afiliació també es dona en totes les comunitats autònomes, així com en el conjunt nacional (4,5%), tot i que l'augment de les illes és el més alt de l'Estat. Per règim d'afiliació, el novè mes del 2017 el règim del mar és el que mostra el major creixement interanual (15,5%), seguit del general (9,3%) i del d'autònoms (2,7%). En canvi, el règim de la llar perd afiliats en el darrer any (-4,2%), així com l'agrari (-2,2%). Respecte del perfil i pel que fa al gènere dels treballadors, l'augment interanual del mes de setembre és lleugerament superior pels homes (8,1% els homes i 7,4% les dones). Ara bé, el pes dels homes respecte del conjunt d'afiliats supera el de les dones (52,8% i 47,2%, respectivament). Quant a l'edat, els menors de 25 anys i els més grans de 55 anys (variacions interanuals del 19,2% i 8,5%, respectivament) creixen més que el grup central de 25 a 54 anys (6,6%). Per nacionalitat, el mes de setembre són els no comunitaris els que incrementen l'afiliació de manera més intensa (13,8%).

LA TAXA D'ATUR CAU A TOTES LES ILLES EN COMPARACIÓ AMB EL SETEMBRE DEL 2016

Taula 39. Indicadors del mercat laboral per illes

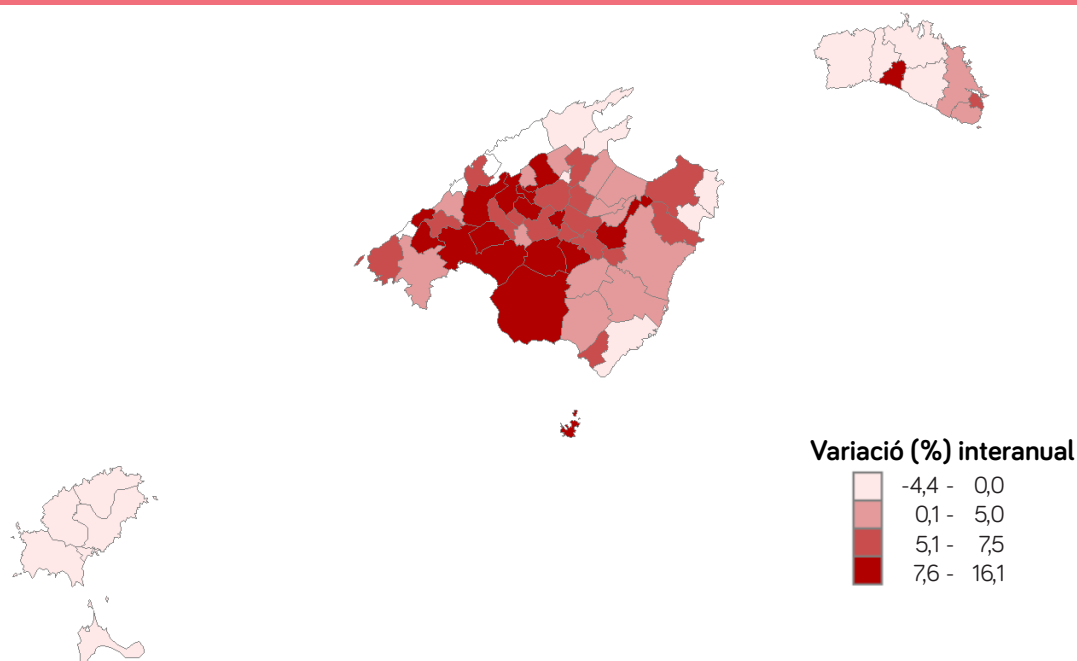
	Darrera dada		Cicle-tendència T ⁱ _{t-12} (%)	
Mallorca				
Població activa ¹	setembre	459.142	↗	4,9
Afiliats a la Seguretat Social ²	setembre	424.356	↗	6,2
Afiliats a la Seguretat Social EJC ³	3r trim	309.976	↗	8,6
Aturats registrats	setembre	34.786	↘	-11,2
Taxa d'atur registrat (%) ⁴	setembre	7,6	→	-1,5
Contractes registrats	setembre	31.774	↗	3,6
Menorca				
Població activa ¹	setembre	38.136	→	2,0
Afiliats a la Seguretat Social ²	setembre	35.098	↗	3,1
Afiliats a la Seguretat Social EJC ³	3r trim	23.630	↗	10,9
Aturats registrats	setembre	3.038	↘	-12,0
Taxa d'atur registrat (%) ⁴	setembre	8,0	→	-1,9
Contractes registrats	setembre	2.494	↗	5,2
Eivissa				
Població activa ¹	setembre	79.236	↗	2,8
Afiliats a la Seguretat Social ²	setembre	74.834	↗	7,2
Afiliats a la Seguretat Social EJC ³	3r trim	54.746	↗	9,7
Aturats registrats	setembre	4.402	↘	-11,8
Taxa d'atur registrat (%) ⁴	setembre	5,6	→	-1,1
Contractes registrats	setembre	5.858	↗	6,4
Formentera				
Població activa ¹	setembre	5.740	↗	3,0
Afiliats a la Seguretat Social ²	setembre	5.551	↗	7,8
Afiliats a la Seguretat Social EJC ³	3r trim	4.028	↗	11,4
Aturats registrats	setembre	189	↘	-22,3
Taxa d'atur registrat (%) ⁴	setembre	3,3	→	-1,3
Contractes registrats	setembre	244	↗	8,0

Font: TGSS, SOIB, OTIB, Ibestat

¹ Població activa = aturats + afiliats del mateix mes² Afiliats als règims general, d'autònoms, i als règims especials agrari, de la mar i de la llar de la Seguretat Social. No inclou afiliats a MUFACE i ISFAS ni règims especials menors de la Seguretat Social³ Afiliacions al Règim General de la Seguretat Social en Equivalència a Jornada Completa⁴ Taxa d'atur calculada a partir de l'atur registrat i la població activa. Variació com a diferència de punts percentuals respecte del mateix mes de l'any anterior

L'evolució de l'atur per illa del setembre mostra un descens interanual superior al 10% a totes les illes. Encapçala la reducció del nombre d'aturats Formentera (-20,3%), seguida de Menorca (-14,1%), Mallorca (-12,1%) i Eivissa (-10,7%). La taxa d'atur registrat de les Illes Balears se situa en el 7,3% en el novè mes de l'any. Així mateix, la taxa d'atur també se situa a totes les illes

per sota del 10% de la població activa. Les taxes més baixes les registren les Pitiüses i especialment Formentera, amb un 3,3%. La segueixen Eivissa amb un 5,6%, Mallorca (7,6%) i Menorca (8%). En termes interanuals, la disminució de la taxa d'atur del mes de setembre es mou entre els -1,9 punts percentuals de Menorca i els -1,1 punts percentuals d'Eivissa.

Font: INE

El total de contractes registrats a les Illes Balears el setembre és de 40.370. La caiguda en termes interanuals comentada anteriorment es deu al descens a Mallorca (-2,3%), atès que la resta d'illes incrementen la contractació, especialment Menorca (8,1%), seguida de Formentera (3%) i Eivissa (0,4%). Quant a la distribució sectorial, tots els sectors, excepte la construcció (14,9%), redueixen el nombre de nous contractes. Per illa destaquen les caigudes de l'agricultura a totes elles, així com les de la indústria a Menorca (-25,2%) i la construcció a Formentera (-13,2%).

L'afiliació a la Seguretat Social a darrer dia de mes creix interanualment a tot l'arxipèlag durant el mes de setembre del

2017, encara que d'una manera més significativa a Formentera (13,3%) i a Menorca (8,5%). Eivissa, per la seva banda, mostra un repunt del 9,6% en termes interanuals, seguida de Mallorca (7,3%). De la mateixa manera que creixen les altes a la Seguretat Social, durant el tercer trimestre del 2017 també ho fa el nombre de llocs de feina equivalents a temps complet. Segons les dades de l'IBESTAT, les afiliacions equivalents a temps complet del tercer trimestre pugen un 9,9% en el conjunt de l'arxipèlag. Per illes destaca el gran increment de Formentera (17,7%), que supera el de la resta: Eivissa augmenta un 12%, Menorca un 11,7% i Mallorca un 9,3%.

3 Costs laborals

Taula 40. Cost i jornada laboral

Illes Balears	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Cost total per assalariat i mes (€)	2n trimestre	2.428,9	↗	2,5
Cost laboral per hora efectiva (€)	2n trimestre	17,6	↗	5,7
Indústria i energia	2n trimestre	18,5	↗	12,8
Construcció	2n trimestre	16,1	↗	8,6
Serveis	2n trimestre	17,7	↗	5,0
Índex de costos laborals de les Illes Balears (ICLIB)	2n trimestre	103,2	↗	7,0
ICLIB corregit d'efectes estacionals i de calendari	2n trimestre	105,0	↗	2,5
Cost salarial total	2n trimestre	104,3	↗	8,5
Cost salarial (T. Complet)	2n trimestre	105,4	↗	9,2
Cost salarial (T. Parcial)	2n trimestre	98,5	↗	5,6
Indústria	2n trimestre	99,8	↗	14,9
Construcció	2n trimestre	98,2	↗	8,5
Serveis	2n trimestre	105,1	↗	8,0
Altres costos	2n trimestre	100,1	↗	2,7
Hores efectives per assalariat / mes	2n trimestre	138,1	↘	-3,0
Indústria i energia	2n trimestre	143,5	↘	-4,6
Construcció	2n trimestre	153,0	↘	-4,0
Serveis	2n trimestre	136,2	↘	-2,9
Increment salarial pactat en convenis (%)	setembre	1,2	→	0,2

Font: INE, MEYSS

L'Enquesta trimestral de cost laboral de l'INE situa el cost laboral per treballador del segon trimestre en 2.428,9 euros de mitjana a les Illes Balears, un 2,5 % més que el segon trimestre del 2016. Aquest cost és més alt al conjunt estatal (2.584,6 euros), però aquesta mitjana ha perdut un 0,2 % interanual. Per comunitats autònomes, vuit experimenten un augment del cost laboral, especialment Navarra (3,4 %) i, com s'ha comentat més amunt, les Illes Balears (2,5 %). A la resta, en canvi, disminueix el cost,

sobretot a Castella i Lleó (-4,1 %). L'autonomia que mostra el major cost és Madrid, amb 3.021,1 euros. Amb aquesta xifra supera el cost de Balears en 592,2 euros.

EL COST LABORAL PER TREBALLADOR (ICLIB DESESTACIONALITZAT) CREIX UN 2,5 % A LES ILLES BALEARS EN EL SEGON TRIMESTRE DEL 2017

L'Index de costos laborals de les Illes Balears (ICLIB) corregeix els costos laborals de l'efecte composició sectorial i per tipus de jornada. En el segon trimestre del 2017, l'ICLIB presenta un augment del 7 % en termes interanuals. Aquest increment del component salarial (8,5 %) és conseqüència principalment de la indústria (14,9 %), però també de la construcció (8,5 %) i dels serveis (8 %). Aquest increment també es reflecteix en el tipus de jornada. En aquest cas els treballadors a temps complet han experimentat l'augment salarial per hora de manera més destacada (9,2 %) que els de jornada parcial (5,6 %). L'ICLIB corregit dels efectes estacionals i de calendari mostra una variació interanual d'un 2,5 % en positiu.

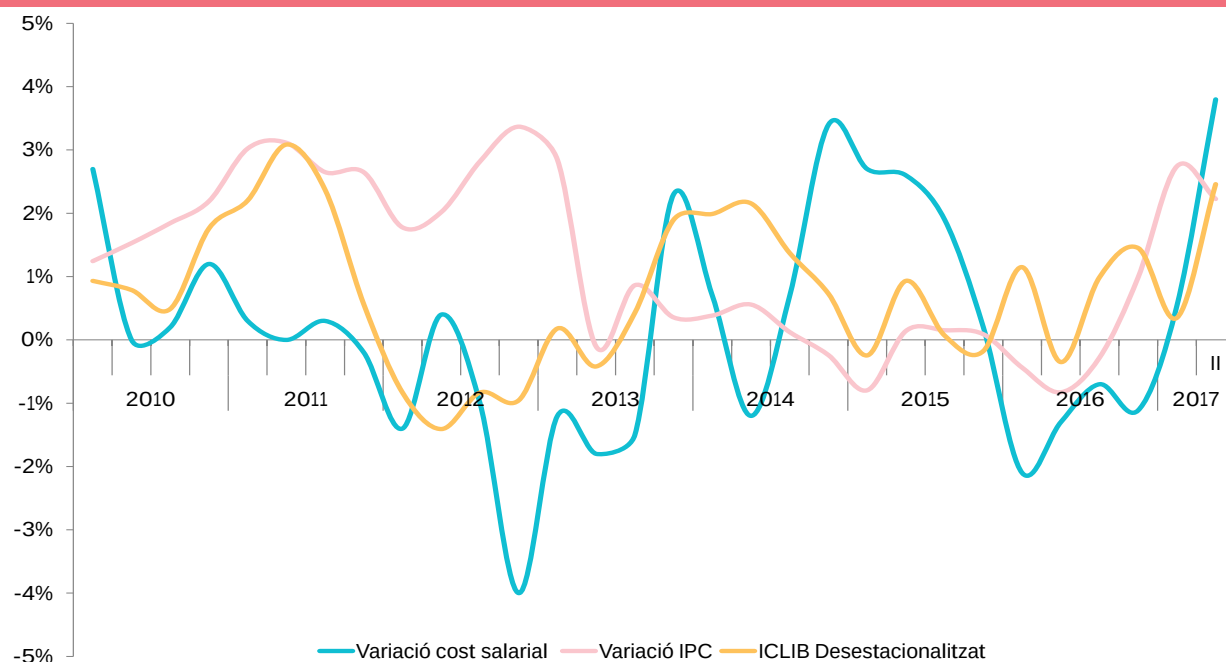
Dins del cost laboral s'inclouen les prestacions socials, les cotitzacions obligatòries, les indemnitzacions i el cost salarial. El cost salarial del segon trimestre és de 1.803,1 euros, que suposa el 74,2 % del cost laboral total. En termes interanuals el cost salarial ha pujat un 3,8 %. La distribució sectorial d'aquest cost mostra que, de nou, la indústria és el sector amb el major cost (1.970 €), que a més s'incrementa amb força (8,4 %) respecte del segon trimestre del 2016. Li segueixen els serveis (1.794,7 €), que també augmenten interanualment (3,4 %); i la construcció, que és el sector amb el salari mitjà més baix (1.777,7 €), tot i que també guanya un 4,6 % respecte d'ara fa un any.

El cost laboral per hora efectiva treballada assolix els 17,6 euros per hora el segon trimestre, cosa que representa un 5,7 % més que el segon trimestre del 2016. Per comunitat autònoma, les Illes Balears se situen com la quarta autonomia amb el cost per hora més baix, 2,1 punts per sota de la mitjana estatal i

5,8 punts per sota del País Basc, que és la regió amb el cost més alt (23,4 euros per hora). En termes interanuals, totes les autonomies agumenten el cost per hora, excepte Castella i Lleó (-0,4 %). Quant a la distribució sectorial, a totes les branques augmenta el cost per hora efectiva i, especialment, a la indústria (12,8 %) que assolix un cost de 18,5 € i és l'activitat amb el cost per hora més alt en el segon trimestre. La segueixen la construcció (8,6 %), amb un cost de 16,1 €, i els serveis (5 %), amb un cost de 17,7 €.

L'augment salarial pactat en convenis a les Illes Balears, segons l'estadística de convenis col·lectius fins el mes de setembre de 2017, és de l'1,22 %, un increment per sobre del pactat a Espanya (1,05 %). Els convenis subscrits a les Illes fins el novè mes de l'any són 37 en total, 10 més que en el mateix període del 2016. D'aquests, 28 convenis són d'empresa i afecten a 3.091 treballadors, i 9 es corresponen a altres àmbits i afecten a 147.068 treballadors. Al mateix temps, a Espanya s'han signat 2.828 convenis, 128 menys que fa un any i afecten a un 3,5 % menys de treballadors. El 12 d'octubre del 2017 es va publicar en el BOIB el nou conveni d'hostaleria de les Illes Balears, amb una vigència des de l'any 2018 fins al 2021. Aquest conveni, per l'impacte que té l'activitat dins el conjunt de l'economia, s'estima que afecta a uns 137.000 treballadors de les illes. El conveni recull que els salaris augmentaran un 5 % el 2018, un 5 % el 2019, un 3,5 % el 2020 i un 3,5 % el 2021. Juntament amb aquest, també s'han signat, entre d'altres, el conveni dels establiments sanitaris d'hospitalització, consulta i assistència de les Illes Balears.

Gràfic 18. Incrementos salarials i inflació a les Illes Balears

4 Accidents de treball

Taula 41. Accidents de Treball

Illes Balears	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Total accidents de treball	setembre 2016-agost 2017	18.982	↗	7,0
Índex d'incidència del total d'accidents ¹	setembre 2016-agost 2017	4.808,0	→	1,2
Accidents lleus	setembre 2016-agost 2017	4.781,4	→	1,2
Accidents greus	setembre 2016-agost 2017	24,1	↗	2,1
Accidents mortals	setembre 2016-agost 2017	2,5	↗	5,1
Indústria	setembre 2016-agost 2017	7.639,0	↗	4,5
Construcció	setembre 2016-agost 2017	10.678,5	↗	4,0
Serveis	setembre 2016-agost 2017	4.181,7	→	-1,1
Mallorca ²	setembre 2016-agost 2017	5.034,9	→	0,3
Menorca ²	setembre 2016-agost 2017	5.018,9	→	-0,7
Pitiüses ²	setembre 2016-agost 2017	5.937,3	↗	2,6

Font: Direcció General de Treball, Economia Social i Salut Laboral, TGSS

¹ L'índex d'incidència es calcula com la relació entre el nombre d'accidents de treball en jornada per cada cent mil treballadors amb les contingències cobertes

² No es disposa del nombre de persones amb les contingències cobertes per illes, raó per la qual es presenta una aproximació amb els treballadors d'alta al règim general de la Seguretat Social

Les dades provisionals de la Direcció General de Treball, Economia Social i Salut Laboral mostren un índex d'incidència de 4.807,99 incidències en el període dels dotze mesos compresos entre el setembre del 2016 i l'agost del 2017. És a dir, que han patit un accident laboral 4.808 persones per cada 100.000 treballadors amb les contingències cobertes. Respecte del valor d'ara fa un any l'índex augmenta un 1,2%.

La major part dels accidents registrats a les Illes Balears en aquell període són de caràcter lleu (99,4%), el 0,5% són greus, i el 0,1% restant són mortals (10 accidents). En termes interanuals, tots ells incrementen el seu nombre, especialment els mortals que creixen un 11,1%. Els segueixen els greus (8%) i els lleus (7%).

LA SINISTRALITAT LABORAL CONTINUA A L'ALÇA

Per sectors, el nombre d'accidents registrat en el període analitzat per cada un dels sectors econòmics de les Illes és el següent: el sector primari recull 338 accidents (l'1,8% sobre el total); la indústria en suma 1.664 (el 8,8%); la construcció registra 3.489 (el 18,4%) i els restants 13.491 accidents han tingut lloc en el sector dels serveis (71,1%). Pel que fa als índexs d'incidència, el

més elevat es troba a la construcció (10.678,5 incidències), seguit per la indústria (7.639), mentre que el més baix es correspon amb els serveis (4.181,7). Respecte a la xifra d'accidents durant la jornada de treball dels mateixos mesos de l'any anterior, tots els sectors incrementen la sinistralitat, especialment la construcció (17,5%), seguit de l'agricultura (10,1%), de la indústria (9%) i dels serveis (4,3%).

La distribució de la sinistralitat per illa mostra que Mallorca, com a illa major, concentra la major part dels accidents registrats (14.946 accidents), que representen el 78,7%. Cal comentar que aquesta illa concentra més del 80% dels afiliats al Règim General de la Seguretat Social. Les Pitiüses, amb 2.865 sinistres, té un pes en la sinistralitat del 15,1% (mentre els afiliats representen sols el 13,2%) i Menorca, amb 1.091 accidents, concentra el 5,7% restant (percentatge semblant al pes dels afiliats). En termes interanuals, a tot l'arxipèlag creixen els accidents, però hi destaca l'augment de les Pitiüses amb un 9% més, seguida de Mallorca (6,7%) i de Menorca (4,4%). Respecte de l'índex d'incidència, les illes menors (Eivissa i Formentera) mostren l'índex més alt (5.937,4). Les segueixen Mallorca, amb un resultat de 5.034,9, i Menorca (5.018,9).

VI. MEDI AMBIENT

El protocol de Kyoto és un acord internacional que té com a objectiu reduir les emissions de Gasos d'Efecte Hivernacle (GEH) d'origen antròpic que provoquen el canvi climàtic. Entrà en vigor el 2005 i consta de dos períodes d'actuació. El primer període, 2008-2012, estipulà la reducció del 5,2% de les emissions dels GEH en relació als nivells de 1990, cosa que s'ha assolit atès el procés de conjuntura econòmica i la desindustrialització dels països d'Europa de l'Est. En el segon període, les línies d'acció tenen dues vessants: la mitigació i l'adaptació. Les negociacions sobre el clima es duen a terme dintre de la Convenció Marc de les Nacions Unides sobre el Canvi Climàtic (CMNUCC) i afecta els països responsables de la majoria d'emissions de GEH i els que disposen de majors recursos econòmics. En el període 2013-2020, la Unió Europea ha comunicat la seva intenció de reduir les emissions de Gasos d'Efecte Hivernacle en un 20% respecte de l'any 1990, en línia amb el Paquet Europeu d'Energia i Canvi climàtic per al 2020 (la reducció del 20% d'emissions de GEH, el 20% d'energies renovables a la Unió Europea i el 20% de millora de l'eficiència energètica).

El Règim de Comerç de Drets d'Emissió (RCDE) és el principal instrument de la UE per reduir les emissions de GEH procedents del sector de l'aviació i de les grans instal·lacions dels sectors elèctric i industrial que assoleixen el 45% de les emissions de GEH de la Unió Europea. L'objectiu pel 2020 és que les emissions per aquests sectors siguin un 21% més baixes que les registrades el 2005. Els sectors no inclosos en el RCDE (55% restant d'emissions de la UE) són l'habitatge, l'agricultura, els residus i el transport (exclosa l'aviació) i han de reduir les seves emissions en funció de la riquesa nacional. Així, les reduccions van des del 20% en els països més rics fins a un increment d'un màxim del 20% en els menys rics, encara que aquests darrers també han de limitar les emissions. A aquests efectes, la Unió Europea finança el desenvolupament de tecnologies de baixa emissió de carboni i impulsa mesures d'eficiència energètica. Tot això contribuirà a incrementar la seguretat energètica de la UE, reduirà la dependència de l'energia importada, afavorirà l'establiment d'una Unió de l'Energia a Europa i, a més, generarà ocupació, en impulsar el creixement verd.

L'Acord de París, de final del 2015, negociat en la XXI Conferència sobre el Canvi Climàtic (COP 21) s'aplicarà per a l'any 2020, quan

finalitza la vigència del Protocol de Kyoto, si bé, el juny de 2017 el president dels Estats Units s'ha retirat d'aquest acord. Així i tot, ha estat ratificat per 55 països que representen més del 55% de les emissions globals de GEH. L'objectiu de l'Acord de París és reforçar la resposta mundial a l'amenaça del canvi climàtic, en el context del desenvolupament sostenible i dels esforços per combatre la pobresa. Les accions concretes són: mantenir la temperatura mitjana mundial per sota dels 2 C respecte dels nivells preindustrials i que l'escalfament global no superi els 1,5° C; augmentar la capacitat d'adaptació als efectes adversos del canvi climàtic i un desenvolupament que no comprometi la producció d'aliments, i també elevar el finançament per a un desenvolupament resilient al clima i de baixes emissions de GEH. El Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic (GIECC), en anglès *Intergovernmental Panel on Climate Change* (IPCC), presentarà el 6è Informe d'Avaluació el 2022 pel primer balanç mundial de la Convenció Marc de les Nacions Unides sobre el Canvi Climàtic (CMNUCC) als efectes d'avaluar si s'haurà assolit l'objectiu de mantenir l'escalfament global per sota dels dos graus centígrads i de limitar l'augment de la temperatura en 1,5° C. Segons l'informe *Trends in global emissions 2016* de la Comissió Europea, l'any 2015 va ser un any històric. En primer lloc, el 2015 va ser el més càlid des de l'inici de la sèrie el 1880 i els 16 anys més càlids es donen de 1998 a 2015. En segon lloc, el 2015 la Xina, que és l'emissor principal, començà a reduir les emissions de gasos en un 0,7% interanual. Quant a altres països emissors, també es donà una reducció interanual en el 2015: els Estats Units reduïren les emissions de diòxid de carboni en un 2,6%, Japó en un 3,4% i Rússia en un 2,2%. Si bé, es produïren increments interanuals a la Índia (5,1%), a la Unió Europea (1,3%) i en un gran grup dels països més petits. L'Agència Internacional de l'Energia en el seu informe *World Energy Outlook 2016* diu que l'acord de París sobre canvi climàtic que entrà en vigor el novembre de 2016 és en el fons un acord sobre energia atès que, per assolir els objectius marcats, cal un canvi transformacional del sector energètic, font d'almenys dues tercers parts de les emissions dels gasos d'efecte hivernacle. El creixement de les emissions de CO₂ relacionades amb l'energia s'estancaren en 2015 a causa majoritàriament de la millora de l'1,8% de la intensitat energètica mundial, així com de l'ús d'energies més netes, essencialment renovables.

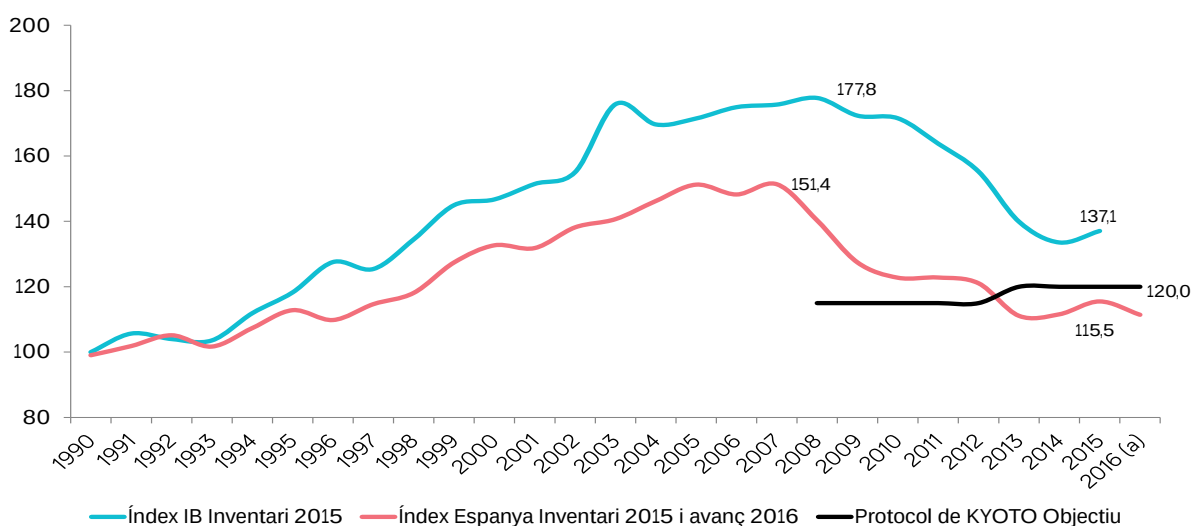
El Pacte de Batlles i Batllesses és una iniciativa de la Comissió Europea que va sorgir el 2008, amb l'objectiu de reduir, com a mínim un 20% les emissions de CO₂ pel 2020, comptabilitzant com a any de partida el 2005. Els objectius s'estableixen a nivell europeu però l'acció té lloc a nivell local. A final del 2015, amb motiu de la 21a Conferència Internacional del Canvi Climàtic (COP21) es va crear el nou Pacte de Batlles i Batllesses per al Clima i l'Energia que adopta nous objectius per al 2030. El primer és reduir almenys un 40% d'emissions de CO₂ per al 2030 en referència al 2005 per mitjà de mesures d'eficiència energètica i d'un major ús de fonts d'energies renovables i de millora de l'eficiència energètica. El segon objectiu és l'augment de la resiliència davant els impactes del canvi climàtic. El tercer objectiu és augmentar la cooperació amb les autoritats locals i regionals per millorar l'accés a una energia segura, sostenible i assequible. A més, dona lloc a aconseguir un pacte global estès a tot el món i no només a l'àmbit europeu. Actualment hi participen més de 7.000 municipis. A les Illes Balears està obert el procés de participació pública per tal d'impulsar una llei de canvi climàtic, amb l'objectiu d'aconseguir, en els pròxims anys, un escenari d'emissions zero. Actualment està en vigor

l'Estratègia Balear de Canvi Climàtic 2013-2020, per reduir les emissions de GEH i per a l'adaptació als efectes provocats pel canvi climàtic. El mes d'octubre la Direcció General de Canvi Climàtic ha presentat l'estudi *Riscos del canvi climàtic a Balears*, que utilitza les projeccions regionalitzades generades per AEMET a partir dels models globals del quart informe de l'IPCC, i pren en consideració dos escenaris: un de pessimista, en un entorn d'utilització intensiva de combustibles fòssils, i un d'optimista, amb una reducció significativa de la utilització d'aquests combustibles. Conclou que el canvi climàtic ja està tenint efectes sobre la meteorologia, el medi natural, la societat i els sectors econòmics a les Illes Balears. Són Eivissa i Formentera les que presenten el risc més gran de vulnerabilitat.

En aquest APARTAT de medi ambient es tracten els indicadors per a les Illes Balears relacionats amb el canvi climàtic i la qualitat de l'aire: l'evolució de les emissions de GEH; el comerç del dret d'emissions de CO₂; les emissions de GEH per habitant; la intensitat de les emissions de CO₂; les emissions de GEH per sectors, per tipus de gas i per illes, i, finalment, la qualitat de l'aire a les Illes Balears.

Evolució de les emissions de gasos d'efecte hivernacle a les Illes Balears i a Espanya

Gràfic 19. Evolució de les emissions a les Illes Balears i a Espanya de GEH i l'objectiu de Kyoto (1990-2015)

Font: Ministeri d'Agricultura i Pesca, Alimentació i Medi Ambient

Nota: Any base: 1990 per a CO₂, CH₄ i N₂O; 1995 per a HFC, PFC i SF₆ (290,598 kt CO₂-eq)

El mes de març del 2017 el Ministeri d'Agricultura i Pesca, Alimentació i Medi Ambient ha presentat l'Inventari d'Emissions d'Espanya de Gasos d'Efecte Hivernacle 1990-2015. Les estimacions d'emissions per a Espanya calculades per a l'edició de 2017 de l'Inventari d'Emissions de Gasos d'Efecte Hivernacle (GEH) s'han realitzat seguint les metodologies del Panell Intergovernamental pel Canvi Climàtic, IPPC-2006. Aquestes dades responen a les obligacions d'informació del Sistema Espanyol d'Inventaris d'Emissions per a tots els contaminants atmosfèrics de qualsevol protocol internacional ratificat per Espanya. La qualitat de l'aire i la protecció de l'atmosfera a Espanya venen regulades per la Llei 34/2007, de 15 de novembre, BOE núm. 275, de 16 de novembre. Per a l'any 2015, les emissions que es registraren foren de 335.662 kilotones de CO₂ equivalents, un 3,5% més respecte del 2014. Més de les tres quartes parts de

les emissions globals s'originaren en els processos de processat d'energia i dintre d'aquest grup la generació d'electricitat suposà un 22% de les emissions, mentre que el transport generà un 25% de les emissions. Les emissions derivades de les activitats agrícoles foren el 10% de les emissions globals; les derivades de processos industrials, un 9%; i les activitats de gestió de residus, un 4%. Les emissions sota el règim de comerç de drets d'emissions, en anglès *Emission Trading System* (ETS), en el 2015 foren 137,03 milions de tones de CO₂ equivalent, un 10% més que en el 2014. Així, els sectors en règim ETS foren responsables d'un 41% de les emissions, mentre que els sectors difusos foren responsables del 58%, i un 1% de les emissions de l'inventari corresponen al sector de l'aviació. Per tipus de gas, el CO₂ és el principal gas emès (81% del total), seguit del CH₄ (11%) i del N₂O (5%). El conjunt de gasos fluorats suposà el 2015 un

3% del total.

Per a l'any 2016, l'Avanç de l'Inventari d'Emissions de GEH estima un nivell global d'emissions per a Espanya de 323,8 milions de tones de CO₂ equivalent, amb un descens respecte a 2015 d'un -3,5%, així el nivell d'emissions globals se situaria en un +13% respecte a 1990 i en un -26% respecte a 2005. En un any amb un increment del PIB del 3,2%, la generació d'electricitat ha disminuït les seves emissions un -19,7%, a causa del desplaçament de l'ús del carbó per energies renovables. Per la seva part, el transport per carretera ha augmentat les seves emissions un 3,2%, la combustió a la indústria ha augmentat les emissions en un 1,4% i l'agricultura presenta un lleuger descens (-0,5%). Les emissions ETS (38% del total) disminuïren un -10%, mentre que les emissions dels sectors difusos augmentaren un 0,9%. Segons aquestes estimacions en el 2016 el sector amb més pes és l'energètic (75%), seguit de l'agricultura (11%). Per gasos, el CO₂ suposa un 80% de les emissions totals, seguit del metà (12%). Pel període comprès entre 2008 i 2012, o primer període de compromís del Protocol de Kyoto, Espanya havia de limitar l'increment de les seves emissions de gasos d'efecte hivernacle de forma que la mitjana d'emissions netes no superàs el 15% del nivell d'emissions de l'any base (1990/1995) i ja des de 2008 existeix un compromís de reducció pels següents vuit anys (2013-2020) a través del Paquet Europeu d'Energia i Canvi Climàtic que estableix que les emissions del conjunt de

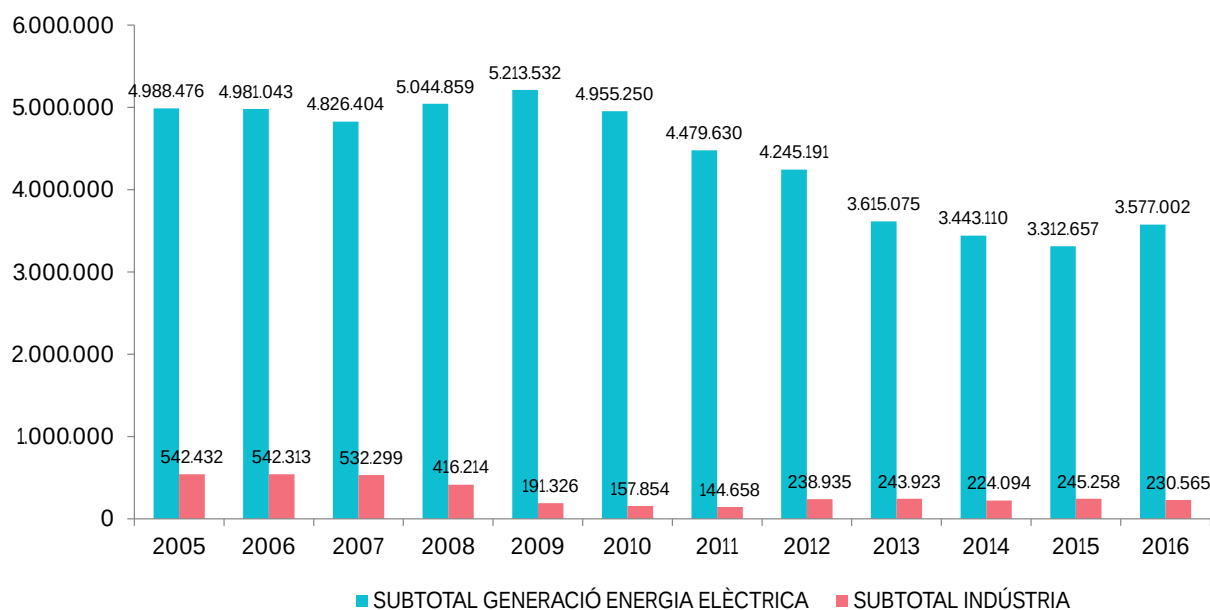
la Unió Europea s'han de reduir un 20% respecte als nivells de 1990, <http://www.mapama.gob.es/es/cambio-climatico/temas/mitigacion-politicas-y-medidas/objetivos.aspx>.

En el gràfic s'observa l'evolució de les emissions per a les Illes Balears i Espanya i l'objectiu a assolir. En el període entre 2008 i 2014 es dona una caiguda de les emissions que coincideixen amb la crisi econòmica. Així, el 2014 respecte del 2008 a Espanya s'han reduït les emissions un 21%, i a les Illes Balears, un 25%. L'any 2014 es va assolir un índex en relació al protocol de Kyoto de 111,6 per a Espanya i del 139,9 per a les Illes Balears. Per a l'arxipèlag, la variació interanual del 2015 respecte del 2014 va ser d'un +2,6%. El màxim de la sèrie es va donar el 2008 amb un valor de 10.896,6 kt de CO₂ equivalent. L'any 2015 respecte del 2008 les emissions de les Illes Balears minvaren un 23%, i se situaren en 8.402,5 kilotones de CO₂ equivalent. Des de l'any 2011 s'usa a les Illes Balears gas natural com a combustible als cicles combinats a les centrals tèrmiques i, a més, des del mes de desembre del 2011 funciona la connexió elèctrica amb la Península. Aquests fets han contribuït al descens de les emissions des del 2011. De l'any 1990 al 2015 les emissions a les Illes Balears augmentaren un 37,1% (així, s'emeteren 2.272,2 kilotones de CO₂ equivalent més).

EL 2015 LES ILLES BALEARS HAN REDUÏT LES EMISSIONS UN 23% RESPECTE DEL 2008, QUAN S'ASSOLÍ EL MÀXIM AMB MÉS DE 10 MILIONS DE TONES

Comerç del dret d'emissions de CO₂ a les Illes Balears

Gràfic 20. Històric emissions CO₂ verificades - Sector elèctric i indústria

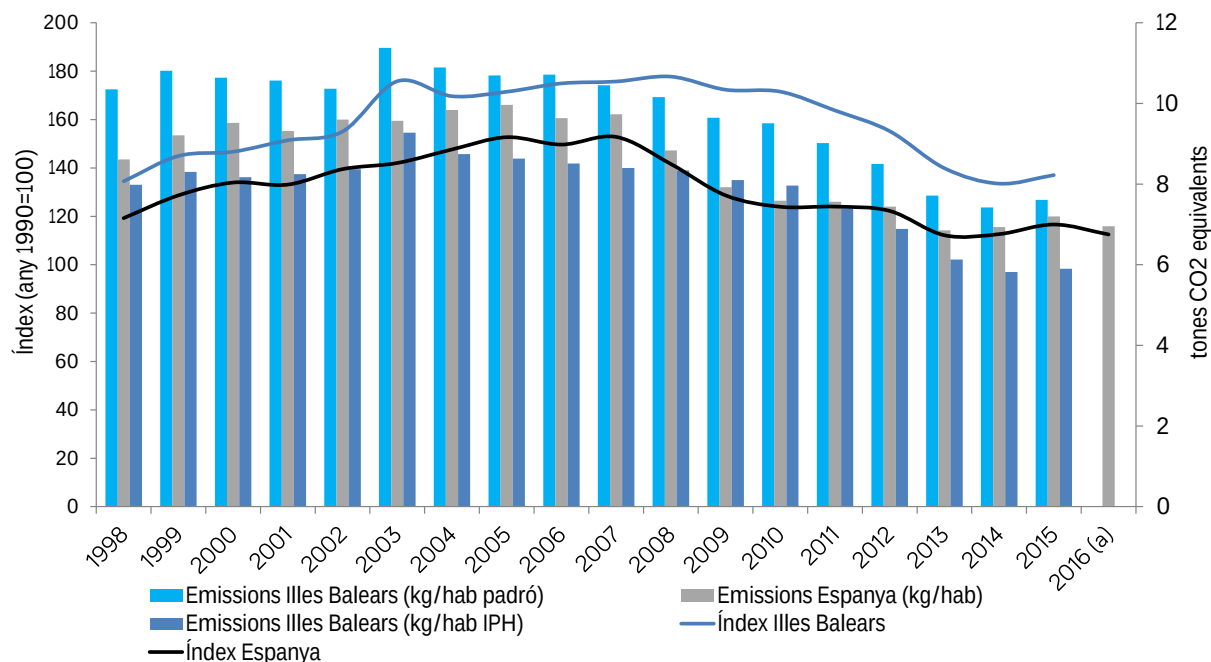

Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic.

Espanya aprovà l'abril de 2016 l'assignació individualitzada de 3,4 milions de drets d'emissió corresponent al període 2013-2020. Per a les Illes Balears, les assignacions en el 2016 de les instal·lacions industrials es corresponen a la fàbrica de ciment Clinker de Lloseta (que ha passat de 470.160 tones de CO₂ en el 2005 a 225.274 en el 2016) i a les fàbriques de productes ceràmics Ladrillerías Mallorquinas (que en el 2005 li corresponien 61.875 t/any i en el 2016 són 5.291). Quant a les emissions verificades per a les instal·lacions de generació

d'energia elèctrica en el 2016 pertanyen en primer lloc a la central tèrmica d'Alcúdia (2.362.349 tones de CO₂), seguida de la CT d'Eivissa (561.938), de la CT de Maó (310.090), de la CT de Son Reus (191.105), de la CT Cas Tresorer (145.289) i, en darrer lloc, de la CT de Formentera (6.231). Tal com s'observa en el gràfic, s'ha produït una reducció de les emissions verificades tant en el sector elèctric com en el sector industrial d'ençà de l'any 2005, si bé, pel sector elèctric es donaren els màxims en els anys 2008 i 2009.

Gràfic 21. Evolució de les emissions de gasos d'efecte hivernacle per habitant i dels índex d'emissions

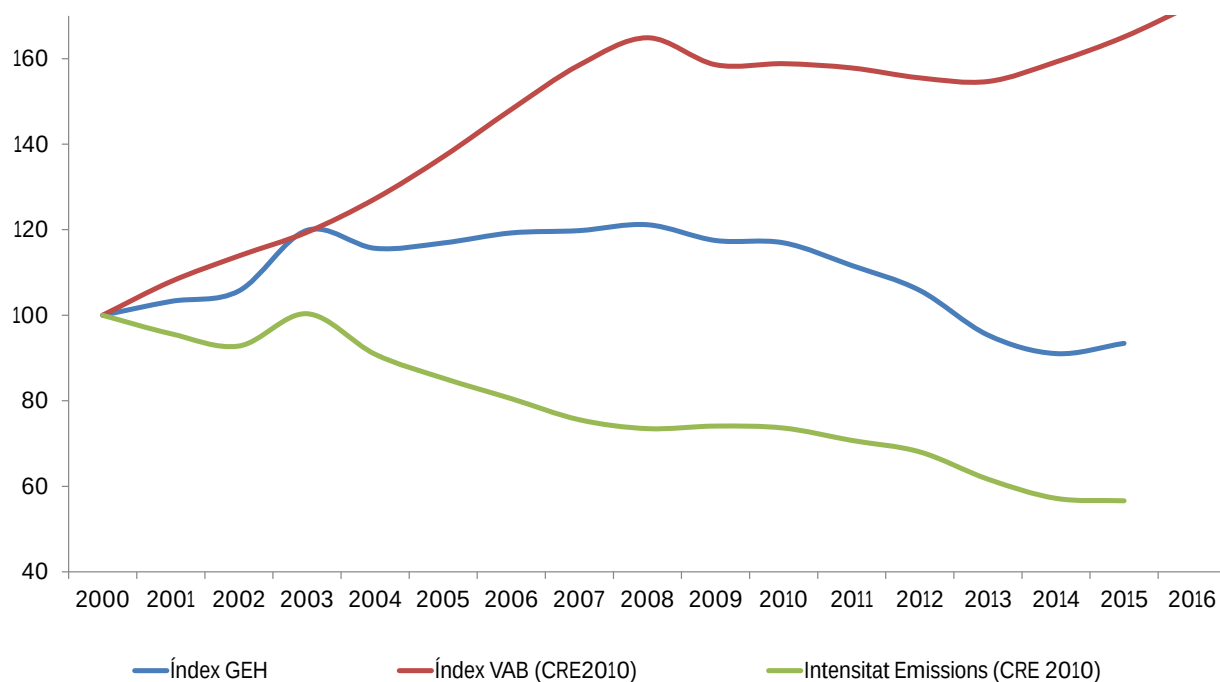

Font: Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient, Ibestat i elaboració pròpia.

En el gràfic s'observa que les emissions de gasos d'efecte hivernacle per habitant (padró) a les Illes Balears són superiors a les d'Espanya per a tots els anys des del 1998, si bé, si es té en compte l'Indicador de Pressió Humana (IPH) les emissions per habitant són inferiors a les Illes Balears. A Balears es produeix el màxim d'emissions de GEH per càpita (emissions per població del padró d'habitants) l'any 2003, amb 11,38 tones. La tendència és decreixent en el darrer any del període disponible, del 2013 al 2015, es donen els valors més baixos d'aquesta sèrie, s'emeteren menys de 8 tones per habitant del padró. La diferència amb la mitjana espanyola, que el 2015 va ser de 7,2 tones per habitant, és lleugerament inferior i s'explica en part per l'increment de la càrrega demogràfica que hi ha a les Illes Balears a causa del turisme, per la qual cosa cal tenir en compte l'efecte de la població flotant. Si es calculen les emissions de GEH en relació amb l'IPH, la xifra resultant d'emissions per habitant es redueix fins a 5,9 tones per habitant el 2015. Si bé, aquesta diferència no és tan elevada atès que cal esmentar que des del 2011 s'ha emprat

gas natural com a combustible en els cicles combinats de les centrals tèrmiques de Cas Tresorer i de Son Reus, i des de maig del 2012 s'ha introduït aquest combustible en diversos grups de la central d'Eivissa. Des del mes de desembre del 2011 funciona l'enllaç elèctric de connexió entre la Península i les Illes Balears. Segons *Red Eléctrica de España*, la interconnexió Península - Illes Balears aporta el 23% de l'energia que es consumeix a l'arxipèlag, fins i tot en ocasions aquesta aportació ha assolit el 40% a Mallorca i Menorca. En el 2017 es compleixen cinc anys de l'entrada d'aquesta infraestructura en operació comercial, la qual cosa ha suposat acabar amb l'aïllament elèctric balear i un augment de la seguretat de subministrament. L'enllaç ha permès que prop del 16% de la demanda elèctrica balear des del 2012 es cobreixi amb renovables.

LES ILLES BALEARS EMETEN MÉS TONES PER RESIDENT QUE ESPANYA, PERÒ LA RÀTIO ES REDUEIX D'ENÇÀ DEL 2007

Gràfic 22. Intensitat de les emissions de CO₂ a les Illes Balears

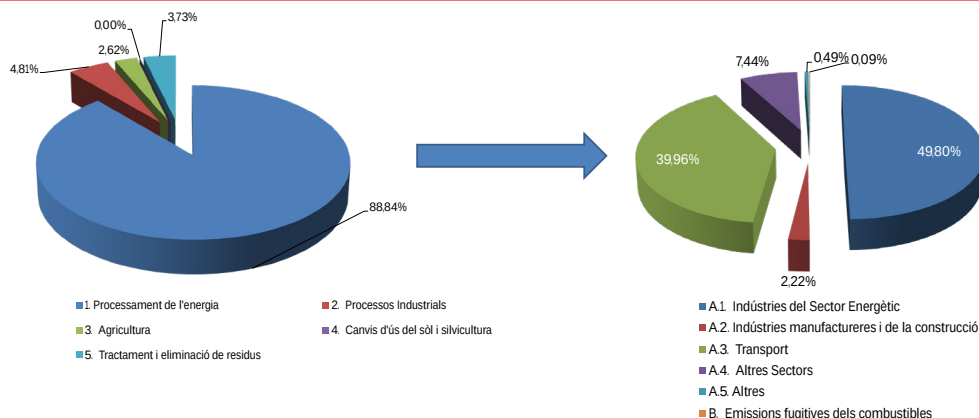
Font: Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient, INE i elaboració pròpia.

En aquest apartat s'avalua la intensitat de les emissions de CO₂ en l'economia de les Illes Balears. Per mesurar-la es prenen les emissions de gasos d'efecte hivernacle mesurades en kilotones de CO₂, de conformitat amb l'inventari d'emissions de les Illes Balears, i es divideixen pel valor afegit brut (VAB) de les Illes Balears per a cada any, des del 2000 fins al 2015. Així es pot comparar l'evolució de les emissions de CO₂ equivalent en relació amb el creixement econòmic. En el gràfic anterior s'ha considerat com a base l'any 2000. S'observa que l'evolució de les emissions de gasos d'efecte hivernacle està per davall del

creixement econòmic, llevat del 2003, any en què s'equiparen. Així, l'índex d'intensitat de les emissions mostra una tendència decreixent i, per tant, més eficient en termes de carboni. Per a l'economia balear, l'any 2015 el valor de la intensitat de CO₂ va ser de 308,6 tones de CO₂ equivalent per milió d'euros de VAB, mentre que per a l'any 2000 va ser de 545,3 tones de CO₂ equivalent per unitat de VAB.

LA INTENSITAT DE LES EMISSIONS DE GEH DE L'ECONOMIA BALEAR SEGUEIX UNA TENDÈNCIA DECREIXENT

Emissions de gasos d'efecte hivernacle a les Illes Balears dels diferents sectors

Gràfic 23. Emissions de CO₂ equivalent per grup d'activitat any 2015, Illes Balears en %

Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic i Elaboració pròpia.

La Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic ha publicat l'inventari d'emissions de gasos d'efecte hivernacle 1990-2015. El 2015 el total d'emissions de gasos d'efecte hivernacle a les Illes Balears arribà a 8.402,5 kilotones de CO₂ equivalent. Una part important de les emissions, el 88,8%, corresponen al processament d'energia (7.464,9 kt de CO₂ equivalent), la majoria de les quals estan relacionades amb activitats de combustió i només 6,6 kilotones a les emissions fugitives de combustible. Entre les activitats de combustió, les indústries del sector energètic emeten 3.717,6 kilotones de CO₂ equivalent; el sector del transport, 2.983,1 kilotones de CO₂ equivalent, i les indústries manufactures i de la construcció, 165,5 kilotones de

CO₂ equivalent. Juntament amb les emissions per processament d'energia, hi ha les emissions en kilotones de CO₂ equivalent per tractament i eliminació de residus (313,8 kt), les corresponents als processos industrials (403,9 kt) i a l'agricultura (220 kt). Així, en percentatge sobre el total d'emissions en relació al total del processament d'energia, les indústries del sector energètic emeten la meitat de CO₂, el sector del transport un 40% i la construcció un 2,2%. Els processos industrials emeten el 4,8% del total d'emissions de les Illes Balears i l'agricultura, un 2,6%.

El 88,8% DE LES EMISSIONS CORRESPONEN AL PROCESSAMENT D'ENERGIA I LA MAJORIA ESTAN RELACIONADES A ACTIVITATS DE COMBUSTIÓ

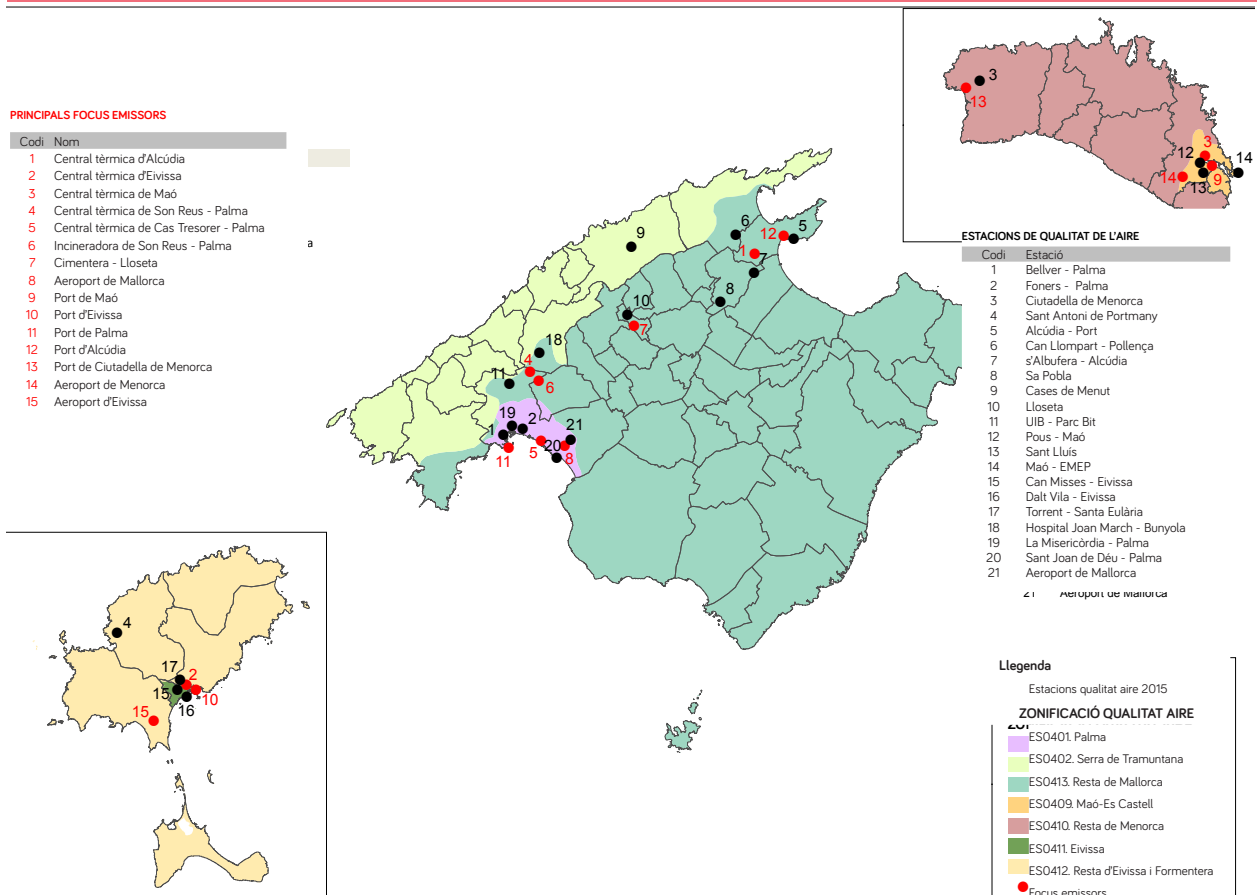
Emissions de gasos d'efecte hivernacle per tipus de gas

Pel que fa a la distribució per tipus de gas a Espanya, el CO₂ continuà sent el principal gas emès l'any 2015 (el 78,3% del total), seguit del metà (13,0%) i del N₂O (5,5%). Els gasos fluorats suposaren el 3,2% del global de les emissions en termes de CO₂ equivalent. Així a Espanya les emissions de CO₂ són les que més augmentaren respecte el 2014 (8,9%) a causa de l'alça del sector energètic. Per la seva banda, el CH₄ i N₂O augmentaren un 2,6% i un 2,1%, respectivament. Finalment, les emissions de gasos fluorats mostren una important disminució (-41,2%). L'any 2015 les emissions de les Illes Balears presentaren la composició següent: el 89,6% de CO₂, el 5,9% de CH₄, el 1,8%

de N₂O, i el 2,7% de gasos fluorats. Les variacions interanuals de cada tipus foren aquestes: un +5,1% per al CO₂, un +0,5% per al N₂O, i un -2,0% per al CH₄. Les taxes respecte del 2014 dels gasos fluorats varen ser d'un -41,4% per a l'HFC, un +5,6% per al PFC, i un +2,6% per al SF₆. La caiguda en el consum de gasos fluorats està causada fonamentalment per l'efecte de l'impost sobre aquests gasos, principalment en aquells gasos amb major potencial d'escalfament. Aquest impost ve regulat en el Reial decret 1042/2013, de 27 de desembre, pel qual s'aprova el Reglament de l'Impost sobre els Gasos Fluorats d'Efecte Hivernacle.

Qualitat de l'aire a les Illes Balears

Gràfic 24. Zonificació per a l'avaluació de la qualitat de l'aire a les Illes Balears

Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic i Elaboració pròpia.

La Directiva 2008/50/CE, de 21 de maig, relativa a la qualitat de l'aire ambient i a una atmosfera més neta a Europa, va ser incorporada a la normativa espanyola mitjançant el Reial decret 102/2011, de 28 de gener. Estableix que les comunitats autònomes dividiran el seu territori en zones en les quals s'haurà d'avaluar la qualitat de l'aire per contaminants: ozó, diòxid de sofre (SO_2), diòxid de nitrogen (NO_2), òxids de nitrogen (NO_x), partícules (PM_{10} , $\text{PM}_{2.5}$), benzè monòxid de carboni (CO), plom, arsènic, cadmi, níquel, mercuri, benzo(a)pirè i altres hidrocarburs aromàtics policíclics (HAP). La Conselleria de Territori, Energia i Mobilitat gestiona un total de 21 estacions fixes, com es mostra en el mapa, i 4 mòbils de vigilància i control de la qualitat de l'aire ambient a les Illes Balears.

El Reial decret 102/2011 de 28 de gener, relatiu a la millora de la qualitat de l'aire, estableix a l'annex I sobre Objectius de qualitat de l'aire, els l·lindars d'alertes i informació a la població pels contaminants. En aquest sentit, la Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic informa que en el 2016 no se superaren els l·lindars d'informació per a cap dels tres contaminants SO_2 , NO_2 i O_3 . Així, pel que fa al diòxid de sofre (SO_2) no es registren superacions del l·lindar d'alerta a la població que es produeix quan

se superen els $500 \mu\text{m}^3$ durant tres hores consecutives, cada hora. El diòxid de sofre és un gas incolor i no inflamable, d'olor fort i irritant a elevades concentracions. Aquest gas es produeix per la combustió de carbó, fuel i gasoil, i també es dona a les erupcions volcàniques. D'altra banda, el diòxid de nitrogen (NO_2) tampoc consta que hagi superat el l·lindar d'alerta a la població que es produeix quan se superen els $400 \mu\text{m}^3$ durant tres hores consecutives. Quant a l'ozó (O_3), el valor corresponent al l·lindar d'informació de l'ozó és de $180 \mu\text{m}^3$ de promig horari diari i el valor corresponent al l·lindar d'alerta de l'ozó és de $240 \mu\text{m}^3$ de promig diari i en el 2016 a les Illes Balears no se superen aquests l·lindars. L'ozó és un gas incolor i d'olor agradable i es tracta d'un gas molt oxidant i irritant. Es tracta d'un contaminant secundari d'origen fotoquímico, atès que es forma per l'acció de la llum solar i en presència d'òxids de nitrogen, hidrocarburs i composts orgànics aromàtics. El 2017, la Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic informa que a les Illes Balears no s'han superat els l·lindars d'alerta pel diòxid de sofre ni pel diòxid de nitrogen, però sí s'han superat els valors corresponents al l·lindar d'informació de l'ozó ($180 \mu\text{m}^3$ de promig horari) el dia 19 de març a les 18 hores a l'estació de Pous (Maó) i el dia 21 d'abril a l'estació UIB-ParcBit a set hores distintes.

Taula 42. Qualitat de l'aire. Concentracions de contaminants registrades a les estacions de les Illes Balears (2014-2015)

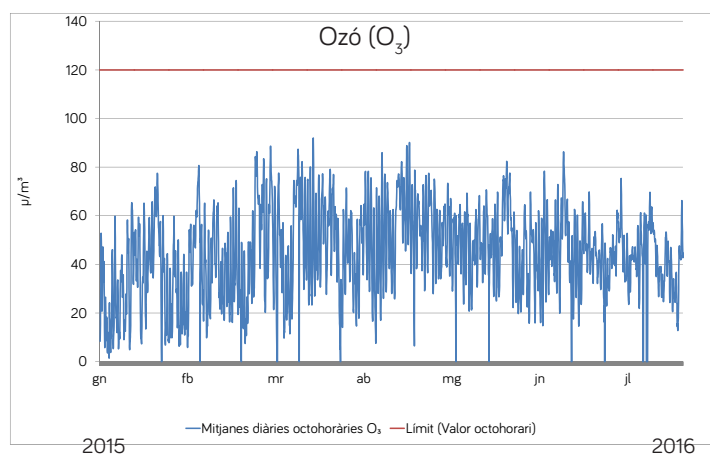
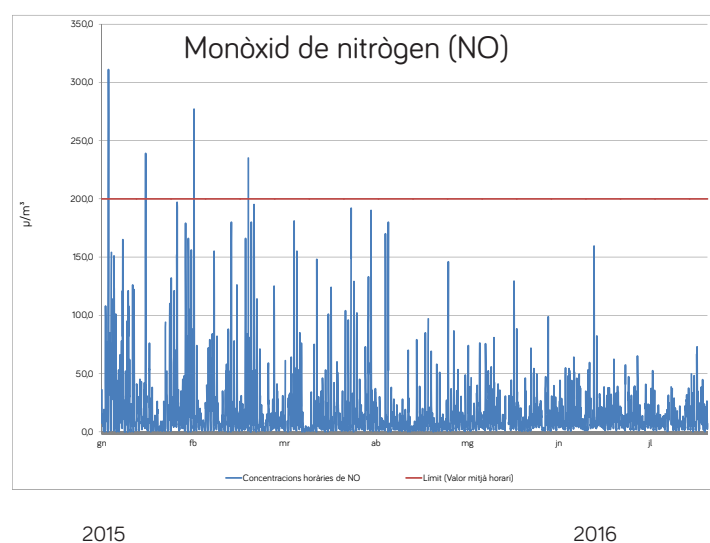
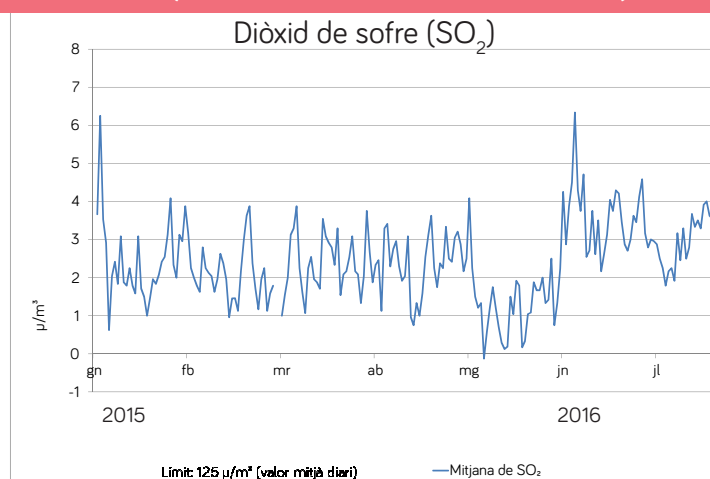
Estacions		Diòxid de Sofre. Valor mitjà anual (límit anual per a la protecció de la salut $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$)		Diòxid de nitrogen. Valor mitjà anual (límit per a la protecció de la salut $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$)		Ozó. Nombre de dies en què es supera el valor octohorari de protecció de la salut (límit $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$, 25 permeses)		Partícules en suspensió PM_{10} . Valor mitjà anual (límit anual per a la protecció de la salut $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$)	
		2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Mallorca									
Urbana	Foners	2	2	39	37	0	0	26	17
Suburbana	Bellver	2	2	13	11	13	3	18	16
Rural	S'Albufera	4	3	7	7	s.d.	0	18	18
Rural	Alcúdia I	5	5	7	7	9	1	16	15
Rural	Sa Pobla	3	2	8	7	7	0	18	19
Rural	Ca'n Llopart	3	2	5	4	4	2	15	13
Rural	UIB-Parc Bit	3	2	11	9	12	3	s.d.	s.d.
Urbana	Sant Joan de Déu	4	3	25	20	6	0	25	23
Rural	Hospital Joan March	3	2	5	5	22	12	17	15
Rural	Cases de Menut	s.d.	s.d.	s.d.	s.d.	32	20	s.d.	s.d.
Menorca									
Urbana	Pous (Maó)	11	13	12	12	3	0	19	14
Suburbana	Ciutadella	s.d.	s.d.	6	5	11	1	19	16
Suburbana	Sant Lluís	3	3	10	8	1	0	15	16
Rural	Emep-Maó	<1	<1	5	3	14	29	18	16
Eivissa									
Urbana	Dalt Vila	4	2	11	14	12	0	s.d.	s.d.
Suburbana	Sant Antoni de Portmany	s.d.	s.d.	4	5	45	10	18	13
Suburbana	Ca'n Misses	6	2	17	21	3	0	18	24
Rural	Torrent de Santa Eulàlia	3	2	8	9	0	1	20	18

Font: Direcció general d'Energia i Canvi Climàtic.

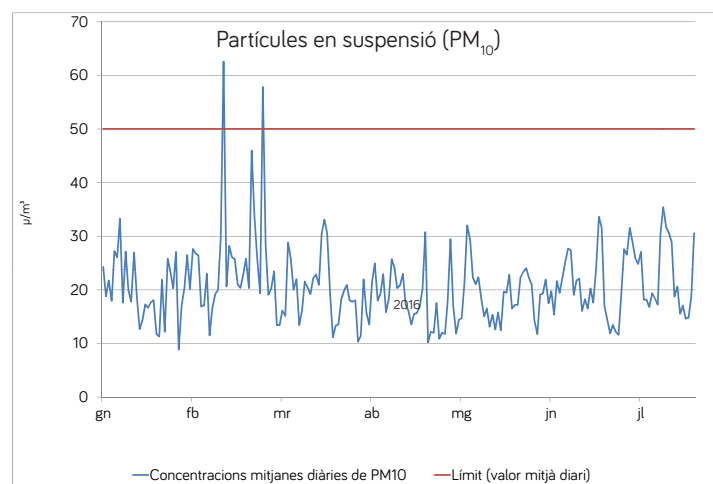
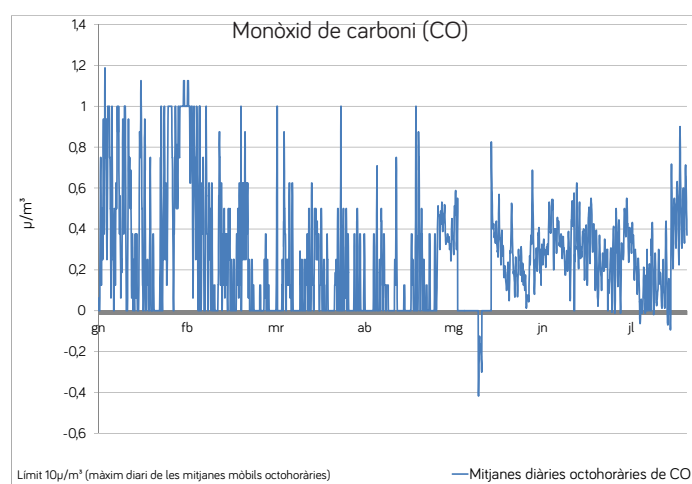
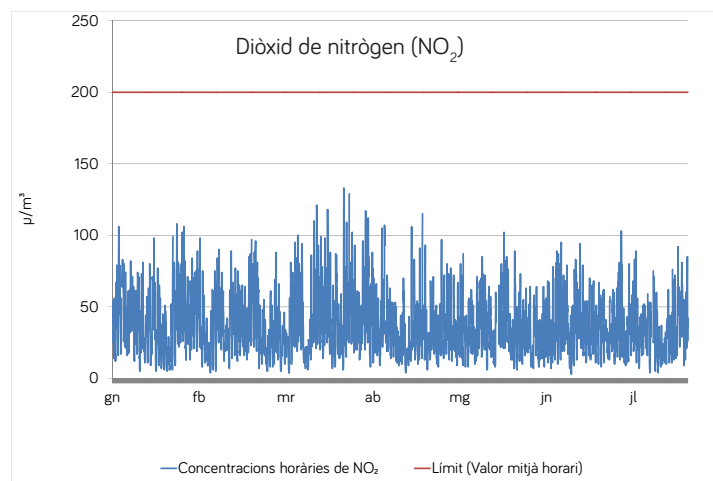
Segons les estadístiques de la qualitat de l'aire de les Illes Balears 2015-2016 de la Conselleria Territori, Energia i Mobilitat, per a les estacions de control, en general, la qualitat de l'aire a les Illes Balears compleix els requisits amb uns valors semblants als dels últims anys. En el cas de Foners els nivells de diòxid de nitrogen

s'atraquen al límit de la protecció de la salut tant pel 2015 com pel 2016. A l'Hospital Joan March i a les cases de Menut, en el 2015, els valors de l'ozó s'atraquen als límits de protecció de la salut i en el 2016 a les cases de Menut també s'hi acosten.

Gràfic 25. Qualitat de l'aire a Palma (dades mesurades a l'estació de Foners)

Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic i elaboració pròpia.

De conformitat amb els gràfics de qualitat de l'aire corresponents a l'estació de Foners fins a juliol del 2017, només s'assoleixen els límits en el cas del monòxid de nitrogen (NO) en alguns dies del mes de gener a març i també per a les partícules PM₁₀ (són les que tenen un diàmetre inferior al 10 µm i es produeixen a les centrals tèrmiques, amb el trànsit rodat de vehicles, a les pedreres, amb la resuspensió de sòls o amb les intrusions saharianes) en alguns dies del mes de febrer. El monòxid de nitrogen és un gas tòxic i incolor que reacciona amb l'ozó per donar NO₂, que és el causant de l'*smog* o boirum contaminant. El NO₂ és un gas tòxic de color marró. A l'estació de Foners no s'ha superat el límit horari de la protecció de la salut humana del diòxid de nitrogen, que és de 200 µ/m³. Els òxids de nitrogen s'originen pel trànsit de vehicles, processos de combustió, indústria química

o per incendis forestals. Pel que fa al diòxid de sofre (SO₂) els valors són molt similars als dels anys anteriors i estan allunyats del valor mig diari. Per a l'ozó es considera que el valor objectiu octohorari per a la protecció de la salut humana és de 120 µ/m³, el qual tampoc se supera. Per la seva banda, el monòxid de carboni (CO) tampoc s'ha atracat al límit.

Així, la qualitat de l'aire és en general bona, llevat del cas de tres contaminants: el diòxid de nitrogen (per a la zona de Palma), les partícules en suspensió PM₁₀ (per a la zona de Palma) i l'ozó per a algunes zones rurals (Hospital Joan March i Cases de Menut).

EN GENERAL LA QUALITAT DE L'AIRE A LES ILLES BALEARS ÉS BONA, LLEVAT DE TRES CONTAMINANTS PER A ZONES CONCRETES

Índex de gràfics i taules

Índex de gràfics

Gràfic 1. Evolució del PIB dels EUA, el Japó i la zona euro (variació interanual ajustada d'estacionalitat)

Gràfic 2. Variació interanual del preu barril Brent i inflació a la zona euro

Gràfic 3. Evolució del tipus de canvi de l'euro

Gràfic 4. Evolució del PIB de països europeus (variació interanual ajustada d'estacionalitat)

Gràfic 5. Evolució del components de la demanda

Gràfic 6. Evolució del VAB de les Illes Balears per sectors

Gràfic 7. Evolució del VAB per illes

Gràfic 8. Energia elèctrica mensual demandada a les Illes Balears (MWh)

Gràfic 9. Indicadors del sector de la construcció

Gràfic 10. Pernotacions i viatgers a hotels de les Illes Balears. Acumulat gener-setembre

Gràfic 11. Variació interanual dels preus hotelers a les Illes Balears (gener 2008 a setembre 2017)

Gràfic 12. Variació interanual de l'IPC de restaurants, bars i cafeteries

Gràfic 13. Passatgers arribats a les Illes Balears per via aèria segons origen de vol. Cicle tendència

Gràfic 14. Passatgers arribats per via aèria per illes. Cicle-tendència

Gràfic 15. Evolució dels tipus d'interès i hipoteques

Gràfic 16. Variació interanual de l'Índex de Preus de Consum

Gràfic 17. Variació interanual de la tendència-cicle d'indicadors d'inversió a les Illes Balears

Percentatge de persones en situació d'atur de llarga durada (més d'un any). Setembre 2017

Gràfic 18. Incrementos salarials i inflació a les Illes Balears

Gràfic 19. Evolució de les emissions a les Illes Balears i a Espanya de GEH i l'objectiu de Kyoto (1990-2015)

Gràfic 20. Històric emissions CO2 verificades - Sector elèctric i indústria

Gràfic 21. Evolució de les emissions de gasos d'efecte hivernacle per habitant i dels índex d'emissions

Gràfic 22. Intensitat de les emissions de CO2 a les Illes Balears

Gràfic 23. Emissions de CO2 equivalent per grup d'activitat any 2015, Illes Balears en %

Gràfic 24. Zonificació per a l'avaluació de la qualitat de l'aire a les Illes Balears

Gràfic 25. Qualitat de l'aire a Palma (dades mesurades a l'estació de Foners)

Índex de taules

- Taula 1. Perspectives de l'economia balear
- Taula 2. Indicadors internacionals
- Taula 3. Previsions internacionals per al 2018
- Taula 4. Previsions macroeconòmiques de l'economia espanyola
- Taula 5. Evolució de l'economia espanyola
- Taula 6. Evolució de l'economia balear
- Taula 7. Creixement del VAB de l'agricultura, la ramaderia i la pesca
- Taula 8. Afiliació a la Seguretat Social en l'agricultura
- Taula 9. Indicadors de l'agricultura
- Taula 10. Indicadors de la ramaderia
- Taula 11. Afiliació a la Seguretat Social en el sector pesquer
- Taula 12. Indicadors de producció pesquera, 2016
- Taula 13. Creixement del VAB de la indústria i l'energia a les Illes Balears
- Taula 14. Indicadors de la indústria i l'energia
- Taula 15. Principals béns industrials exportats des de les Illes Balears
- Taula 16. Creixement del VAB de la construcció a les Illes Balears
- Taula 17. Indicadors de la construcció
- Taula 18. Indicadors avançats de la construcció
- Taula 19. Creixement del VAB del sector serveis a les Illes Balears
- Taula 20. Indicadors dels serveis
- Taula 21. Indicadors del comerç
- Taula 22. Establiments turístics a les Illes Balears
- Taula 23. Establiments turístics per illes
- Taula 24. Turistes internacionals arribats a les Illes Balears per país de residència
- Taula 25. Afiliats a la Seguretat Social
- Taula 26. Passatgers arribats via aèria segons origen de vol
- Taula 27. Trànsit de passatgers arribats per via marítima
- Taula 28. Transport de mercaderies. Tones embarcades i desembarcades
- Taula 29. Indicadors de mediació financera
- Taula 30. Indicadors dels serveis empresarials i immobiliaris
- Taula 31. Indicadors del mercat de l'habitatge
- Taula 32. Ocupats en altres serveis
- Taula 33. Indicadors de consum
- Taula 34. Enquesta de despesa turística (EGATUR)
- Taula 35. Recaptació tributària a les Illes Balears
- Taula 36. Indicadors d'inversió
- Taula 37. Indicadors d'ocupació i atur (Illes Balears, Espanya i UE-28)
- Taula 38. Indicadors del mercat laboral a les Illes Balears
- Taula 39. Indicadors del mercat laboral per illes
- Taula 40. Cost i jornada laboral
- Taula 41. Accidents de Treball
- Taula 42. Qualitat de l'aire. Concentracions de contaminants registrades a les estacions de les Illes Balears (2014-2015)

Notes i abreviatures. Agraïments

Notes

Els percentatges de variació es refereixen a la diferència entre el període esmentat d'enguany i el mateix període de l'any passat, excepte quan es diu expressament una altra cosa.

Data de tancament: 28 de febrer de 2017

Abreviatures i sigles

T_{t-k}^t (%): variació interanual del component tendència-cicle calculat segons el programa Tramo-Seats.

N. d.: no disponible.

AP.: Administració pública.

ISFLSL: institucions sense finalitat de lucre al servei de les llars.

FBCF: formació bruta de capital fix.

MUFACE: mutualitat general de funcionaris.

ISFAS: Institut Social de les Forces Armades.

DGOE: Direcció General d'Ocupació i Economia.

Altres fonts emprades

BCE: Banc Central Europeu

BE: Banc d'Espanya

BEA: Oficina d'Anàlisi Econòmica. Departament de Comerç (Estats Units)

CIS: Centre d'Investigacions Sociològiques

Comissió Europea

Consell Superior de Cambres de Comerç d'Espanya

Destatis: Oficina Federal d'Estadística (Alemanya)

EBF: Federació Bancària Europea

EIA: US Energy Information Administration

Eurostat: Oficina d'Estadística de la Unió Europea

FMI: Fons Monetari Internacional

HM Treasury (Regne Unit)

IET: Institut d'Estudis Turístics

INSEE: Institut Nacional de l'Estadística i dels Estudis Econòmics (França)

Institut Nacional d'Estadística de Portugal

MAGRAMA: Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient.

Mercapalma. Mercados Centrales de Abastecimiento de Palma de Mallorca, SA

MIC: Ministeri d'Afers Interns i Comunicació. Oficina d'Estadística (Japó)

MINECO: Ministeri d'Economia i Competitivitat.

MINETUR: Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme.

Ministeri de Foment

Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques

Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme

Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social

OCDE: Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic

Oficina Nacional d'Estadística (Xina)

OTIB: Observatori del Treball de les Illes Balears

Servei Estadístic Nacional de Malta

Servei Estadístic Nacional de Tunísia

Servei Estadístic Nacional de Turquia

Servei Estadístic Nacional de Xipre

Servei Estadístic Nacional del Marroc

UK Statistics Authority (Regne Unit)

Agraïments

AENA – Aeroport d'Eivissa
AENA – Aeroport de Maó
AENA – Aeroport de Palma
APB: Autoritat Portuària de les Balears. Ministeri de Foment
ANFAC: Associació Espanyola de Fabricants d'Automòbils i Camions
ATB: Agència de Turisme de les Illes Balears
COAIB: Col·legi Oficial d'Arquitectes de Balears
CLH: Compañía Logística de Hidrocarburos. Palma
Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient i Territori
Direcció General d'Aviació Civil. Ministeri de Foment
Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic
DGT: Direcció General de Trànsit. Ministeri d'Interior
Euro6000
Gesa-Endesa
IBAVI: Institut Balear de l'Habitatge. Govern de les Illes Balears
Ibestat: Institut d'estadística de les Illes Balears
INE: Institut Nacional d'Estadística
Observatori del Turisme. Conselleria de Turisme i Esports
Oficemen: Agrupació de Fabricants de Ciment d'Espanya
Ports de Balears
REE: Red Eléctrica de España
Servired
Sistema 4B
Sitibsa: Servei d'Informació Territorial de les Illes Balears
SOIB: Servei d'Ocupació de les Illes Balears. Conselleria de Treball, Comerç i Indústria.
TGSS: Tresoreria General de la Seguretat Social

Persones

Antoni M. Grau Jofre (Direcció General de Pesca i Medi Marí)
Miguel Angel Moreno Jiménez (UIB)
Paula M. Elías Mir (Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic)

G CONSELLERIA
O TREBALL, COMERÇ
I I INDÚSTRIA
B
/

<http://dgeconomia.caib.es>

Unió Europea
Fons Social Europeu
L'FSE inverteix en el teu futur